

ตั๋วเงิน

หมวด 1

บทเบ็ดเสร็จทั่วไป

(GENERAL PROVISIONS)

ตั๋วเงิน คือเอกสารที่คู่สัญญาใช้เป็นหลักฐานทางการเงิน เป็นนิติกรรมสองฝ่ายหรือมากกว่านั้น จัดเป็นสัญญาอย่างหนึ่งที่มีที่มาจากมูลหนี้เดิม มีลักษณะเป็นสัญญาต่างตอบแทน (Reciprocal contract) ตามมาตรา 369 ซึ่งถูกบัญญัติไว้ในลักษณะ 21 บรรพ 3 ว่าด้วยเอกเทศสัญญา (Special Contract) จึงจัดอยู่ในประเภทสัญญาพิเศษเฉพาะอย่างนอกเหนือจากสัญญาธรรมดาตามหลักทั่วไปในลักษณะ 2 บรรพ 2 ว่าด้วยหนี้ แต่ถึงแม้ว่าตั๋วเงินจะเป็นสัญญาที่มีลักษณะพิเศษดังกล่าว บุคคลที่จะเข้ามาเป็นคู่สัญญาในตั๋วเงินก็ต้องมีความสามารถ (มาตรา 153) ทั้งต้องแสดงเจตนาเข้ามาเป็นคู่สัญญาในตั๋วเงินนั้นด้วยความบริสุทธิ์ใจ และสมัครใจ (มาตรา 149) ปราศจากความสำคัญผิด (มาตรา 156, 157) ปราศจากกลฉ้อฉลหรือข่มขู่ (มาตรา 159 หรือ 164) เช่นเดียวกับการเข้าทำนิติกรรมสัญญาทั่ว ๆ ไป ของคู่สัญญาทั้งหลายในการก่อมูลหนี้ (Obligations) ทั่วไป

ลักษณะเด่นชัดของตั๋วเงิน คือ เป็นเอกสารที่มีข้อความคำสั่งให้จ่ายเงิน มีลักษณะเป็นหนังสือตราสาร (Written Instruments) หรือหนังสือสัญญาที่กฎหมายรับรองและคุ้มครองให้แก่ผู้ทรงตราสาร

“ตั๋วเงินมี 3 ประเภท คือ ตั๋วแลกเงิน ตั๋วสัญญาใช้เงิน และเช็ค”

มาตรา 898 ได้กำหนดให้ตั๋วเงินมีเพียง 3 ประเภทเท่านั้น คือตั๋วแลกเงิน (Bill of Exchange : B/E) ตามมาตรา 908 ตั๋วสัญญาใช้เงิน (Promissory Note : P/N) ตามมาตรา 982 และเช็ค (Cheque : C/Q) ตามมาตรา 987 เพียง 3 ประเภทนี้เท่านั้นที่ ป.พ.พ. ลักษณะนี้ของไทยเราถือว่า

เป็นตัวเงิน ตัวเงินทั้ง 3 ประเภทดังกล่าวเป็นเอกสารที่มีข้อความเป็นคำสั่งให้จ่ายเงินหรือเป็น คำมั่นจะใช้เงิน และจัดเป็นตราสารที่เปลี่ยนมือได้(Negotiable Instruments) อนึ่ง ตราสารอื่นใดที่ มิได้มีคำสั่งให้จ่ายเงิน แม้ว่าจะเปลี่ยนมือได้ ตราสารนั้นก็ไม่ใช่ตัวเงิน เช่น ตราสาร (ตัว) ที่มี ข้อความเป็นคำสั่งให้ส่งมอบสิ่งของหรือสินค้า ได้แก่ ใบรับของคลังสินค้า (The Warehouse Receipt) ตามมาตรา 775,776 ประทวนสินค้า (The Warrant) ตามมาตรา 777 นอกจากนี้ยังมี ใบกำกับสินค้าหรือใบกำกับของ (Invoice of the Goods) และ ใบตราส่ง(Bill of Lading : B/L)

อนึ่ง เลตเตอร์ออฟเครดิต (Letter of Credit) หรือ L/C ซึ่งเป็นเอกสารของธนาคารผู้ออก L/C (Issuing Bank) ออกให้โดยมีข้อความสั่งให้ธนาคารอีกธนาคารหนึ่งหรือธนาคารสาขาหรือ ธนาคารสาขาอื่น หรือธนาคารตัวแทน(Correspondence Bank)จ่ายเงินให้แก่เจ้าหน้าที่ของลูกค้าที่มา ขอบเปิดกับธนาคารนั้น แม้ว่า L/C จะเป็นเอกสารที่มีคำสั่งให้จ่ายเงินและเปลี่ยนมือได้ แต่ก็ไม่ได้ ถือว่าเป็นตัวเงินตามความหมายแห่งบทนี้ นอกจากนี้บรรดาตัวเงินคลัง(Treasury Bill) ที่ออกโดย กระทรวงการคลัง เพื่อกู้ยืมเงินจากสถาบันการเงินในระยะสั้น รวมทั้งบัตรเงินธนาคารพาณิชย์และ บริษัทเงินทุน (Negotiable Certificate of Deposit : NCD) ก็ไม่ใช่ตัวเงินตามกฎหมายนี้¹

ตัวอย่าง

(1) คำพิพากษาฎีกาที่ 14/2498 โจทก์ขายสิทธิเรียกร้องหรือหนี้ของกงให้จำเลย โดยโจทก์ ออกตัวแสดงว่าจำเลยมีสิทธิเรียกร้องจำนวนเงินหรือหนี้ดังกล่าวจากอีกบริษัทหนึ่ง และจำเลย สัญญาจะจ่ายเงินไทยให้โจทก์ตามอัตราแลกเปลี่ยน เมื่อเอกสารนั้นไม่ระบุว่าเป็นตัวเงินประเภท ไค และไม่มีลักษณะให้เห็นว่าเปลี่ยนมือกันได้ จึงไม่มีสภาพเป็นตัวเงิน และถืออายุความ 3 ปี อย่างตัวเงินไม่ได้

ข้อสังเกต

- 1) ตัวเงิน (Bills) ในฝรั่งเศสเรียกว่า หลักทรัพย์ทางพาณิชย์ (Effet de commerce)
- 2) ขอให้ดูรายการสำคัญในตัวแลกเปลี่ยน (มาตรา 909 ประกอบ มาตรา 910) ตัว

¹ ดู พ.ร.บ. ตัวเงินคลัง พ.ศ. 2487 มาตรา 12 บัญญัติให้นำ ป.พ.พ. ตัวเงินมาใช้บังคับกับตัวเงินคลังโดยอนุโลม ดู พ.ร.บ. การธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2515 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2535 มาตรา 4 วรรค 7, 9 ตรี และ 9 จัตวา และดู พ.ร.บ. การประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเออร์ พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2535) มาตรา 4 วรรค 7, 27 ทวิ และ 27 ตรี บัญญัติให้นำ ป.พ.พ. ลักษณะตัวเงินบาง มาตรา มาใช้บังคับกับตราสารทั้งสองชนิดดังกล่าวด้วย

สัญญาใช้เงิน (มาตรา 983 ประกอบ มาตรา 984) และเช็ค (มาตรา 988 ประกอบ มาตรา 910 และ ประกอบ มาตรา 989)

(2) คำพิพากษาฎีกาที่ 1245/2499 เอกสารมีข้อความว่า จำเลยสัญญาจะจ่ายเงินให้ร้านค้า ร้านหนึ่งซึ่งเป็นร้านของจำเลยเอง หรือตามคำสั่งนั้น ไม่ใช่ตัวแลกเงินหรือตัวสัญญาใช้เงิน

หมายเหตุ² ข้อเท็จจริง โจทก์ขายผ้าให้จำเลย จำเลยออกตราสารให้ ระบุว่าจำเลยจะชำระเงินให้แก่ร้านสมัณนิมซึ่งเป็นร้านของจำเลยเอง คังนี้ จะปรับว่าเป็นตัวแลกเงินไม่ได้ในเมื่อไม่มีข้อความว่าให้ใช้เงินแก่ผู้ถือ การที่โจทก์ได้รับมาโดยการส่งมอบจึงไม่ชอบ โจทก์จึงไม่ใช่ผู้ทรง ทั้งตามตราสารไม่มีลักษณะว่าผู้ออกตัวให้ค้ำมั่นสัญญาว่าจะใช้เงินให้แก่บุคคลหนึ่งหรือตามคำสั่ง ย่อมไม่ใช่ตัวสัญญาใช้เงิน

ก่อนที่จะศึกษาบทบัญญัติอื่น ๆ ต่อไป ควรทำความเข้าใจหรือได้รู้จักกับตัวเงินทั้ง 3 ประเภท โดยสังเขปเสียก่อน ทั้งนี้ เพราะบทเบ็ดเสร็จทั่วไปนั้นมีผลใช้บังคับกับตัวเงินทั้ง 3 ประเภท โดยเริ่มที่ตัวแลกเงิน ตัวสัญญาใช้เงิน และเช็ค

1. ตัวแลกเงิน (Bill of Exchange : B/E)

ตัวแลกเงิน คือหนังสือตราสารซึ่งบุคคลหนึ่งเรียกว่า “ผู้สั่งจ่าย” สั่งให้บุคคลอีกคนหนึ่งเรียกว่า “ผู้จ่าย” ให้ใช้เงินจำนวนหนึ่งแก่บุคคลหนึ่งหรือให้ใช้ตามคำสั่งของบุคคลคนหนึ่งซึ่งเรียกว่า “ผู้รับเงิน” (มาตรา 908)

หลัก ในตัวแลกเงินฉบับหนึ่งจะมีคู่สัญญาอย่างน้อย 3 ฝ่าย คือ

- (1) ผู้สั่งจ่าย (Drawer) – อยู่ในฐานะเป็นเจ้าของผู้จ่ายตามมูลหนี้เดิม (ดูมาตรา 1005) และอยู่ในฐานะเป็นลูกหนี้ผู้รับเงิน หรือผู้ถือตามมูลหนี้เดิม และมูลหนี้ในตัวเงิน
- (2) ผู้จ่าย (Drawee) – อยู่ในฐานะเป็นลูกหนี้ของผู้สั่งจ่ายตามมูลหนี้เดิม
- (3) ผู้รับเงิน (Payee) – อยู่ในฐานะเป็นเจ้าของผู้สั่งจ่ายตามมูลหนี้เดิม และปัจจุบันอยู่ในฐานะเป็นเจ้าของหนี้ตามตัวแลกเงินฉบับนี้ด้วย

² อัมพร ณ ตะกั่วทุ่ง, คำอธิบายกฎหมายลักษณะตัวเงิน (พิมพ์ครั้งที่ 1, กรุงเทพฯ : กุศลสยามการพิมพ์, 2524) หน้า 3.

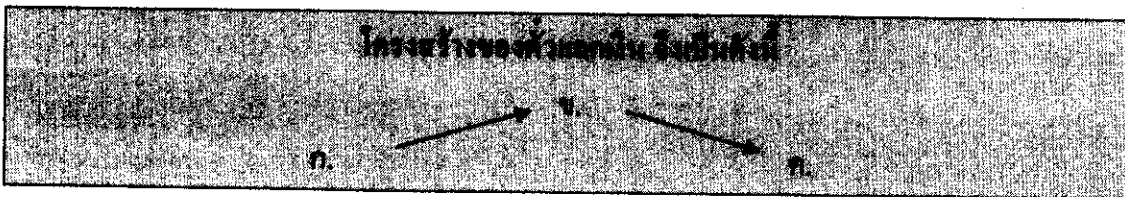
ข้อยกเว้น

- (1) ผู้ส่งจ่ายกับผู้รับเงินอาจเป็นบุคคลคนเดียวก็ได้ (มาตรา 912 วรรค 1) ส่วนใหญ่เป็นตัวแลกเงินที่เกิดจากการค้าระหว่างประเทศโดยผู้ขายเป็นทั้งผู้ส่งจ่ายและผู้รับเงิน
- (2) ผู้ส่งจ่ายกับผู้จ่ายอาจเป็นบุคคลคนเดียวก็ได้ (มาตรา 912 วรรค 2) ส่วนใหญ่เป็นตัวแลกเงินธนาคาร(Draft)

ตัวแลกเงินอาจถูกนำไปใช้ในกรณีที่ผู้ส่งจ่ายไม่มีเงินสดเพียงพอที่จะชำระหนี้ หรือไม่มีเงินฝากในธนาคารประเภทกระแสรายวัน แต่มีลูกหนี้ ผู้ส่งจ่ายก็จะออกตัวแลกเงินสั่งให้ผู้จ่าย (ลูกหนี้ของตน) จ่ายเงินให้แก่เจ้าหนี้ของตน ซึ่งเรียกว่า "ผู้รับเงิน"

ตัวอย่าง

ก. เป็นลูกหนี้ ค. 10,000 บาท แต่ ก. เป็นเจ้าหนี้ ข. 10,000 บาท ก. จึงออกตัวแลกเงินโดยลงข้อความทั้งมีรายการครบถ้วน (มาตรา 909) ระบุสั่งให้ ข. ลูกหนี้ของตนจ่ายเงินให้แก่ ก. จำนวน 10,000 บาท

ตัวอย่างตัวแลกเงิน

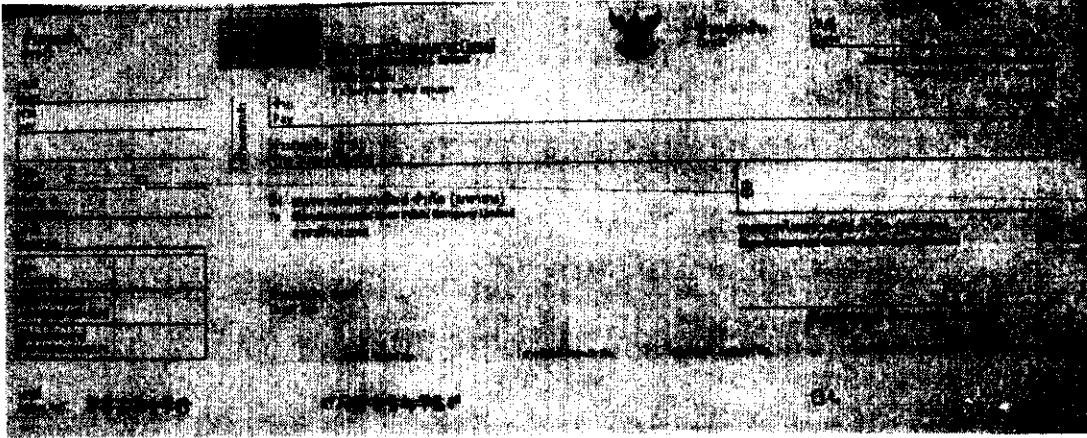
(มีเงินรายการตามมาตรา 909) ตัวแลกเงิน

1 ถนนรวมคำเลข หัวหมาก บางกะปิ กทม. 10240
1 ตุลาคม 2546

๕๔ กุณ ข.

โปรดจ่ายเงินให้แก่ กุณ ก. หรือตามคำสั่ง กุณโย เดือน นับแต่วันที่ลงในคำแลกเงินนี้ เป็นจำนวนเงิน 10,000 บาท
(หนึ่งหมื่นบาทถ้วน)

ก. (ลายมือชื่อ ก. ผู้ส่งจ่าย)

ประโยชน์ของตั๋วแลกเงิน

- (1) ใช้ในการค้ำขนาดใหญภายในประเทศ
- (2) ใช้ในการค้าระหว่างประเทศ โดยผู้ขายสินค้าจะเป็นผู้สั่งจ่าย และระบุตนเองเป็นผู้รับเงิน โดยออกคำสั่งให้ธนาคารผู้ออก L/C หรือธนาคารตัวแทนของธนาคารผู้ออก L/C เป็นผู้จ่ายเงินตามตั๋วแลกเงินชนิดเมื่อทวงถามหรือเมื่อได้เห็น (On demand bill หรือ At sight bill) หรือภายในเวลาที่ได้ตกลงกัน
- (3) เป็นส่วนหนึ่งของการให้สินเชื่อของธนาคาร ด้วยการรับซื้อลด หรือรับช่วงซื้อลดตั๋วแลกเงินที่สั่งจ่ายล่วงหน้า

2. คำสัญญาใช้เงิน (Promissory Note : P/N)

คำสัญญาใช้เงิน คือหนังสือตราสาร ซึ่งบุคคลหนึ่ง เรียกว่า “ผู้ออกตัว” ให้คำมั่นสัญญาว่าจะใช้เงินจำนวนหนึ่งให้แก่บุคคลอีกคนหนึ่ง หรือให้ใช้ตามคำสั่งของบุคคลอีกคนหนึ่ง เรียกว่า “ผู้รับเงิน” (มาตรา 982)

หลัก ในคำสัญญาเงินฉบับหนึ่ง จะมีคู่สัญญาอย่างน้อย 2 ฝ่าย คือ

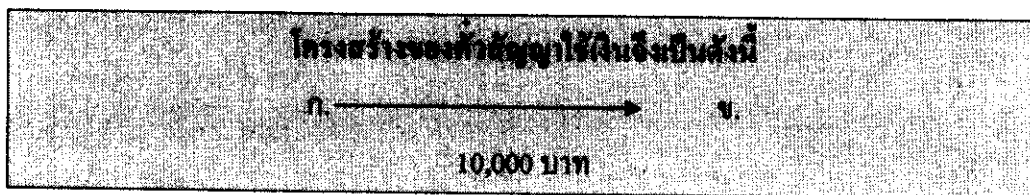
- (1) ผู้ออกตัว (Maker) – อยู่ในฐานะเป็นลูกหนี้ผู้รับเงิน
- (2) ผู้รับเงิน (Payee) - อยู่ในฐานะเป็นเจ้าหนี้ผู้ออกตัว

ข้อสังเกต ทั้ง 2 ฝ่ายต่างก็เป็นลูกหนี้และเจ้าหนี้ตามมูลหนี้เดิมและมูลหนี้ตามคำสัญญาใช้เงินนั้น

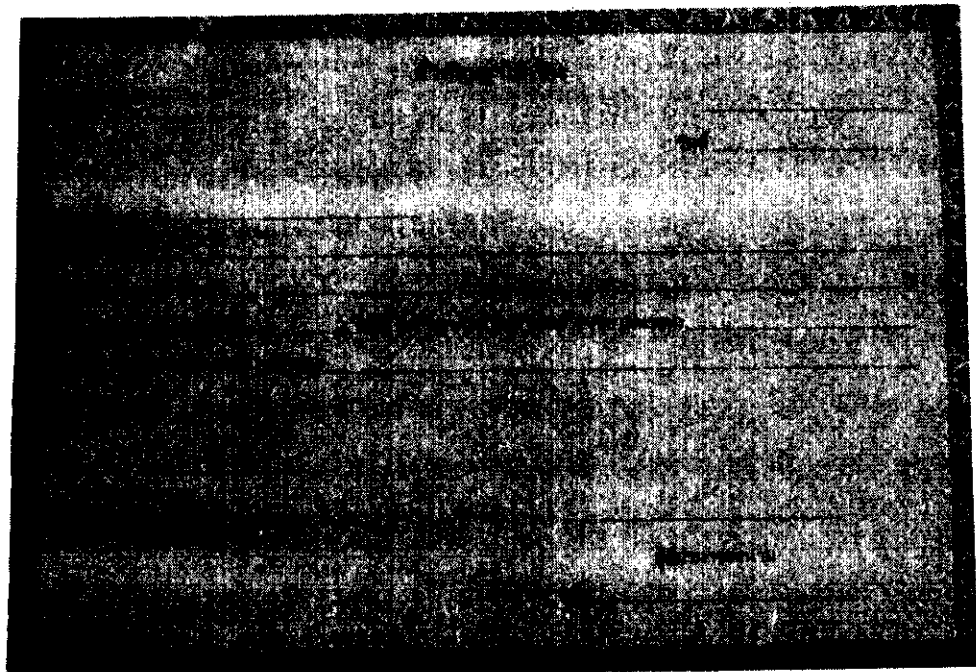
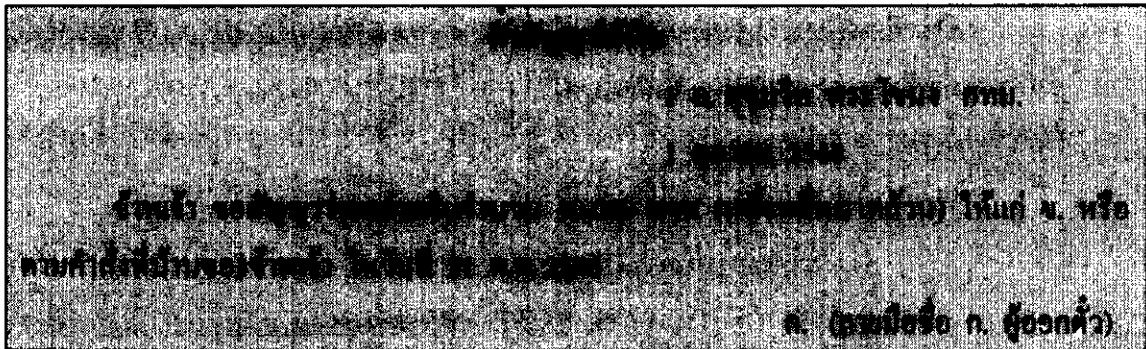
คำสัญญาใช้เงิน อาจถูกนำออกใช้ในกรณีที่ผู้ออกตัวไม่มีเงินสดเพียงพอที่จะชำระหนี้ หรือไม่มีเงินฝากในธนาคารประเภทกระแสรายวัน ตลอดทั้งไม่มีลูกหนี้ที่จะสั่งให้ชำระหนี้แทนได้ ผู้ออกตัวจึงให้คำมั่นสัญญาโดยออกเป็นคำสัญญาใช้เงิน โดยตนเองรับผูกพันในอันที่จะจ่ายเงินให้แก่ผู้รับเงิน ซึ่งเป็นเจ้าหนี้ของตน

ตัวอย่าง

- ก. เป็นลูกหนี้ ข. 10,000 บาท ก. จึงออกคำสัญญาใช้เงินโดยระบุเป็นคำมั่นลงในคำสัญญาใช้เงินว่า “ข้าพเจ้า ขอสัญญาว่าจะใช้เงิน 10,000 บาทให้แก่ ข. หรือตามคำสั่ง ณ ที่ทำงานของ ข. ในวันที่ 31 ตุลาคม 2546

ตัวอย่างตั๋วสัญญาใช้เงิน
(พร้อมรายการตามมาตรา 983)

ประโยชน์ของตั๋วสัญญาใช้เงิน

- (1) ใช้มากในบริษัทเงินทุนที่รับฝากเงินระยะปานกลาง(เกิน 1 ปี แต่ไม่เกิน 5 ปี) จากสาธารณะชน กลุ่มบุคคล องค์กรของรัฐ องค์กรธุรกิจ และนิติบุคคลที่ประสงค์จะ
ได้รับผลตอบแทนที่เป็นดอกเบี้ยตามระยะเวลาที่ได้ตกลงกันได้
- (2) ใช้ในการกู้ยืมเงินทั้งภาครัฐและภาคเอกชนระยะปานกลาง

3. เช็ค (Cheque)

เช็ค คือหนังสือตราสารซึ่งบุคคลคนหนึ่ง เรียกว่า “ผู้สั่งจ่าย” สั่ง ธนาคาร ให้ใช้เงินจำนวนหนึ่งเมื่อทวงถามให้แก่บุคคลอีกคนหนึ่ง หรือให้ใช้ตามคำสั่งของบุคคลอีกคนหนึ่ง ซึ่งเรียกว่า “ผู้รับเงิน” (มาตรา 987)

หลัก ในเช็คฉบับหนึ่งนั้นจะมีคู่สัญญาอย่างน้อย 3 ฝ่ายคือ

- (1) ผู้สั่งจ่าย (Drawer) – อยู่ในฐานะเป็นเจ้าของเช็คธนาคาร โดยนำเงินมาฝากไว้กับธนาคารประเภทกระแสรายวัน (Current Account Deposit) โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะใช้เช็คสั่งจ่ายเงินให้แก่ผู้รับเงินหรือผู้ถือ
- (2) ผู้จ่าย (ธนาคาร) (Banker) – อยู่ในฐานะเป็นลูกหนี้ของผู้สั่งจ่ายตามสัญญาฝากเงินประเภทกระแสรายวัน และให้บริการแก่ลูกค้าซึ่งเป็นผู้สั่งจ่าย
- (3) ผู้รับเงิน (Payee) หรือ ผู้ถือ (Bearer) – อยู่ในฐานะเป็นเจ้าของเช็คของผู้สั่งจ่ายตามมูลหนี้เดิม และปัจจุบันหากได้ครอบครองเช็คนั้นก็อยู่ในฐานะเป็นเจ้าของเช็คผู้สั่งจ่ายตามเช็คฉบับนั้นด้วย

ข้อยกเว้น

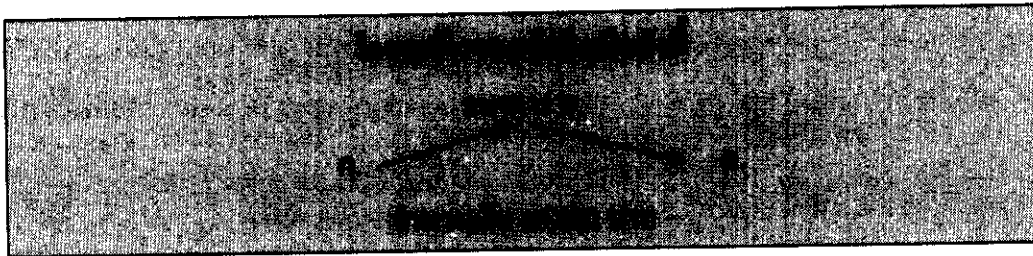
- (1) ผู้สั่งจ่ายกับผู้รับเงินอาจเป็นบุคคลคนเดียวกันได้ (เทียบมาตรา 912 วรรค 1)
- (2) ผู้สั่งจ่ายกับผู้จ่าย (ธนาคาร) อาจจะเป็นบุคคลคนเดียวกันก็ได้ (เทียบมาตรา 912 วรรค 2)

หมายเหตุ แม้ว่ามาตรา 989 จะมีได้บัญญัติให้นำมาตรา 912 มาใช้บังคับกับเช็ค แต่ทางปฏิบัติแล้วย่อมเกิดขึ้นได้เสมอ ตัวอย่างเช่น แคชเชียร์เช็ค (Cashier's cheque) เช็คของขวัญ (Gift's cheque) และเช็คเดินทาง (Traveller's cheque) ซึ่งเป็นเช็คที่ธนาคารเป็นทั้งผู้สั่งจ่ายและผู้จ่าย อนึ่ง เช็คที่มีใช้ในกรณีที่ผู้สั่งจ่ายนำเงินไปฝากไว้กับธนาคาร โดยขอเปิดบัญชีกระแสรายวัน อีกทั้งต้องปฏิบัติตามภายใต้เงื่อนไขที่ทางธนาคารนั้น ๆ กำหนดไว้ มีประโยชน์แก่ผู้ใช้เช็คในด้านความสะดวกและปลอดภัย กล่าวคือไม่ต้องพกพาเงินสดเป็นจำนวนมาก ๆ ในการที่จะใช้ชำระหนี้หรือซื้อสินค้าหรือบริการต่าง ๆ เพียง เขียนเช็คใบเดียวให้กันก็ได้ผลเท่ากัน เกิดความคล่องตัว และไม่เสียเวลาค้าขาย

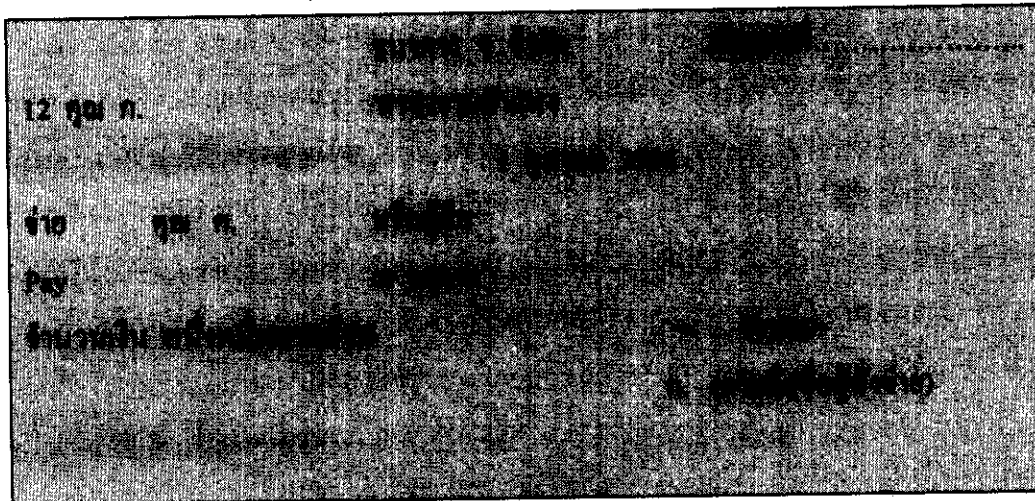
ตัวอย่าง

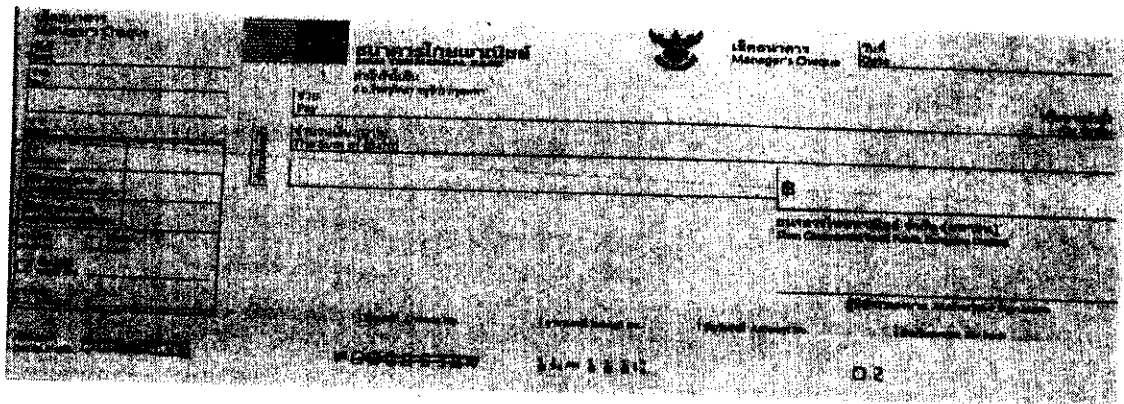
ก. นำเงินจำนวน 50,000 บาทไปที่ธนาคาร ข. และแสดงความจำนงขอฝากเงินไว้กับธนาคาร ข. โดยขอเปิดบัญชีกระแสรายวัน ธนาคารได้มอบสมุดเช็ค(Cheque's Book) ให้ ก. 1 เล่ม โดย ก. ต้องจ่ายค่าธรรมเนียมในการใช้เช็คให้แก่ธนาคาร ต่อมา ก. ซื้อสินค้าจาก ค. ในวงเงิน 10,000 บาท ก. จึงเขียนเช็คส่งให้ธนาคาร ข. จ่ายเงินแก่ ก. จำนวน 10,000 บาท ในวันที่ซื้อสินค้านั้น

ตัวอย่างเช็ค

(พร้อมรายการตามมาตรา 988)

ตัวอย่าง แคมเชียร์เช็คเป็นตั๋วเงินชนิดหนึ่งและเป็นเช็คตามมาตรา 898

คำพิพากษาฎีกาที่ 457/2545

ชื่อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 898, 987 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 148

คดีก่อนโจทก์ในฐานะผู้ทรงเช็ค 3 ฉบับของ ก. จำนวน 400,000บาท นำเช็คไปเรียกเก็บเงินจากจำเลยที่ 2 ซึ่งเป็นสาขาของจำเลยที่ 1 โดยไม่ขอรับเป็นเงินสดแต่ขอเปลี่ยนเป็นแคมเชียร์เช็คแทน จำเลยที่ 2 จึงออกแคมเชียร์เช็คในจำนวนเงินดังกล่าวให้ ต่อมาแคมเชียร์เช็คถูกระงับการจ่ายเงิน โจทก์จึงฟ้องเรียกเงินตามแคมเชียร์เช็คจากจำเลยที่ 1 ส่วนคดีนี้ โจทก์ฟ้องจำเลยที่ 1 เรียกเงินจำนวนเดียวกันนั้นอีก แม้จะเปลี่ยนแปลงตั้งรูปคดีใหม่เป็นเรียกค่าเสียหายและขอให้คืนเช็ค 3 ฉบับของ ก. แต่ก็เป็นกรเรียกเงินตามแคมเชียร์เช็คที่สืบเนื่องจากเช็ค 3 ฉบับของ ก. ตามคดีก่อนนั่นเอง เมื่อคดีก่อนศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดแล้ว การที่โจทก์ฟ้องคดีนี้จึงเป็นการรื้อรองฟ้องกันอีกในประเด็นที่ได้วินิจฉัยโดยอาศัยเหตุอย่างเดียวกัน ฟ้องโจทก์คดีนี้จึงเป็นฟ้องซ้ำตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 148 วรรคหนึ่ง

**“เงินในคณนบัญชีของบุคคลหนึ่งมีผลบังคับตามกฎหมายตัวเงินก็เฉพาะที่
มีบัญชีไว้เท่านั้น หากเขียนข้อความอื่นนอกเหนือจากที่กฎหมายบัญญัติไว้
ไม่ได้”**

มาตรา 899 วางหลักไว้ว่า ข้อความในตัวเงินจะมีผลบังคับตามกฎหมายตัวเงินก็เฉพาะที่กฎหมายระบุให้เขียนเท่านั้น หากเขียนข้อความอื่นนอกเหนือจากที่กฎหมายลักษณะนี้บัญญัติไว้แล้ว ผลคือถือเสมือนว่าไม่มีข้อความนั้นเขียนไว้ในตัวเลย ตัวเงินยังคงสมบูรณ์ มิได้ทำให้ตัวเงินนั้นขาดความสมบูรณ์ เสียไป หรือตกเป็นโมฆะแต่อย่างใด ทั้งนี้ เพราะตัวเงินเป็นตราสารที่สามารถโอนเปลี่ยนมือได้ง่าย นิยมใช้ในแวดวงธุรกิจซึ่งต้องอาศัยความเชื่อถือ (Credit) เป็นสำคัญ นอกจากนั้นการดำเนินธุรกิจเกือบทุกประเภท ผู้ดำเนินการมักต้องทำงานแข่งกับเวลา อาจไม่มีเวลามากพอที่จะพิจารณาตรวจตราตัวเงินได้อย่างถี่ถ้วน ถ้าพึงการตรวจดูรายการสำคัญของตัวเงินแต่ละประเภทก็ต้องใช้เวลาไม่น้อยเพราะมีตัวเงินหมุนเวียนเปลี่ยนมือเข้า-ออกมากมายหลายฉบับในแต่ละวัน จึงไม่สมควรที่จะเขียนข้อความอื่นใดนอกเหนือจากที่กฎหมายบัญญัติลงไปในตัวเงินตามใจชอบ ซึ่งอาจทำให้เกิดความระส่ำระสายได้ในคนบางคนที่ยังไม่เข้าใจกฎหมายลักษณะนี้ อย่างลึกซึ้ง

ดังนั้นคู่สัญญาในตัวเงินไม่ว่าจะเป็นผู้ส่งจ่าย (ตัวแลกเงินหรือเช็ค) ผู้ออกตัวสัญญาใช้เงิน, ผู้สละหลัก, ผู้รับอาวัล ฯลฯ จะเขียนข้อความอย่างอื่นนอกเหนือจากที่กฎหมายบัญญัติไว้ไม่ได้ หากเขียนลงไป ข้อความอย่างอื่นนั้นก็ไม่มีผลบังคับแต่อย่างใด โดยถือว่ามีได้เขียนข้อความนั้นลงไป หรือข้อความนั้นไม่มีอยู่ในตัวเงิน

ตัวอย่าง

(1) ก. ออกตัวแลกเงินฉบับหนึ่ง สั่งให้ ข. ชำระหนี้ แก่ ค. จำนวน 20,000 บาท พร้อมทั้งลงข้อความในตัวแลกเงินว่า “เงินจำนวน 20,000 บาทนี้จ่ายให้ ค. เป็นค่าซ่อมรถยนต์ ห้าม ค. นำเงินจำนวนนี้ไปใช้ประโยชน์อย่างอื่น นอกจากจะนำไปซื้ออะไหล่รถยนต์บางชิ้นและจ่ายเป็นค่าแรงงานของลูกจ้างเท่านั้น” ดังนี้ ข้อความดังกล่าวไม่มีผลบังคับกับ ข. และ ค. เลย

(2) คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 131/2496 ลูกค้านาคารถาความตกลงกับธนาคารให้แยกฝากเงินรวม 4 บัญชี ซึ่งลูกค้าจะต้องตีพิมพ์ข้อความให้ปรากฏในเช็คว่าเงินนั้นให้จ่ายจากบัญชีที่ 1, 2, 3 หรือ 4 ต่อมาลูกค้าสั่งให้เสมียนเตรียมเช็คสำหรับจ่ายเงิน เสมียนตีพิมพ์ข้อความลงในเช็คฉบับหนึ่งพร้อมทั้งข้อความบอกกล่าวว่า “เช็คฉบับนี้ให้เบิกจ่ายจากบัญชีที่ 1” แต่ลูกค้ายังไม่ทันได้

เช่นชื่อในเช็ค มีเสมียนอีกคนหนึ่งนำเช็คไปปลอมลายมือชื่อลูกค้า และเบิกเงินจากธนาคารไป ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า ตามมาตรา 1008 เมื่อลายมือชื่อผู้ส่งจ่ายในเช็คเป็นลายมือชื่อปลอม ธนาคารจะหักเงินจากบัญชีของลูกค้าไม่ได้ ส่วนที่ธนาคารเถียงว่า เช็คมีข้อความว่า “ให้เบิกจ่ายเงินจากบัญชีที่ 1” ธนาคารหลงเชื่อจึงจ่ายเงินไปโดยเข้าใจว่าเป็นเช็คที่ถูกต้องแท้จริง เมื่อข้อความเช่นนี้ไม่มีบัญญัติไว้ในกฎหมายตัวเงิน ศาลจึงไม่รับฟัง ถือเท่ากับว่ามีได้เขียนลงไว้เลยตามมาตรา 899 ธนาคารต้องรับผิดชอบ

(3) คำพิพากษาฎีกาที่ 4975/2533 เช็คขีดคร่อมที่มีคำว่า “เฉพาะ” กลางเส้นกึ่งขนาน ไม่มีกฎหมายบัญญัติอนุญาต อีกทั้งไม่มีจารึกประเพณีของธนาคารอันเป็นที่ยอมรับกันว่า เช็คที่มีถ้อยคำเช่นนี้ ห้ามเปลี่ยนมือ ตามมาตรา 917 วรรค 2 ประกอบ 989 วรรค 1 ถ้อยคำดังกล่าวจึงไม่มีผล(ม.899) และไม่ถือว่ามิเจตนาห้ามเปลี่ยนมือตามมาตรา 917 วรรค 2 ประกอบ 989 วรรค 1 ดังนั้นจึงเปลี่ยนมือได้ และผู้รับโอนจึงเป็นผู้ทรงโดยชอบ

ข้อสังเกต ข้อความต่าง ๆ ที่กฎหมายตัวเงินบัญญัติให้เขียนได้ เช่น

- (1) รายการต่าง ๆ ในตัวแลกเงิน (มาตรา 909) ตัวสัญญาใช้เงิน (มาตรา 983) และเช็ค (มาตรา 988)
- (2) ข้อกำหนดคลังสิ่ง หรือจำกัดความรับผิดชอบของผู้ส่งจ่ายและผู้สลักหลังตัวแลกเงิน (มาตรา 915)
- (3) ข้อกำหนดเกี่ยวกับดอกเบี้ย (มาตรา 911)
- (4) ผู้ส่งจ่ายลงข้อความห้ามเปลี่ยนมือหรือห้ามโอน (มาตรา 917 วรรค 2) และผู้สลักหลังลงข้อความห้ามสลักหลัง (มาตรา 923)
- (5) บันทึกรการค้าประกันเป็นอาวัล (มาตรา 939)
- (6) บันทึกรการค้าสอดเข้าแก้หน้า (มาตรา 952,957)
- (7) บันทึกรข้อความที่ไม่จำเป็นต้องมีคำค้ำค้ำ (มาตรา 964)
- (8) บันทึกรข้อความรับรองการใช้เงิน (มาตรา 931) การที่ธนาคารรับรองเช็ค (มาตรา 993 วรรคแรก)
- (9) การลงข้อกำหนดห้ามเปลี่ยนมือหรือห้ามโอนในเช็คขีดคร่อม (มาตรา 995(3))

ฯลฯ

ข้อความดังกล่าว กฎหมายบัญญัติให้คู่สัญญาที่เกี่ยวข้องเขียนได้ และย่อมเป็นผลตามบทบัญญัตินั้น ๆ

ตัวอย่าง กรณีที่กฎหมายห้ามมิให้บุคคลเขียนข้อความหรือลงเครื่องหมายอย่างอื่นที่กฎหมายห้ามมิให้ออกให้ลงในตัวเงิน (มาตรา 899)

1. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4975/2533

ชื่อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 917.

เช็คที่จำเลยที่ 4 สั่งจ่ายระบุชื่อ จ่ายให้แก่บริษัทจำเลยที่ 1 โดยขีดฆ่าคำว่า "หรือผู้ถือ" ออก และขีดคร่อมระบุไว้กลางเส้นขนานที่ขีดคร่อมว่า "เฉพาะ" คำว่า "เฉพาะ" ยังถือไม่ได้ว่าเป็นคำอื่นอันได้ความทำนองเดียวกับคำว่า "เปลี่ยนมือไม่ได้" ตามความใน ป.พ.พ. มาตรา 917 วรรคสอง เช็كدังกล่าวจึงเป็นเช็คที่โอนเปลี่ยนมือกันได้ตาม ความใน ป.พ.พ. มาตรา 917 วรรคแรก

2. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3509/2542

ชื่อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 899, 904, 910 921, 939, 940, 989

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 177

เช็คเป็นตราสารเปลี่ยนมือที่ต้องการความเชื่อถือในระหว่างผู้สั่งจ่ายและผู้ทรงทั้งหลายว่า เมื่อนำเช็ค ไปเรียกเก็บเงินแล้วจะมีการจ่ายเงินตามเช็ค ดังนั้นข้อกำหนดเงื่อนไขใด ๆ อันเป็นการห้ามหรือจำกัดการจ่ายเงินจะพึงมีได้ จึงต้องเป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมาย

การที่จำเลยออกเช็คพิพาทโดยขีดเส้นตีคำในช่องวันที่ไว้ เมื่อไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายให้อำนาจไว้ว่ากระทำได้ ข้อความดังกล่าวจึงไม่เป็นผลอย่างหนึ่งอย่างใดแก่เช็คนั้นตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 899 กรณีถือว่าจำเลยออกเช็ค โดยมีได้ลงวันออกเช็คไว้ เมื่อโจทก์ได้รับเช็คพิพาทมาและนำเข้าบัญชี โจทก์หรือเจ้าหน้าที่ธนาคารย่อมลงวันที่ในเช็คได้ตาม มาตรา 910 วรรคท้ายประกอบ มาตรา 989

จำเลยออกเช็คสั่งจ่ายระบุชื่อ บ. เป็นผู้รับเงิน แต่มีได้ขีดฆ่าคำว่า "หรือผู้ถือ" ออกแม้จำเลยอ้างว่าประสงค์จะออกเช็คระบุชื่อ แต่ด้วยความไม่สันต์ของจำเลยจึงมีได้ ขีดฆ่าคำว่า "หรือผู้ถือ" ออกก็ตาม ก็ต้องถือว่าเช็คพิพาทเป็นเช็คผู้ถือ โจทก์ลงลายมือชื่อสลักหลังเช็คพิพาทซึ่งเป็นเช็คผู้ถือ มีผลเป็นการประกัน หรืออาวัลผู้สั่งจ่าย ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 921 ประกอบมาตรา 989ซึ่งเป็นการอาวัลตามผลของกฎหมาย มิใช่การอาวัลตาม มาตรา 939 จึงไม่ต้องมีการเขียน ข้อความระบุไว้ว่า ใช้ได้เป็นอาวัลอีก

“ผู้ลงลายมือชื่อในตั๋วเงินต้อง รับผิดชอบ”	มาตรา 900 บุคคลผู้ลงลายมือชื่อของตนในตั๋วเงินยอม จะต้องรับผิดชอบต่อความในตั๋วเงินนั้น
“ธงเครื่องหมายอื่นแทนการลง ลายมือชื่อ ไม่มีผลเป็นการลง ลายมือชื่อ”	ถ้าธงเครื่องหมายอย่างหนึ่งอย่างใด เช่น แกงโคหรือลายพิมพ์นิ้วมือ อ้างเอาเป็นลายมือชื่อในตั๋วเงิน ไซ้ร้ เมื่อถึงว่าจะมีพยานลงชื่อรับรองก็ตาม ท่านว่าหาให้ ผลเป็นลงลายมือชื่อในตั๋วเงินนั้นไม่

โดยที่ตั๋วเงิน เป็นสัญญาพิเศษอย่างหนึ่ง เมื่อเป็นสัญญา จึงต้องบังคับตามหลักสัญญา
ทั่วไปด้วย เช่นการแสดงเจตนาเข้าเป็นคู่สัญญาในตั๋วเงินในฐานะใดฐานะหนึ่งนั้นจำต้องอาศัย
ความยินยอมหรือความสมัครใจในเบื้องต้นแรก แต่ความยินยอมหรือความสมัครใจนั้นได้แสดงออก
ด้วยการลงลายมือชื่อของตนเองในตั๋วเงินนั้น

จากหลักกฎหมายในมาตรา 900 วรรคแรก

“บุคคล” หมายรวมถึงบุคคลธรรมดาและนิติบุคคล

“บุคคลธรรมดา” ต้องมีความสามารถตามหลักทั่วไป (มาตรา 153)

“นิติบุคคล” ต้องเป็นไปตามกฎหมายคือได้รับอนุญาตให้ก่อตั้งและดำเนินกิจการภายใน
ขอบวัตถุประสงค์ของนิติบุคคลนั้น นิติบุคคลแสดงเจตนา โดยบุคคลซึ่งเป็นตัวแทนของนิติบุคคล
นั้น (ดูมาตรา 65,66 และ 70)

“ลายมือชื่อ”³ แปลได้ว่าชื่อที่เขียนด้วยมือ แต่ถ้าบุคคลใดแขนคั่นทั้งสองข้าง จึงได้ใช้
ปากหรือเท้าเขียนแทนลายมือชื่อ ก็น่าจะใช้ได้ และถือว่าเป็นลายมือชื่อที่ถูกต้อง

หมายเหตุ

คำว่า “ลายมือชื่อ” ก็คือลายเซ็นนั่นเอง บางคนอาจเขียนลายเซ็นของตนจนอ่านไม่ออก
และเคาไม่ได้ และถ้าปลอมได้ยากแล้วย่อมจัดว่าเป็นลายเซ็นที่ดีและสวยงาม

อนึ่ง คำว่า “ลายมือชื่อของตน” น่าจะแปลว่า ลายมือชื่อของคนที่ลงหรือลายเซ็นของคนที่
ลง แม้ว่าลายมือชื่อที่ลงกับชื่อของคนที่ลงจะไม่ตรงกัน (เป็นคนละชื่อ) ก็ตาม เช่น การปลอม
ลายมือชื่อของบุคคลอื่นหรือลงลายมือชื่อของคนอื่นโดยปราศจากอำนาจ (มาตรา 1008) ย่อมจะมี
ผลบังคับ ไปถึงผู้ลงลายมือชื่อนั้นด้วย แม้ว่าผู้ลงลายมือชื่อนั้นจะมีชื่อชื่อนั้นก็ตาม เช่น แคนปลอม

³ อัมพร ณ ตะกั่วทุ่ง, เรื่องเดียวกัน หน้า 8

ลายมือชื่อคำซึ่งเป็นผู้รับเงินตามเช็คฉบับหนึ่งโดยสลักหลัง โอนเช็คนั้นไปให้ชาวผู้ทรง เช่นนี้ แดงต้องรับผิดชอบทางแพ่งในฐานะเป็นผู้สลักหลังเช็คนั้นแล้ว (มาตรา 900 วรรคแรก, 914, 989) หากเช็คนั้นธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงิน สำหรับชื่อของบุคคลนั้น บางคนมีหลายชื่อนอกเหนือจากชื่อจริง เช่น ชื่อเล่น ชื่อย่อ ชื่อสมมุติ หรืออาจใช้ชื่อสกุลก็ได้ (คู่มือพิพากษาศาลฎีกาที่ 1233/2502) หรืออาจใช้ชื่อย่อซึ่งเป็นชื่อบุคคลในทางการค้าก็ได้ (คู่มือพิพากษาศาลฎีกาที่ 1215/2506) และจะใช้ภาษาหนึ่งภาษาใดก็ได้ (คู่มือพิพากษาศาลฎีกาที่ 68/2477) แต่ต้องให้ได้ความว่าบุคคลนั้นลงลายมือชื่อด้วยตนเอง (คู่มือพิพากษาศาลฎีกาที่ 1507/2514) ดังนั้น การคิดพิมพ์ชื่อของคนลงในตัวเงินในฐานะหนึ่งฐานะใดหรือการใช้ตราขางที่แกะเป็นชื่อตัวและหรือชื่อสกุลตัวบรรจงย่อมไม่ถือว่าเป็นการลงลายมือชื่อตามความในมาตรา 900 วรรคแรก แต่การให้ตัวอย่างลายมือชื่อตัวและหรือชื่อสกุล และมอบให้เขาแกะสลักทำเป็นตราขางประทับลงในเอกสารเช่นตัวเงินนั้น น่าจะถือว่าเป็นการลงลายมือชื่อแล้ว (คู่มือพิพากษาศาลฎีกาที่ 1004/2475) แต่ธนาคารไม่ควรรับเพราะปลอมแปลงได้ง่าย และพิสูจน์ยากกว่าใครกันแน่เป็นผู้ประทับตรา เช่นเดียวกับการลงลายมือชื่อแบบเขียนบรรจงหรือหวัดเกมบรรจง ซึ่งจัดว่าเป็นการลงลายมือชื่อเช่นกัน แต่ก็ปลอมแปลงได้ง่ายมาก

ความในมาตรา 900 วรรคแรก หมายความว่า ความรับผิดชอบเนื่องความในตัวเงินจะเกิดขึ้นต่อเมื่อบุคคลนั้นได้ลงลายมือชื่อในตัวเงิน อาจต้องรับผิดชอบในฐานะหนึ่งฐานะใดตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ และรับผิดชอบอย่างมีขอบเขตจำกัดความเนื่องความในตัวเงินนั้น มิใช่รับผิดชอบโดยไม่จำกัดจำนวน

ข้อสังเกต

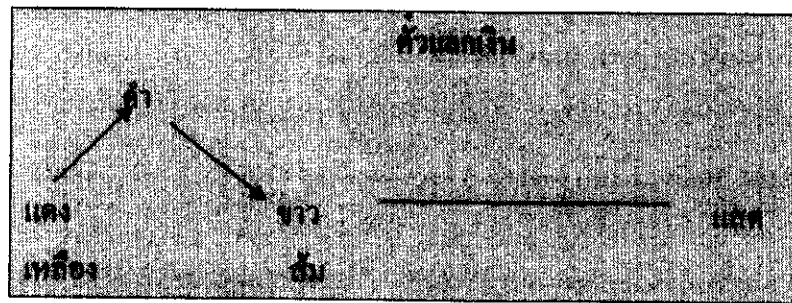
โดยทั่วไปคู่สัญญาที่ต้องรับผิดชอบมูลหนี้ในตัวเงินนั้น ปกติต้องผูกพันรับผิดชอบในฐานะใดฐานะหนึ่งตามมาตรา 900 วรรค 1 ประกอบความรับผิดชอบในฐานะต่างๆ อย่างไรก็ตาม หากมีการลงลายมือชื่อโดยมีเจตนาเข้าสู่ผูกพัน แต่ไม่อาจปรับให้รับผิดชอบในฐานะใดฐานะหนึ่งได้แล้ว ก็คงผูกพันรับผิดชอบได้ในฐานะที่ลงลายมือชื่อโดยลำพังตามมาตรา 900 วรรค 1 โดยรับผิดชอบเช่นเดียวกันกับผู้ส่งจ่ายหรือคู่สัญญาอื่นแล้วแต่กรณี (คู่มือพิพากษาศาลฎีกาที่ 3788/2524(ป))

อนึ่ง ความรับผิดชอบของคู่สัญญาในฐานะต่าง ๆ ตามที่ปรากฏในกฎหมายตัวเงิน เช่น รับผิดชอบในฐานะผู้ส่งจ่ายและสลักหลังตัวแลกเงิน (มาตรา 900 วรรคแรก, 914 และ 967 วรรคแรก) รับผิดชอบในฐานะผู้ส่งจ่ายและผู้สลักหลังเช็ค (มาตรา 900 วรรคแรก, 914 , 967 วรรค แรก และ 989 วรรคแรก) รับผิดชอบในฐานะผู้ออกตัวสัญญาใช้เงิน (มาตรา 900 วรรคแรก, 986 และ 937) ผู้จ่ายรับผิดชอบในฐานะเป็นผู้รับรอง (มาตรา 900 วรรคแรก, 931, 937) รับผิดชอบในฐานะเป็นผู้รับอาวัลตามแบบ

(มาตรา 900 วรรคแรก, 938, 939 และ 940 วรรคแรก) รับผิดชอบในฐานะอาวัลโดยผลของกฎหมาย (มาตรา 900 วรรคแรก, 918, 921, 940 วรรคแรก) รับผิดชอบในฐานะเป็นผู้สอดเข้ารับรองเพื่อแก้หน้า (มาตรา 900 วรรคแรก, 952, 953) ธนาคารรับผิดชอบในฐานะที่รับรองเช็ค (มาตรา 900 วรรคแรก, 993 วรรคแรก) ความรับผิดชอบดังกล่าวเป็นความรับผิดชอบต่อผู้ทรงตัวเงิน (มาตรา 904, 905 และ 920) หรือผู้สืบสิทธิของผู้ทรง (มาตรา 904, 905 และ 1599 วรรคแรก ประกอบมาตรา 1600)

ตัวอย่าง

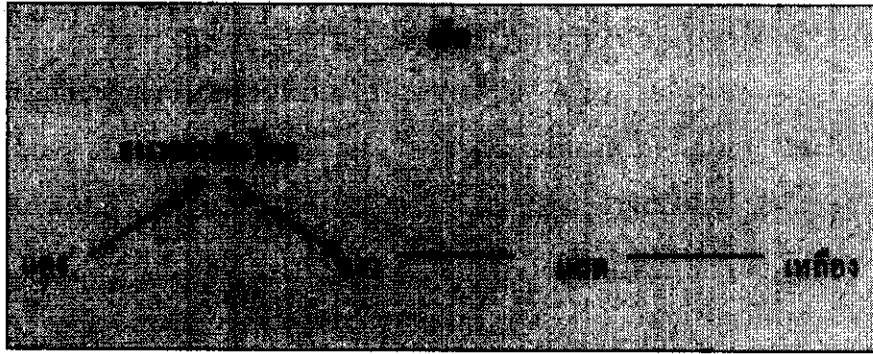
(1) แดงออกตั๋วแลกเงินระบุสั่งให้ค้าจ่ายเงินจำนวนหนึ่งแก่ขาว แล้วมอบตั๋วให้ขาวไปขาวสลักหลังโอนตัวนั้นชำระหนี้ แดงขอให้สัมพันธ์ประกัน (อาวัล) การสลักหลังของขาว คำไม่ยอมรับรองการจ่ายเงินตามตัวนี้ ตัวขาดความเชื่อถือ เหลืองได้สอดเข้ารับรองเพื่อแก้หน้าแดง ดังนี้ แดงผู้ทรงมีสิทธิฟ้องไล่เบี้ยบุคคลดังกล่าวให้รับผิดชอบในฐานะต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ คือ

1. แดงและขาวในฐานะผู้สั่งจ่ายและผู้สลักหลัง (มาตรา 900 วรรคแรก, 914)
2. สัมในฐานะผู้รับอาวัลขาว (มาตรา 900 วรรคแรก, 939, 940 วรรคแรก)
3. เหลืองในฐานะผู้สอดเข้ารับรองเพื่อแก้หน้าแดง (มาตรา 900 วรรคแรก, 952, 953)
4. ถ้าค้ารับรองตั๋วแลกเงิน คำต้องรับผิดชอบในฐานะผู้รับรอง (มาตรา 900 วรรคแรก, 931, 937)

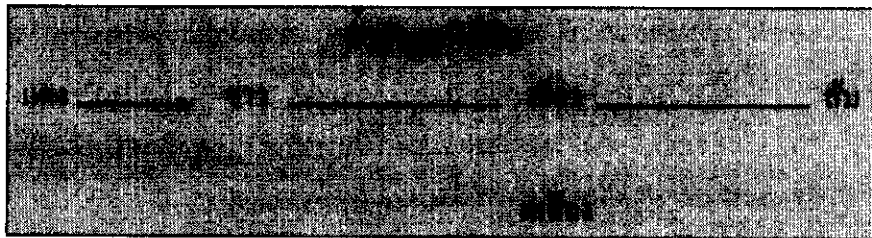
(2) แดงออกเช็คล่วงหน้าสั่งธนาคารสินไทยจ่ายเงินจำนวนหนึ่งให้ขาว โดยระบุชื่อขาวเป็นผู้รับเงิน พร้อมกับขีดฆ่าคำว่า "หรือผู้ถือ" ในเช็คนั้นออกแล้วมอบเช็คให้ขาวไป ขาวสลักหลังโอนเช็คนั้นชำระหนี้ แดงสลักหลังโอนเช็คนั้นชำระหนี้ เหลือง ต่อมาเหลืองนำเช็คนั้นไปเบิกเงินที่ธนาคารสินไทย ธนาคารสินไทยปฏิเสธการจ่ายเงิน ดังนี้ เหลืองผู้ทรงมีสิทธิฟ้องไล่เบี้ยบุคคลดังกล่าวให้รับผิดชอบในฐานะต่าง ๆ ดังนี้ คือ

1. แดงรับผิดชอบในฐานะผู้สั่งจ่ายเช็ค (มาตรา 900 วรรคแรก, 914, 989 วรรคแรก)
2. ชาวและแสดรับผิดชอบในฐานะผู้สลักหลังเช็ค (มาตรา 900 วรรคแรก, 914, 989 วรรคแรก)
3. ถ้าธนาคารสินไทยรับรองเช็คฉบับนี้ ธนาคารสินไทยต้องรับผิดชอบในฐานะผู้รับรอง (มาตรา 900 วรรคแรก, 993 วรรคแรก)
 อนึ่ง ทุกคนต่างต้องร่วมกันรับผิดชอบต่อเหลืองตามมาตรา 967 วรรคแรก ประกอบมาตรา 989 วรรคแรก

(3) แดงออกตั๋วสัญญาใช้เงินระบุกำมันสัญญาจะจ่ายเงินให้แก่ชาวเจ้าหนี้ แล้วมอบตั๋วให้ชาวไป ชาวสลักหลังตัวนั้นชำระหนี้เขียว เขียวสลักหลังตัวนั้นชำระหนี้ส้ม โดยมีเหลืองอำนวยการสลักหลังของเขียว ถึงกำหนดแดงไม่ชำระหนี้เงินตามเนื้อความในตัวนั้น ดังนี้ส้มผู้ทรงมีสิทธิฟ้องไล่เบี้ยบุคคลดังกล่าวให้รับผิดชอบในฐานะต่าง ๆ ดังนี้ คือ

1. แดงรับผิดชอบในฐานะผู้ออกตั๋วสัญญาใช้เงิน (มาตรา 900 วรรคแรก, 986, 937)
2. ชาวและเขียวรับผิดชอบในฐานะผู้สลักหลังตั๋วสัญญาใช้เงิน (มาตรา 900 วรรคแรก, 967 วรรคแรก และ 985 วรรคแรก)

3. เหลืองรับผิดชอบในฐานะผู้รับอ่าววัลเซีย (มาตรา 900 วรรคแรก, 939, 940 วรรคแรก และ 985 วรรคแรก)

(4) คำพิพากษาฎีกาที่ 862/2467 ผู้ทรงตัวแลกเงินให้ผู้จ่ายรับรองแล้ว เมื่อถึงกำหนดใช้เงินตามตัว ผู้รับรองจ่ายเช็คให้เป็นการชำระเงินตามตัว แต่เรียกเก็บเงินตามเช็คนั้นไม่ได้ ผู้ส่งจ่ายตัวแลกเงินยังคงต้องรับผิดชอบใช้เงินให้แก่ผู้ทรงตัวแลกเงินนั้นอยู่ตามเดิม ตามมาตรา 900 วรรคแรก และ 914

(5) คำพิพากษาฎีกาที่ 1735/2515 ผู้ใดเอาเช็คของผู้อื่นซึ่งเป็นเจ้าของบัญชีในธนาคารมาสั่งจ่ายเงิน ผู้ทรงเช็คไปขึ้นเงินไม่ได้ ผู้นั้นก็ต้องรับผิดชอบใช้เงินตามเช็คแก่ผู้ทรงตามมาตรา 900 วรรคแรก, 914 และ 989 วรรคแรก เพราะกฎหมายไม่ได้บัญญัติว่าผู้ลงลายมือชื่อสั่งจ่ายเช็คจะต้องเป็นเจ้าของบัญชีเช็คนั้น

(6) คำพิพากษาฎีกาที่ 4872/2533 จำเลยที่ 2 ลงลายมือชื่อด้านหลังเช็คพินาท่วมกับจำเลยที่ 1 ผู้สั่งจ่าย แล้วจำเลยที่ 1 นำเช็คนั้นไปมอบให้ จ. ผู้รับเงิน ดังนี้ จำเลยที่ 2 ต้องรับผิดชอบตามมาตรา 900 วรรคแรก ประกอบมาตรา 914 และมาตรา 989 วรรคแรก เช่นเดียวกับจำเลยที่ 1

ข้อสังเกต มาตรา 989 วรรคแรก บัญญัติให้นำมาตรา 914 ไปใช้บังคับกับเช็คด้วย

(7) คำพิพากษาฎีกาที่ 490/2515 จำเลยที่ 1 เป็นหนี้โจทก์ จึงออกตั๋วสัญญาใช้เงินให้โจทก์ โดยจำเลยที่ 2 เป็นผู้รับอ่าววัลเซียในส่วนตัวด้วย ดังนี้จำเลยทั้งสองจึงต้องผูกพันรับผิดชอบตามตั๋วสัญญาใช้เงินนั้นตามมาตรา 900 วรรคแรก, 986,940 วรรคแรก และ 985 วรรคแรก

ข้อสังเกต มาตรา 985 วรรคแรกบัญญัติให้นำมาตรา 940 ไปใช้บังคับกับตั๋วสัญญาใช้เงินด้วย

อย่างไรก็ดี มาตรา 900 เป็นเพียงบทบัญญัติทั่วไป การลงลายมือชื่อในตัวเงิน มิได้หมายความว่าต้องรับผิดชอบไป เพราะมีบางกรณีที่กฎหมายบัญญัติให้หลุดพ้นจากความรับผิดชอบแม้ว่าจะได้ลงลายมือชื่อในตัวเงินแล้วก็ตาม เช่น

1. ลงลายมือชื่อในตัวเงิน โดยเขียนแถลงว่าทำการแทนบุคคลอีกคนหนึ่ง (มาตรา 901)
2. ผู้ลงลายมือชื่อเป็นผู้ย่อนความสามารถ (มาตรา 902)
3. กรณีที่ผู้ทรงตัวแลกเงินยอมผ่อนเวลาใช้เงินให้แก่ผู้จ่าย หรือผู้รับรอง โดยที่คู่สัญญาคนก่อน ๆ (ผู้สั่งจ่าย, ผู้สลักหลัง) ไม่ยินยอม (มาตรา 903,906,948)
4. กรณีที่ผู้ทรงเช็คเซ็นชื่อลงในเช็คเพื่อเป็นหลักฐานแสดงการรับเงิน ไปจากธนาคาร ถือว่าผู้ทรงไม่มีเจตนาที่จะเข้าผูกพันรับผิดชอบสลักหลังเช็คนั้น

5. กรณีอื่น ๆ ในแต่ละเรื่องที่มีผู้ลงลายมือชื่อในตั๋วเงินสามารถหลุดพ้นจากความรับผิดได้ เช่น มาตรา 915 (1), 990, 993 วรรค 2, 1007, 1008 ฯลฯ

สำหรับผู้ที่มิได้ลงลายมือชื่อในตั๋วเงิน โดยทั่วไปแล้วผู้ันไม่ต้องรับผิดในฐานะใด แต่ถ้าบุคคลนั้นอยู่ในฐานะเป็นผู้ต้องคักบท (ถูกกฎหมายปิดปาก) แล้ว บุคคลนั้นอาจรับผิดและถูกผู้ทรงฟ้องบังคับไล่เบี้ยได้ (มาตรา 1008)

ตัวอย่าง

- (1) คำพิพากษาฎีกาที่ 2070/2522 เช็คนับหนึ่งมีลายมือชื่อกริยาของจำเลยเป็นผู้ส่งจ่าย แม้เป็นเช็คตามบัญชีเงินฝากของจำเลยซึ่งกริยาจำเลยเป็นผู้มีอำนาจส่งจ่ายเงินได้ จำเลยก็ไม่ต้องรับผิด
- (2) คำพิพากษาฎีกาที่ 2526/2522 แม้เช็คพิพาทจะมีตราหยัหรือร้านของจำเลยประทับอยู่ที่ตาม แต่เมื่อปรากฏว่าจำเลยมิได้ลงชื่อเป็นผู้ส่งจ่าย คงมีผู้อื่นลงชื่อเป็นผู้ส่งจ่าย จำเลยก็ไม่ต้องรับผิดตามเช็คนั้น

หมายเหตุ ผู้ส่งจ่ายและผู้สลักหลังมีสิทธิที่จะลบล้างหรือจำกัดความรับผิดของตนเองได้ (มาตรา 915) ผู้จ่าย (ผู้รับรอง) ก็สามารถรับรองบางส่วนได้ (มาตรา 935, 936) และผู้รับอาวัลก็สามารถระบุรับประกันบางส่วนได้ (มาตรา 938)

สำหรับความในมาตรา 900 วรรคท้ายนั้น เป็นบทจำกัดความหมายของคำว่า “ลายมือชื่อ” ในวรรคแรก หมายความว่า ถ้าคู่สัญญาในตั๋วเงินลงเครื่องหมายอย่างหนึ่งอย่างใด เช่น แกงไค (หรือเครื่องหมายกากบาท) หรือลงลายพิมพ์นิ้วใดในตั๋วเงินแทนการลงลายมือชื่อ แม้ว่าจะมีพยานลงลายมือชื่อรับรองอย่างน้อย 2 คนก็ตาม ก็ไม่ถือว่าเป็นการลงลายมือชื่อตามกฎหมายตั๋วเงิน (มาตรา 900 วรรคแรก) หากลงลายมือชื่อไป ผู้ลงลายมือชื่อก็ไม่ต้องผูกพันรับผิดในฐานะใด เพราะไม่มีผลเป็นการลงลายมือชื่อ เท่ากับว่าผู้ันมิได้ลงลายมือชื่อ เหตุที่กฎหมายบัญญัติไว้ดังนี้ก็เพราะต้องการให้ผู้รู้หนังสือเพียงแต่อ่านออกเขียนได้ให้เข้ามาเป็นคู่สัญญาในตั๋วเงิน มิฉะนั้นอาจเกิดการได้เปรียบหรือเสียเปรียบกันได้ง่าย การลงลายมือชื่อตามความในมาตรา 900 วรรคท้ายนี้ สามารถทำได้ในการทำนิติกรรมหรือสัญญาต่างๆ ไป ซึ่งมีใช่เป็นการลงลายมือชื่อในตั๋วเงินโปรดสังเกตมาตรา 9 วรรค 2-3 ซึ่งเป็นบททั่วไปในบรรพ 1

มาตรา 9 วรรค 2 “ ลายพิมพ์นิ้วมือ แกงไค ตราประทับ หรือเครื่องหมายอื่นทำนองเช่นว่านั้น ที่ทำลงในเอกสารแทนการลงลายมือชื่อ หากมีพยานลงลายมือชื่อรับรองไว้ด้วยสองคนแล้วให้ถือเสมือนกับลงลายมือชื่อ”

และวรรค 3 “ความในวรรคสองไม่ใช่บังคับแก่การลงลายพิมพ์นิ้วมือ แกงไค ตราประทับหรือ

เครื่องหมายอื่นทำนองเช่นว่านั้น ซึ่งทำลงในเอกสารที่ทำต่อหน้าพนักงานเจ้าหน้าที่”

จะเห็นได้ว่าความในมาตรา 9 วรรค 2 และ 3 นั้น มีความหมายเช่นเดียวกับมาตรา 900 วรรคท้ายตอนแรก กล่าวคือ มาตรา 9 วรรค 2 และ 3 ถือเป็นหลักทั่วไปของการลงลายมือชื่อในเอกสาร คือถ้าผู้ใดเขียนชื่อไม่เป็น จะลงลายพิมพ์นิ้วหนึ่งนิ้วใด หรือแกงไค (กากบาท) หรือเครื่องหมายอย่างอื่น ๆ ซึ่งอาจเป็นรูปรอยอะไรก็ได้ลงในเอกสาร โดยมีพยานรับรอง 2 คน ก็ให้ถือเป็นการลงลายมือชื่อในการทำนิติกรรมสัญญาทั่ว ๆ ไปได้ แต่จะลงลายมือชื่อดังกล่าวในตั๋วเงินไม่ได้เพราะมาตรา 900 วรรคท้ายบัญญัติห้ามมิให้นำวิธีดังกล่าวมาใช้กับตั๋วเงิน เพราะถือว่าไม่เป็น การลงลายมือชื่อที่แน่นอน และเพื่อเป็นการป้องกันคนที่เขียนหนังสือไม่เป็นเข้ามาเกี่ยวข้องกับตั๋วเงินซึ่งอาจถูกโกงได้ง่าย จึงอาจกล่าวได้ว่ามาตรา 900 วรรคท้ายนี้เป็นบทเฉพาะเรื่องการลงลายมือชื่อในตั๋วเงินและเป็นบทยกเว้นของหลักทั่วไปในมาตรา 9 วรรค 2 และ 3

สำหรับการใช้ตราประทับแทนการลงลายมือชื่ออยู่เป็นปกติตามความในมาตรา 9 วรรค 2 นั้น มาตรา 900 วรรคท้ายมิได้ห้ามไว้ มีปัญหาว่าคู่สัญญาในตั๋วเงินคนหนึ่งคนใดจะใช้ตราประทับแทนลงลายมือชื่อในตั๋วเงินได้หรือไม่ ปัญหานี้ยังมีคำพิพากษาของศาลเป็นบรรทัดฐาน นักกฎหมายบางท่านเห็นว่า การใช้ตราประทับหรือประทับตราลงในตั๋วเงินเป็นการลงลายมือชื่อที่ใช้ได้ บางท่านเห็นว่าการใช้ตราประทับถึงแม้จะทำปกติแต่ก็ถือว่าเป็นเครื่องหมายอย่างหนึ่งตาม มาตรา 900 วรรคท้าย จึงไม่มีผลเป็นการลงลายมือชื่อ¹ ทางปฏิบัติบรรดานิติบุคคลทั้งหลายรวมตลอดทั้งส่วนราชการทั่วไป ส่วนใหญ่ก็มีเครื่องหมายใช้เป็นตราประทับและลงลายมือชื่อผู้เป็นตัวแทนหรือผู้รับผิดชอบลงนามกำกับไว้ จึงไม่มีปัญหาอะไร สำหรับตราประทับที่แกะเป็นลายมือชื่อ และใช้ประทับลงในเอกสารต่างๆอยู่เป็นปกตินั้น ย่อมถือเป็นการลงลายมือชื่อเช่นเดียวกัน (ดูคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1004/2475) และน่าจะถือเป็นการลงลายมือชื่อในตั๋วเงินด้วย ซึ่งในทางปฏิบัติมีการใช้ตราประทับที่แกะเป็นลายมือชื่อประทับลงในเช็คที่ส่งจ่ายโดยผู้แทนขององค์กรธุรกิจที่ดั่งมีการส่งจ่ายเช็คขององค์กรเป็นจำนวนมาก โดยมีข้อตกลงเป็นพิเศษกับธนาคารผู้จ่ายเงินตามเช็คเหล่านั้น

¹ เสนีย์ ปราโมช, คำอธิบาย ป.พ.พ. ว่าด้วยตั๋วเงิน พิมพ์ครั้งที่ 3 (ธนบุรี : สุทธิสารการพิมพ์, 2514) หน้า 12 และอัมพร ณ ตะกั่วทุ่ง, อ้างแล้ว หน้า 14.

² ประภาศน์ อวยชัย, คำอธิบาย ป.พ.พ. ว่าด้วยตั๋วเงิน บัญชีเดินสะพัด (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2515) หน้า 25.

ตัวอย่าง บุคคลผู้ลงลายมือชื่อในตั๋วเงินต้องรับผิดชอบเพื่อความในตั๋วเงิน (มาตรา 900 วรรค1)

1. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 967/2537

ข้อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 342, 900

โจทก์จำเลยเป็นลูกวงแชร์ซึ่งมีข้อตกลงว่าผู้ประมูลแชร์ได้จะออกเช็คไม่ลงวันที่ให้แก่ผู้ประมูลไม่ได้ ส่วนผู้ประมูลไม่ได้จะจ่ายเงินค่าหุ้นให้ผู้ประมูลได้โดยนำดอกเบี้ยที่ประมูลได้หักออกจากเงินค่าหุ้น จำเลยประมูลแชร์ได้ จึงมีหน้าที่ผูกพันตามข้อตกลงต้องส่งเงินคืนคือส่งจ่ายเช็คให้แก่ผู้ที่ยังประมูลไม่ได้ คังนั้นเช็คพิพาทที่จำเลยส่งจ่ายให้โจทก์ซึ่งเป็นผู้ที่ยังประมูลไม่ได้ จึงมีมูลหนี้ต่อกัน

เมื่อโจทก์ยังเป็นหนี้เงินค่าหุ้นจำเลย จำเลยย่อมมีสิทธินำมาหักกลบลบหนี้กับหนี้ตามเช็คพิพาทได้ เมื่อจำเลยแสดงเจตนาหักกลบลบหนี้แก่โจทก์แล้วย่อมมีผลย้อนหลังขึ้นไปจนถึงเวลาซึ่งหนี้ทั้งสองฝ่ายนั้นจะอาจหักกลบลบกันได้เป็นครั้งแรก

2. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2062/2537

ข้อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 900, 904, 918

แม้ขณะธนาคารปฏิเสธรการจ่ายเงิน ส. เป็นผู้ทรงเช็คพิพาทซึ่งเป็นเช็คสั่งจ่ายเงินสดหรือเช็คผู้ถือ แต่เช็คพิพาทก็เป็นเช็คที่จำเลยในฐานะผู้สั่งจ่ายต้องรับผิดชอบเพื่อความในเช็คนั้น ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 900 และยอมโอนให้แก่กันได้โดยส่งมอบ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 918 ประกอบด้วยมาตรา 989 เมื่อโจทก์ได้รับ โอนเช็คพิพาทมาจาก ส. โจทก์จึงเป็นผู้ทรงเช็คพิพาทตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 904 และได้รับโอนสิทธิในเช็คพิพาทจาก ส. โดยโจทก์ไม่จำเป็นต้องนำเช็คไปขึ้นเงินอีกครั้งหนึ่ง ก็มีอำนาจฟ้องให้จำเลยรับผิดชอบใช้เงินตามเช็คได้

3. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 41-42/2539

ข้อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 900

จำเลยเป็นผู้ลงลายมือชื่อสั่งจ่ายเช็คทั้ง 10 ฉบับ เพื่อชำระหนี้เมื่อธนาคารปฏิเสธรการจ่ายเงินตามเช็ค จำเลยจึงตกเป็นฝ่ายผิดนัดต้องรับผิดชอบชำระเงินตามเช็คให้แก่โจทก์ทั้งสองซึ่งเป็นผู้ทรงพร้อมดอกเบี้ยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 900วรรคหนึ่ง, 904, 914 ประกอบมาตรา 989, มาตรา 224 วรรคหนึ่ง

4. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 266/2539

ชื่อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 12, 900, 1007

จำเลยผู้ลงลายมือชื่อส่งจ่ายย่อมต้องรับผิดชอบเพื่อความในเช็คพิพาท แม้ผู้ที่แก้ไขรายการเช็คพิพาทชองจำนวนเงินให้ตรงกับยอดจำนวนเงินที่ระบุไว้เป็นลายลักษณ์อักษรไม่ใช่จำเลย ก็ไม่ทำให้จำเลยพ้นความรับผิดชอบ เพราะแม้ไม่มีการแก้ไขดังกล่าวจำเลยก็ต้องรับผิดชอบตามจำนวนเงินที่ลงไว้เป็นลายลักษณ์อักษรตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 12 อยู่แล้ว การแก้ไขนั้นจึงไม่ใช่การแก้ไขที่เป็นสาระสำคัญที่ทำให้เช็คพิพาทเสียไปตามมาตรา 1007 วรรคหนึ่ง

5. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2512/2539

ชื่อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 900. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 158(5), 208

โจทก์บรรยายฟ้องว่า จำเลยลงชื่อส่งจ่ายเช็คตามฟ้องมอบให้แก่โจทก์เพื่อชำระหนี้ค่าสินค้า ย่อมพอเข้าใจว่าจำเลยเป็นหนี้ โจทก์ตามสัญญาซื้อขายสินค้าและจำเลยส่งจ่ายเช็คดังกล่าวเพื่อชำระหนี้ค่าสินค้าตามสัญญาซื้อขายนั้น เป็นคำฟ้องที่ชอบด้วยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 158(5)

ข้อที่ศาลอุทธรณ์ภาค 2 ยังไม่ได้วินิจฉัยเมื่อศาลฎีกาเห็นสมควรยอมวินิจฉัยไปได้โดยไม่ต้องย้อนสำนวน

รายการวันที่และจำนวนเงินที่ลงในเช็คนั้นจำเลยหาจำต้องเขียนลงไว้ในเช็คด้วยลายมือของจำเลยไม่ หากข้อความถูกต้องตรงกับเจตนาของจำเลยในการออกเช็คนั้นและจำเลยลงลายมือชื่อผู้ส่งจ่าย ก็เป็นการออกเช็คที่สมบูรณ์

6. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6175/2541

ชื่อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 898, 900. พระราชบัญญัติ ว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค มาตรา 4.

แม้การที่จำเลยทั้งสองเอาเช็คไปแลกเงินสดจากโจทก์ การออกเช็คของจำเลยดังกล่าวจะมีใช่เป็นการออกเช็คเพื่อ ชำระหนี้ที่มีอยู่จริง และบังคับได้ตามกฎหมายก็ตาม แต่เมื่อ ไม่มีการชำระเงินตามเช็คที่จำเลยทั้งสองส่งจ่าย ย่อมเกิด เป็นหนี้ระหว่างจำเลยทั้งสองกับโจทก์ตามจำนวนเงินที่ระบุ ในเช็คนั้น ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 898, 900 ซึ่งในกรณีนี้หากจำเลยทั้งสองออกเช็คฉบับใหม่เพื่อชำระหนี้ ตามเช็คเดิมที่จำเลยทั้งสองออกให้แก่โจทก์ดังกล่าว เช็คที่ จำเลยออกในภายหลังนี้ย่อมถือได้ว่าเป็นเช็คที่ออกเพื่อชำระหนี้ ที่มีอยู่จริงและบังคับได้ตามกฎหมาย อันเป็นความผิด ตามพระราชบัญญัติ ว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. 2534

มาตรา 4 ได้

7. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7285/2541

ข้อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 150.พระราชบัญญัติ การพนัน พ.ศ. 2534 มาตรา 6

จำเลยซึ่งเป็นผู้ประมุขแชร์ไปได้แล้วยอมมีหน้าที่ผูกพันตามข้อตกลงต้องส่งเงินคืนคือส่งจ่ายเช็คให้แก่ผู้ที่ยังประมูลไม่ได้ การที่จำเลยประมุขแชร์ได้แล้วส่งจ่ายเช็คพิพาทให้แก่โจทก์ซึ่งเป็นผู้ที่ยังประมูลไม่ได้เช็คนั้นจึงมีมูลหนี้ต่อกันจำเลยจึงต้องรับผิดชอบชำระเงินตามเช็คให้แก่โจทก์

ตามมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติการเล่นแชร์ พ.ศ. 2534 ห้ามมิให้บุคคลธรรมดาเป็นนายวงแชร์หรือจัดให้มีการเล่นแชร์ที่มีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่ระบุไว้ในมาตรา 6(1) ถึง (4) เท่านั้น ส่วนสมาชิกผู้เข้าเล่นแชร์ด้วยกันกฎหมายฉบับนี้หาได้มีบทบัญญัติห้ามเล่นแชร์แต่อย่างใดไม่การเล่นแชร์เป็นสัญญาประเภทหนึ่ง อันเกิดจากการตกลงกันระหว่างผู้เล่น จึงต้องมีผลผูกพันและบังคับกันได้ตามกฎหมายการชำระหนี้ค่าแชร์ตามฟ้องจึงไม่ขัดต่อกฎหมาย

8. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1758/2542

ข้อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 173, 900. พระราชบัญญัติการเล่นแชร์ฯ มาตรา 6, 7, 17

ตามพระราชบัญญัติการเล่นแชร์ พ.ศ. 2534 มาตรา 6(3)ประกอบกฎกระทรวง (พ.ศ. 2534) ห้ามมิให้บุคคลธรรมดาเป็นนายวงแชร์หรือจัดให้มีการเล่นแชร์ที่มีทุนกองกลางต่อหนึ่งงวดรวมกันทุกงวดเป็นมูลค่ามากกว่าสามแสนบาทผู้ใดฝ่าฝืนมีโทษตามมาตรา 17 แต่ไม่กระทบกระเทือนถึงการที่สมาชิกวงแชร์จะฟ้องคดีหรือใช้สิทธิเรียกร้องเอาคืนกับนายวงแชร์หรือผู้จัดให้มีการเล่นแชร์ตามมาตรา 7 แสดงว่ากฎหมายมิได้กำหนดว่าการเล่นแชร์ตกเป็นโมฆะเสียทั้งหมด ส่วนการฟ้องคดีหรือใช้สิทธิเรียกร้องระหว่างสมาชิกวงแชร์ด้วยกันมิได้มีบทบัญญัติรับรองไว้ แต่เป็นที่เห็นได้ว่ากฎหมายมุ่งประสงค์ที่จะเอาโทษแก่ นายวงแชร์หรือผู้จัดให้มีการเล่นแชร์เท่านั้น โดยมีเหตุผล อยู่ในหมายเหตุท้ายประกาศใช้พระราชบัญญัตินี้ จึงเห็นได้ว่า กฎหมายมิได้บัญญัติห้าม โดยเด็ดขาดว่าการเล่นแชร์ ของประชาชนทั่วไปเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมายทั้งหมด การผูกนิติสัมพันธ์ขึ้นระหว่าง โจทก์จำเลยในฐานะสมาชิกวงแชร์ ที่มี น. ซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาเป็นนายวงแชร์ย่อมไม่เป็นการฝ่าฝืนมาตรา 6 นิติกรรมการเล่นแชร์ของโจทก์จำเลย จึงไม่ตกเป็นโมฆะตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 173 เมื่อจำเลยออกเช็คเพื่อชำระเงินรวมเข้าเป็นทุนกองกลาง เป็นงวด ๆ เพื่อให้สมาชิกวงแชร์หมุนเวียนกันรับ

ทุนกองกลางแต่ละงวดนั้น ไปโดยการประมูล จำเลยจึงต้องรับผิดชอบในความ ในเช็คนั้นตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 900 วรรคหนึ่ง

9. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2189/2542

ข้อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 900, 1080.ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 84, 172.

จำเลยเป็นผู้ลงลายมือชื่อในเช็คพิพาท ย่อมจะต้อง รับผิดชอบในความในเช็คนั้น ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 900 แม้จำเลยจะได้ลงลายมือชื่อในฐานะหุ้นส่วนผู้จัดการ ของ ห้างหุ้นส่วนจำกัด ป. ก็ทำให้จำเลยหลุดพ้นความรับผิดไปไม่เพราะจำเลยเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการและเป็นหุ้นส่วนจำพวก ไม่จำกัดความรับผิด จึงต้องร่วมรับผิดในหนี้ซึ่ง ห้างหุ้นส่วนจำกัด ป. ได้ก่อให้เกิดขึ้นด้วยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1087 มาตรา 1080และมาตรา 1050 โจทก์ในฐานะผู้ทรงจึงมีอำนาจฟ้องจำเลย ให้รับผิดชอบในความในเช็คพิพาทเป็นการส่วนตัวได้

โจทก์บรรยายฟ้องโดยแจ้งชัดถึงสภาพแห่งข้อหา และคำขอบังคับของ โจทก์แล้วว่า โจทก์ได้รับเช็คพิพาทมาอย่างไรจำเลยเป็นผู้ลงลายมือชื่อในของผู้ส่งจ่ายเช็คพิพาท เมื่อธนาคาร ปฏิเสธการจ่ายเงิน จึงขอให้บังคับจำเลยรับผิด ตามความในเช็คพิพาทนั้นแม้จะมีได้บรรยาย หรือมีคำขอ ท้ายฟ้องให้เห็นว่า โจทก์มุ่งจะบังคับให้จำเลยต้องร่วมรับผิด ในบรรดาหนี้สินของห้างหุ้นส่วนจำกัดในฐานะหุ้นส่วนผู้จัดการ ซึ่งเป็นหุ้นส่วนจำพวก ไม่จำกัดความรับผิดก็ตาม ก็ถือได้ว่าเป็นการบรรยายฟ้องที่ชอบด้วยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 172 วรรคสองแล้ว

คำให้การของจำเลยที่อ้างว่าได้ลงลายมือชื่อในเช็คพิพาท ในฐานะหุ้นส่วนผู้จัดการจึงไม่ต้องรับผิดชอบเป็นส่วนตัวนั้น เป็นข้อเท็จจริงที่จำเลยยกขึ้นกล่าวอ้างเพื่อปฏิเสธความรับผิดของจำเลย ภาระการพิสูจน์หรือหน้าที่นำสืบ ข้อเท็จจริงดังกล่าวจึงตกอยู่แก่จำเลยการที่ศาลชั้นต้น กำหนดให้จำเลย มีหน้าที่นำสืบก่อนจึงชอบแล้ว

10. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 9442/2542

ข้อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 823, 900, 1167

แม้เช็คพิพาทจำเลยที่ 2 ลงชื่อในเช็คแต่ผู้เดียวและประทับตราบริษัทจำเลยที่ 1 ซึ่งไม่ถูกต้องตามข้อบังคับที่ต้องมีจำเลยที่ 2 ลงลายมือชื่อร่วมกับกรรมการอื่นอีกหนึ่งคนและประทับตราสำคัญของบริษัทก็ตาม แต่บริษัทจำเลยที่ 1 ก็ให้การยอมรับว่า จำเลยที่ 1 ได้ส่งจ่ายเช็คพิพาทเพื่อค้า ประกันการกู้ยืมของจำเลยที่ 1 จึงเท่ากับเป็นการให้สัตยาบัน บริษัทจำเลยที่ 1 จึงต้องผูกพันรับผิด

ตามเช็คแก่โจทก์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 823, 1167 จำนวนที่ 2 จึงไม่ต้องรับผิดชอบ
เป็นส่วนตัว

11. คำพิพากษาฎีกาที่ 6798/2544

ชื่อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 900, 990

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 172

โจทก์ฟ้องเรียกให้จำเลยที่ 4 ในฐานะผู้จัดการมรดกของ ป. ชำระเงินตามเช็คพิพาท
ซึ่ง ป. ร่วมลงลายมือชื่อส่งจ่ายเพื่อชำระหนี้ให้แก่โจทก์แล้วธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงิน
ตามเช็คพิพาท โดยระบุรายละเอียดของเช็คพิพาทและแนบสำเนาภาพถ่ายเช็คพิพาทมาท้ายคำ
ฟ้อง พร้อมทั้งคำขอบังคับที่ให้จำเลยที่ 4 ในฐานะผู้จัดการมรดกของ ป. ร่วมรับผิดชอบชำระหนี้
ตามเช็คพิพาทพร้อมดอกเบี้ยคั่งนี้ คำฟ้องของโจทก์จึงเป็นคำฟ้องที่แสดงโดยแจ้งชัดซึ่งสภาพแห่ง
ข้อหาของโจทก์และคำขอบังคับ ทั้งข้ออ้างที่อาศัยเป็นหลักแห่งข้อหาเช่นว่านั้น
สำหรับจำเลยที่ 4 ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 172 วรรคสอง ครบถ้วน
แล้ว ส่วนมูลหนี้ตามเช็คพิพาทจะเป็นการชำระหนี้อะไรเป็นรายละเอียดที่โจทก์สามารถนำสืบ
ในชั้นพิจารณาได้ ฟ้อง โจทก์สำหรับจำเลยที่ 4 จึงไม่เคลือบคลุม

แม้จำเลยที่ 1 จะได้จดทะเบียนนิติบุคคลว่า ป. เป็นกรรมการของจำเลยที่ 1 แต่จำเลยที่ 1 เปิด
บัญชีกระแสรายวันกับธนาคาร น. โดยให้ตัวอย่างลายมือชื่อผู้ส่งจ่ายเฉพาะกรรมการ
อื่น 4 คน โดยไม่ปรากฏตัวอย่างลายมือชื่อของ ป. ด้วย ป. จึงไม่มีอำนาจลงลายมือชื่อส่งจ่ายเช็ค
ของธนาคาร น. แทนจำเลยที่ 1 การที่ ป. ร่วมลงลายมือชื่อส่งจ่ายเช็คพิพาทโดยไม่มีอำนาจส่งจ่าย
แทนจำเลยที่ 1 และมีได้ระงับการกระทำการแทนจำเลยที่ 1 แล้วนำเช็คพิพาทไปแลกกับเช็คฉบับ
อื่นซึ่ง ป. ส่งจ่ายให้แก่โจทก์เพื่อชำระหนี้ส่วนตัว ป. จึงต้องร่วมรับผิดชอบตามเช็คพิพาทเป็นการ
ส่วนตัวตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 900

การที่โจทก์ทะเลาะไม่ยื่นเช็คพิพาทให้ธนาคารใช้เงินภายในกำหนด 1 เดือน หรือ 3 เดือน
นับแต่วันออกเช็คตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 990 วรรคหนึ่ง คงมีผลเพียงทำให้
โจทก์สันนิษฐานได้เพียงแก่ผู้สตกหลังและเสียสิทธิอันมีต่อผู้ส่งจ่ายเพียงเท่าที่จะเกิดความเสียหาย
อย่างหนึ่งอย่างใดแก่ผู้ส่งจ่ายเพราะการทะเลาะไม่ยื่นเช็คนั้น ซึ่งเป็นหน้าที่ผู้ส่งจ่ายจะต้องพิสูจน์
เพื่อให้พ้นความรับผิด แต่จำเลยที่ 4 ไม่ได้นำสืบว่าการที่โจทก์ทะเลาะไม่ยื่นเช็คพิพาทภายใน
กำหนดทำให้เกิดความเสียหายแก่ ป. ในฐานะผู้ส่งจ่าย ป. จึงไม่พ้นความรับผิดตามเช็คพิพาท

12. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8730/2544

ชื่อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 900, 987

มูลเหตุที่มีการออกเช็คพิพาทมาจากการที่โจทก์มีนิติสัมพันธ์กับบริษัท ฟ. ตามสัญญาตั้งตัวแทนในการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า ซึ่งคู่สัญญามีเฉพาะโจทก์กับบริษัท ฟ. เท่านั้น โดยจำเลยทั้งสองเข้าไปเกี่ยวข้องในฐานะผู้ส่งจ่ายและผู้สลักหลังเช็คพิพาทให้แก่โจทก์ เพื่อเป็นประกันในการที่บริษัท ฟ. จะต้องปฏิบัติตามสัญญา และเมื่อบริษัท ฟ. เป็นฝ่ายผิดสัญญาก็ต้องมีหน้าที่คืนเงินจำนวน 500,000 บาท แก่โจทก์ หากบริษัทดังกล่าวไม่ชำระคืน โจทก์ก็ย่อมมีสิทธิบังคับเอาจากเช็คพิพาทได้ หลังจากโจทก์ร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนให้ดำเนินคดีแก่บริษัท ฟ. ป. ซึ่งเป็นกรรมการบริษัท ฟ. และ บ. ผู้จัดการฝ่ายขายรวมทั้งจำเลยทั้งสองในข้อหา ร่วมกันฉ้อโกงโจทก์แล้ว ต่อมาโจทก์ได้ถอนคำร้องทุกข์เฉพาะบริษัท ฟ. และ ป. โดยให้เหตุผลว่าได้รับการชดใช้เงินคืนจากบุคคลดังกล่าวจนเป็นที่พอใจแล้ว เมื่อโจทก์ได้รับเงินคืนจากบริษัท ฟ. และป. รวมจำนวนถึง 500,000 บาทเศษ ย่อมทำให้มีเหตุผลเชื่อได้ว่าโจทก์พอใจที่ได้รับเงินไม่ต่ำกว่าจำนวนเงิน 500,000 บาท ที่โจทก์ลงทุนไป จึงได้ถอนคำร้องทุกข์ ซึ่งแม้จะมีได้ถอนคำร้องทุกข์ให้แก่จำเลยทั้งสองด้วย ก็เป็นเพียงโจทก์ยังมีเจตนาให้ดำเนินคดีอาญาแก่จำเลยทั้งสองต่อไปเท่านั้น ส่วนความรับผิดทางแพ่งของจำเลยทั้งสองกับหลักประกันสัญญา ระหว่างโจทก์กับบริษัท ฟ. ย่อมเป็นอีกกรณีหนึ่ง เมื่อโจทก์พอใจตามที่ตกลงกันได้กับ ป. มูลเหตุนี้ในทางแพ่งจึงระงับ ฉะนั้น เมื่อบริษัท ฟ. หลุดพ้นจากความรับผิดแล้วเช็คพิพาทที่เป็นเพียงหลักประกันการชำระหนี้ระหว่างบริษัท ฟ. กับโจทก์ก็ย่อมไม่มีมูลหนี้ที่จำเลยทั้งสองในฐานะผู้ส่งจ่ายและผู้สลักหลังต้องรับผิดต่อโจทก์อีกต่อไป

พจนานุกรมที่ 1

ผู้สัญญาในตัวเอง

เข้าหนี้

(ผู้มีสิทธิเรียกร้องให้เขาใช้เงินตามตัวเอง)

- ได้แก่
1. ผู้ทรง (มาตรา 904, 905)
  2. ผู้สิทธิของผู้ทรงในฐานะที่เป็นทายาท (มาตรา 1599 วรรคแรก, 1629)
  3. ผู้สิทธิของผู้ทรงในฐานะที่ได้ลงลายมือชื่อ ในตัวเองและถูกผู้ทรง

บังคับ ให้ใช้เงินแล้วจึงเกิดสิทธิไต่เบี่ยงผู้สัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง

เช่น

- ผู้ติดักหลัง (มาตรา 914, 967 วรรค 3) โดยบุคคล

ดังกล่าวต่างก็เป็นลูกหนี้ในตัวเองในฐานะใดฐานะ

หนึ่ง หากได้ให้หนี้ตามมูลหนี้ในตัวเองนั้นแก่ผู้ทรงแล้ว

ย่อมอยู่ในฐานะเป็นเจ้าหนี้สืบแทนผู้ทรง และได้สิทธิ

ไต่เบี่ยงแก่ผู้มีความผูกพันรับผิดชอบแล้วก่อนตนได้ตาม

มาตรา 967 วรรค 3

- ผู้รับอวัล (มาตรา 940 วรรคท้าย)
- ผู้สอดเข้ารับรองเพื่อแก้หนี้ (มาตรา 953)
- ผู้ที่เป็นผู้สัญญาอยู่ก่อนแล้ว หากต่อมาได้รับการ สักหลังตัวเองนั้นนับกลับคืนมา ก็เป็นผู้ทรงด้วย (มาตรา 917 วรรคท้าย, 971)

ถูกหนี้

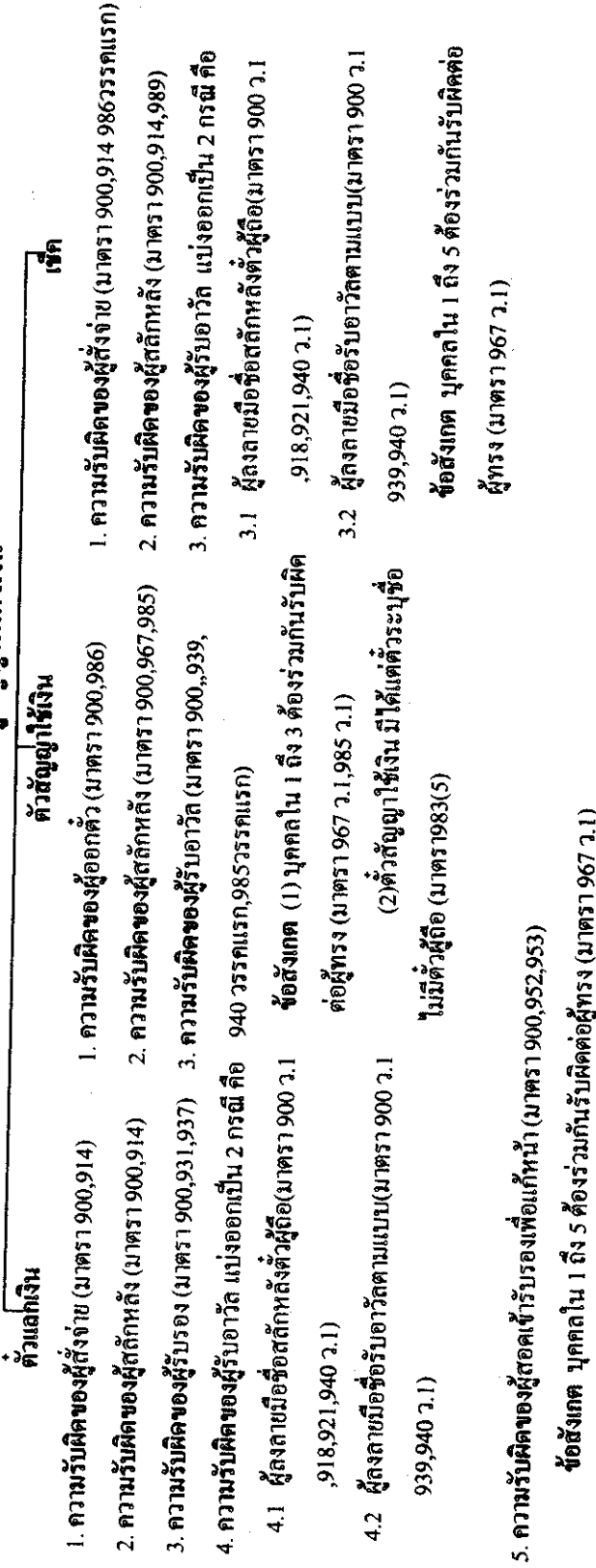
(ผู้ที่ต้องรับผิดชอบเพื่อความแห่งตัวเองนั้นด้วยการลงมือชื่อตาม

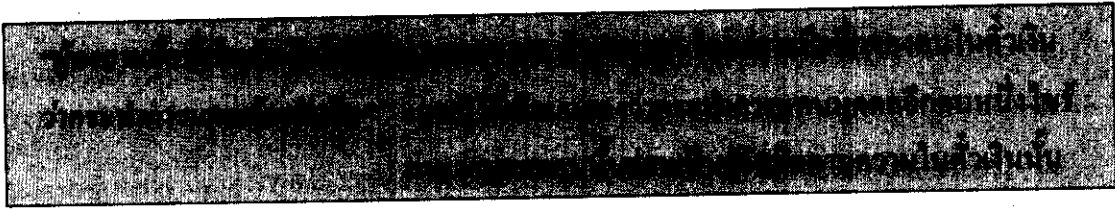
ได้แก่

1. ผู้ส่งจ่าย (มาตรา 900, 914)
2. ผู้ติดักหลัง (มาตรา 900, 914)
3. ผู้รับรอง (มาตรา 900, 931, 937)
4. ผู้รับอวัล (มาตรา 900, 921, 918, 939, 940)
5. ผู้สอดเข้ารับรองเพื่อแก้หนี้ (มาตรา 900, 953)
6. ผู้ออกตั๋วสัญญาใช้เงิน (มาตรา 986)
7. ธนาคารที่รับรองเช็ค (มาตรา 993 วรรคแรก)

แผนภูมิที่ 2

ความรับผิดชอบของผู้ถือหุ้นในหุ้น

มาตรา 901 วางหลักไว้ว่า บุคคลใดที่ลงลายมือชื่อของคนในตั๋วเงินไม่ว่าในฐานะใด จะต้องเขียนให้ได้รับความชัดเจนว่าลงชื่อแทนบุคคลใดหรือลงชื่อในฐานะทำการแทนผู้ใด โดยระบุชื่อบุคคลที่ตนลงชื่อแทนลงไปด้วย มิฉะนั้นผู้ลงลายมือชื่อจะต้องรับผิดชอบตามความในตั๋วเงินนั้น เพียงลำพัง หรือ รับผิดชอบเป็นการส่วนตัว แต่ถ้าได้เขียนแกลงว่ากระทำการแทนบุคคลอีกคนหนึ่งไว้เด่นชัดแล้ว ผู้ลงลายมือชื่อย่อมไม่ต้องรับผิดชอบตามความในตั๋วเงินนั้น ผู้รับผิดชอบก็คือตัวการที่ถูกระบุว่าทำแทนตามกฎหมายว่าด้วยตั๋วแทน (มาตรา 820)

ตัวอย่าง

(1) ก. เป็นตัวแทน ข. ส่งจ่ายตั๋วแลกเงินฉบับหนึ่งแทน ข. ถ้า ก. เขียนว่า “ก. ตัวแทน” เช่นนี้ ย่อมไม่ชัดเจน ก. จะต้องรับผิดชอบส่วนตัวเพราะมิได้บอกว่าเป็นตัวแทนผู้ใด ก. ต้องเขียนว่า “ก. ตัวแทน ข.” หรือ “ก. ทำแทน ข.” หรือ “ก. ในฐานะผู้จัดการมรดกของ ข.” ก็ได้เขียนแกลงไว้เด่นชัดแล้ว มิใช่ลงเฉพาะแต่ตำแหน่งเพียงลำพัง เช่น “ก. ผู้จัดการมรดก ข.” เช่นนี้ไม่ชัด ก. ต้องรับผิดชอบส่วนตัวตามตั๋วเงินนั้น⁶

(2) ก. เป็นตัวแทนห้างร้าน ข. ได้ออกเช็คฉบับหนึ่งระบุจ่ายเงินให้ ค. ในเช็คนั้นไม่มีข้อความระบุไว้เลยว่า ก. เป็นตัวแทนกระทำการแทน ข. ดังนี้ ถ้าธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงิน มีการฟ้องร้องให้รับผิดชอบเช็ค ก. จะต้องรับผิดชอบส่วนตัวตามมาตรา 900 วรรคแรก, 901, 914 และ 989 วรรคแรก ก. จะเถียงไม่ได้ว่าตนทำการเป็นตัวแทนเพราะ ก. ได้ลงนามของตนไว้ในเช็ค ในฐานะเป็นผู้สั่งจ่าย คนอื่นที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับเช็คนี้อย่อมจะถือได้ว่า ก. มีความรับผิดชอบส่วนตัวในฐานะผู้สั่งจ่ายเช็ค แต่ถ้า ก. ได้เขียนจดแจ้งลงไปในเช็คไว้ชัดเจนว่า “ทำแทน ข.” ดังนี้ เมื่อ ก. ถูก ค. ฟ้องให้รับผิดชอบต่อเช็ค ก. ย่อมปฏิเสธความรับผิดชอบส่วนตัวได้ ค. ผู้ทรงจะต้องไปฟ้องเอากับ ข. ที่ถูกอ้างว่าเป็นตัวการ ซึ่ง ข. จะต้องรับผิดชอบตามกฎหมายว่าด้วยตั๋วแทน ตามมาตรา 820 ซึ่งเป็นบททั่วไปให้ตัวการรับผิดชอบ

⁶ ประภาศน์ อวยชัย, เรื่องเดียวกัน, หน้า 27.

(3) คำพิพากษาฎีกาที่ 799/2510 จำเลยได้ลงลายมือชื่อส่งจ่ายเช็คพิพาท โดยมีได้เขียนว่าทำการแทนห้างหุ้นส่วนฯ จำเลยจะต้องรับผิดชอบในความในเช็คนั้นตามมาตรา 900 วรรคแรก และ 901

(4) คำพิพากษาฎีกาที่ 270/2520 จำเลยที่ 2 เป็นห้างหุ้นส่วนผู้จัดการของห้างหุ้นส่วนจำกัดจำเลยที่ 1 ได้ส่งจ่ายเช็คพิพาทโดยลงชื่อจำเลยที่ 2 แล้ว เพียงแต่ประทับตราของห้างจำเลยที่ 1 ไว้ในเช็คพิพาท ไม่ได้ระบุว่าทำการแทนห้างจำเลยที่ 1 แต่อย่างไรก็ดี จำเลยที่ 2 ต้องรับผิดชอบในความในเช็คนั้น ตามมาตรา 900 วรรคแรก, 901

จากหลักกฎหมายและอุทธรณ์ดังกล่าว สรุปได้ว่า ถ้าบุคคลใดลงลายมือชื่อในตั๋วเงินตามมาตรา 900 วรรคแรกแล้ว แต่ระบุไว้ชัดเจนว่าทำการแทนผู้ใดตามมาตรา 901 เช่นนี้ บุคคลที่ลงชื่อนั้นก็ไม่ต้องรับผิดชอบส่วนตัว แต่ผู้รับผิดชอบคือตัวการ (มาตรา 820)

ข้อสังเกต ⁷ มาตรา 901 ไม่ใช่แบบของการตั้งตัวแทน แต่เป็นบทที่ใช้บังคับบุคคลผู้ลงลายมือชื่อในตั๋วเงินมิให้ปฏิเสธความรับผิดชอบ ดังนั้นในกรณีที่มีสัญญาตัวแทนและตัวแทนไปลงชื่อในตั๋วเงิน โดยมีได้แถลงว่ากระทำการแทน ผู้ทรงจึงอาจฟ้องบังคับบุคคลผู้ลงลายมือชื่อในตั๋วเงินให้รับผิดชอบในความในตั๋วเงินตามมาตรา 900 วรรคแรก, 901 และฟ้องบุคคลซึ่งเป็นตัวการให้รับผิดชอบตามมาตรา 820 หรือ 821 ด้วยก็ได้ หรือจะฟ้องตัวการโดยลำพังก็ได้

ตัวอย่าง กรณีที่มีการลงลายมือชื่อในฐานะเป็นตัวแทนนิติบุคคลตาม มาตรา 901

1. คำพิพากษาฎีกาที่ 2144/2525

ข้อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 75, 900, 901

จำเลยที่ 2 เป็นบริษัทจำกัดและเป็นผู้ทรงเช็คที่ได้รับชำระหนี้จากจำเลยที่ 1 ผู้ส่งจ่าย การที่จำเลยที่ 3 ในฐานะกรรมการผู้มีอำนาจทำการแทนจำเลยที่ 2 ได้ลงลายมือชื่อและประทับตราสำคัญของบริษัทลงบนลายมือชื่อสลักหลังเช็คดังกล่าวโอนให้แก่โจทก์โดยไม่ปรากฏว่าเป็นการกระทำนอกขอบวัตถุที่ประสงค์ของจำเลยที่ 2 นั้น เป็นการแสดงความประสงค์ของนิติบุคคลโดยทางผู้แทนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 75 อันอาจกล่าวได้ว่าเป็นการกระทำของจำเลยที่ 2 เอง และเห็นเจตนาได้โดยชัดแจ้งว่ากระทำในนามจำเลยที่ 2 แม้มิได้เขียนแถลงว่ากระทำการแทนจำเลยที่ 2 จำเลยที่ 3 ก็หาต้องรับผิดชอบส่วนตัวไม่

⁷ อัมพร ณ ตะกั่วทุ่ง, อ้างแล้ว, หน้า 17.

2. คำพิพากษาศึกษาที่ 2321/2528

ชื่อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 75, 76, 164เดิม, 821, 900, 914

จำเลยที่ 1 โดยจำเลยที่ 2 ทำสัญญาขายรถตัวเงินกับ โจทก์ต่อมาจำเลยที่ 2 มอบเช็คให้ ส. นำไปแลกเงินจาก โจทก์ โดยมีจดหมายไปถึงพนักงานสินเชื่อของโจทก์ให้จัดการ เรื่องแลกเช็ค กระดาษที่เขียนก็เป็นกระดาษแบบพิมพ์ของ จำเลยที่ 1 มีตราและชื่อ โรงพยาบาลบนหัวกระดาษ ข้อความก็ ระบุว่ากำลังขายโรงพยาบาลจำเลยที่ 1 เช่นนี้ ย่อมทำให้ โจทก์เข้าใจว่าเช็คดังกล่าว เป็นเช็คที่โรงพยาบาลจำเลยที่ 1 เป็นผู้ทรงและเงินที่แลกไปนั้นต้องนำไปใช้ในกิจการของ โรงพยาบาลจำเลยที่ 1 ดังนั้น แม้จำเลยที่ 2 ซึ่งเป็น กรรมการผู้จัดการบริษัทจำเลยที่ 1 ลงชื่อสลัก หลังแต่ผู้เดียว โดยมีได้ประทับตราบริษัทจำเลยที่ 1 ตามข้อบังคับของบริษัทจำเลยที่ 1 ก็ตามแต่ พฤติการณ์ดังกล่าวย่อมแสดงว่า จำเลยที่ 1 รู้แล้วยอมให้จำเลยที่ 2 เช็ดตัวจำเลยที่ 2 ออกแสดง เป็นตัวแทนของจำเลยที่ 1 จำเลยที่ 1 จึง ต้องรับผิดชอบ

สิทธิเรียกร้องอันเนื่องมาจากสัญญาซื้อขายรถตัวเงินมี อายุความฟ้องร้อง 10 ปี

3. คำพิพากษาศึกษาที่ 1400/2527

ชื่อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 823, 900, 901, 1167

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 177

แม้จำเลยที่ 2 ลงชื่อในตัวสัญญาใช้เงินแต่ผู้เดียวและประทับตราบริษัทอันเป็นการไม่ถูกต้อง ตามข้อบังคับของบริษัทซึ่งจะต้องมีกรรมการ 2 คนลงชื่อร่วมกันพร้อมกับประทับตราบริษัทก็ ตามแต่บริษัทจำเลยที่ 1 ก็ให้การยอมรับว่าบริษัทจำเลยที่ 1 เป็นผู้ออกตัวสัญญาใช้เงินแก่โจทก์ จึงเท่ากับเป็นการให้สัตยาบันบริษัทจำเลยที่ 1 ต้องผูกพันรับผิดชอบตามตัวสัญญาใช้เงินจำเลยที่ 2 ไม่ต้องรับผิดชอบในตัวสัญญาใช้เงินนั้นเป็นการส่วนตัว

4. คำพิพากษาศึกษาที่ 778/2536

ชื่อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 70, 901.

เจ้าหนีมอบเงินให้บริษัทจำเลยที่ 1 เพื่อร่วมลงทุนแล้วจำเลยที่ 1 ออกเช็คพิพาทมอบให้เจ้าหนีม ไว้เพื่อเป็นหลักประกันเงินลงทุนของเจ้าหนี โดย ป. และจำเลยที่ 2 เป็นผู้ลงลายมือชื่อส่งจ่าย แม้จะ ไม่ได้ประทับตราของจำเลยที่ 1 และจำเลยที่ 2 ได้ลงลายมือชื่อไว้โดยมิได้เขียนว่าทำการ แทนก็ตาม แต่การลงลายมือชื่อของ ป. กับจำเลยที่ 2 ก็เป็นการลงลายมือชื่อในฐานะกรรมการ ของบริษัทจำเลยที่ 1 เป็นการแสดงออกถึงความประสงค์ของนิติบุคคลโดยผู้แทนของนิติบุคคล

คดีที่บัญญัติไว้ใน ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 75 เดิม (มาตรา 70 ที่แก้ไขใหม่) การกระทำของ ป. กับจำเลยที่ 2 จึงเป็นการกระทำในนามของจำเลยที่ 1 มิใช่การกระทำของตัวแทนที่ลงลายมือชื่อของตนในตัวเงินแทนตัวการ แต่มิได้เขียนแถลงว่ากระทำการแทนบุคคลอื่น ซึ่งบุคคลนั้นต้องรับผิดชอบในความในตัวเงินดังที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 901 จำเลยที่ 2 จึงไม่ต้องรับผิดชอบ

5. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4237/2536

ข้อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 822, 900.

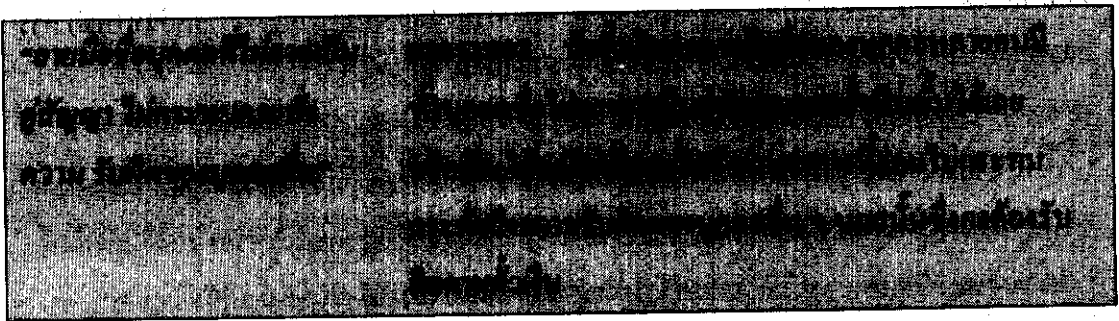
การที่จำเลยที่ 4 และที่ 5 ออวัลเช็คพิพาทโดยการลงลายมือชื่อและประทับตราชื่อธนาคาร จำเลยที่ 2 ด้านหลังเช็ค เป็นการกระทำเกินอำนาจของตัวแทน แต่ในทางปฏิบัติจำเลยที่ 2 ไม่เคยออวัลเช็คให้ลูกค้าโดยวิธีดังกล่าวมาก่อน ที่โจทก์เข้าใจว่าเป็นการออวัลเช็คแทนจำเลยที่ 2 เป็นความเชื่ออันเกิดจากการกระทำของจำเลยที่ 4 ที่ 5 หาใช่เกิดจากการกระทำของจำเลยที่ 2 ไม่ จึงฟังไม่ได้ว่าทางปฏิบัติของจำเลยที่ 2 ทำให้โจทก์มีมูลเหตุอันสมควรจะเชื่อว่าการออวัลเช็คนั้นอยู่ภายในขอบอำนาจของจำเลยที่ 4 ที่ 5 จำเลยที่ 2 จึงไม่ต้องรับผิดชอบต่อโจทก์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 822 ประกอบด้วย มาตรา 921, 940 และ 989

6. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4214/2539

ข้อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 821, 823, 900, 1167

ข้อบังคับของจำเลยที่ 1 กำหนดว่า การทำนิติกรรมใด ๆ ต้องมีหุ้นส่วนผู้จัดการสองคนลงลายมือชื่อและประทับตราของจำเลยที่ 1 การที่ จำเลยที่ 2 ลงลายมือชื่อในเช็คพิพาทแต่ผู้เดียวจึงไม่ถูกต้องถือไม่ได้ว่าจำเลยที่ 1 ลงลายมือชื่อสั่งจ่ายเช็คพิพาทอันจะต้องรับผิดชอบต่อโจทก์ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 900 แม้จำเลยที่ 2 จะเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการของจำเลยที่ 1 ด้วยคนหนึ่ง แต่ไม่ปรากฏว่าจำเลยที่ 1 ได้เช็คจำเลยที่ 2 ออกเป็นตัวแทน ทั้งมิได้มีการนำเงินที่ได้จากการสั่งจ่ายเช็คพิพาทมาใช้ในกิจการของจำเลยที่ 1 อันจะถือได้ว่าเป็นการให้สัตยาบันแก่การกระทำของจำเลยที่ 2 และมีผลผูกพันจำเลยที่ 1 ดังนี้ จำเลยที่ 1 จึงไม่ต้องรับผิดชอบใช้เงินตามเช็คพิพาทต่อโจทก์

โดยที่คู่สัญญาในตั๋วเงินมีได้หลายคน มาตรา 902 ได้แบ่งบุคคลผู้ลงลายมือชื่อเข้าผูกพัน เป็นคู่สัญญาในตั๋วเงินออกเป็น 2 ประเภท คือ บุคคลซึ่งไม่อาจจะเป็นคู่สัญญาแห่งตั๋วเงินนั้นได้ เลยและบุคคลที่เป็นคู่สัญญาได้แต่ไม่เต็มผล

1. บุคคลซึ่งไม่อาจเป็นคู่สัญญาแห่งตั๋วเงินนั้นได้เลย ได้แก่ บรรดานิติบุคคลทั้งหลายที่มีข้อบังคับไม่ให้ออกตั๋วเงิน สลากหลังตั๋วเงิน หรือรับรองตั๋วเงิน หรือกิจการใดอันเป็นการนอกขอบวัตถุประสงค์ของนิติบุคคลนั้น ๆ

2. บุคคลที่เป็นคู่สัญญาได้แต่ไม่เต็มผล ได้แก่บุคคลที่ห่อนความสามารถหรือผู้ไร้ความสามารถในการทำนิติกรรมสัญญาใด ๆ คือผู้เยาว์ คนวิกลจริต (คนไร้ความสามารถ) และคนเสมือนไร้ความสามารถ

ตั๋วเงินเป็นสัญญาอย่างหนึ่ง บุคคลที่เข้าร่วมเป็นคู่สัญญาจึงต้องมีความสามารถด้วยตาม มาตรา 153 (มาตรา 116เดิม) แต่ความสามารถของบุคคลถือเป็นเรื่องส่วนตัวของเขา คั้งนั้นการที่ตั๋วเงินฉบับหนึ่งมีคู่สัญญาหลายคนอาจมีคู่สัญญาบางคนที่เป็นบุคคลประเภทใดประเภทหนึ่ง ดังกล่าว ก็ไม่มีผลทำให้ตั๋วเงินนั้นเสื่อมเสียหรือขาดความสมบูรณ์ไปแต่อย่างใด และไม่เป็นเหตุให้คู่สัญญาอื่น ๆ ที่เหลือซึ่งมีความสามารถบริบูรณ์พ้นความรับผิดชอบไปได้ แต่ยังคงต้องรับผิดชอบเนื้อความในตั๋วเงินนั้นอยู่เหมือนเดิม

คู่สัญญาในตั๋วเงิน อย่างน้อยที่สุดต้องมี 2 ฝ่าย แต่ความเป็นจริงแล้วมีมากกว่านั้น จึงย่อมมีกรณีที่บุคคลหลายคนอาจลงลายมือชื่อในตั๋วเงินด้วยกันได้ เช่นบุคคลที่ทำสัญญาฝากเงินไว้กับธนาคารร่วมกันประเภทกระแสรายวัน และได้ตกลงร่วมกันว่าต้องเซ็นชื่อร่วมกันจึงจะสั่งจ่ายเช็คได้ หรือในกรณีบริษัทที่มีข้อบังคับไว้ในการจดทะเบียนก่อตั้งบริษัทว่า การสั่งจ่ายเช็คจะต้องมีกรรมการอย่างน้อย 2 คนร่วมกันลงลายมือชื่อ ธนาคารจึงจะจ่ายเงินได้ หรือกรณีที่ตั๋วเงินนั้นมีการสลักหลัง โอนต่อ ๆ กันไปหลายทอด อาจมีบุคคลหนึ่งบุคคลใดเป็นผู้ไร้

ความสามารถเพราะเหตุใดเหตุหนึ่งเหล่านี้ไม่เป็นผลให้ตัวเงินนั้นเสื่อมเสียหรือขาดความสมบูรณ์ไปทั้งหมด คงไม่มีผลบังคับเฉพาะส่วนนั้นเท่านั้น

ตัวอย่าง

(1) ก. และ ข. ร่วมกันลงลายมือชื่อส่งจ่ายให้ ค. ความจริง ข. เป็นผู้เยาว์ไม่ได้รับความยินยอมจากผู้แทนโดยชอบธรรม ถึงแม้ว่า ข. จะเป็นคู่สัญญาในฐานะผู้ส่งจ่ายร่วมก็ไม่น่าเป็นผล เพราะผู้แทนโดยชอบธรรมอาจบอกกล่าวการส่งจ่ายของ ข. นั้นได้ แต่เข็มนั้นก็ยังมีผลใช้บังคับได้ กับ ก. ก. ยังผูกพันรับผิดชอบในในฐานะผู้ส่งจ่าย

(2) ขาวเป็นผู้รับเงินในตั๋วแลกเงินฉบับหนึ่งซึ่งแดงถูกหนีส่งจ่ายให้ ต่อมาขาวได้สลักหลังโอนตัวนั้นให้ส้มซึ่งเป็นผู้เยาว์ สมนำตัวนั้นสลักหลังขายลดให้แสด แสดรับโอนไว้โดยสุจริต ถ้าตัวนั้นไม่มีการใช้เงิน แสดเป็นผู้ทรงมีสิทธิฟ้องไล่เบี้ยแดงผู้ส่งจ่ายและขาวผู้สลักหลังแดงและขาวจะอ้างว่าส้มเป็นผู้เยาว์ พวกตนจึงไม่ต้องรับผิดชอบเช่นนี้ไม่ได้ เพราะการที่ส้มเป็นผู้เยาว์นั้นย่อมเป็นข้อต่อสู้ของส้มที่จะยกขึ้นต่อสู้แสดผู้ทรงเพื่อตนจะไม่ต้องรับผิดชอบได้

จากหลักเกณฑ์ มาตรา 902 สรุปได้ความว่า ผู้หย่อนความสามารถ แม้ว่าจะลงลายมือชื่อในตัวเงิน ก็อาจพ้นความรับผิดชอบได้ คู่สัญญาคนอื่น ๆ ที่เหลือไม่อาจหลุดพ้นจากความรับผิดชอบเพราะเหตุบกพร่องดังกล่าวไปได้

ข้อสังเกต มาตรา 902 นี้ บัญญัติไว้รับกับมาตรา 1006 ซึ่งมีความหมายใกล้เคียงกัน กล่าวคือ ตัวเงินที่มีลายมือชื่อคู่สัญญาคนใดคนหนึ่งเป็นลายมือปลอม ย่อมไม่กระทบกระทั่งไปถึงความสมบูรณ์แห่งลายมือชื่ออื่น ๆ ในตัวเงินนั้น

ตัวอย่าง กรณีที่ลายมือชื่อของบุคคลซึ่งต้องรับผิดชอบเป็นการส่วนตัวตาม มาตรา 902

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4991/2536

ข้อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 902, 916. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 84(1). ประมวลรัษฎากร มาตรา 118.

เมื่อได้ความว่าจำเลยออกเช็คพิพาทให้โจทก์โดยมีมูลหนี้ระหว่างกันจึงหาต้องคำนึงถึงการรับโอนของผู้ทรงคนต่อมาว่าสุจริตหรือไม่ เพราะจำเลยไม่สามารถยกข้อต่อสู้ว่าเช็คไม่มีมูลหนี้ขึ้นต่อสู้ผู้ทรงคนก่อนได้อยู่แล้ว

เช็คพิพาทเป็นเช็คส่วนตัวของจำเลยที่ 2 และจำเลยที่ 2 ซึ่งเป็นกรรมการบริษัท จำเลยที่ 1 เป็นผู้ลงลายมือชื่อส่งจ่ายและประทับดวงตราสำคัญแบบใหม่ของจำเลยที่ 1 ซึ่งยังมีได้จดทะเบียน

การใช้ จึงไม่ผูกพันจำเลยที่ 1 ถือไม่ได้ว่าจำเลยที่ 1 เป็นผู้ลงลายมือชื่อส่งจ่าย แต่การที่เช็กพิพาท
ลงลายมือชื่อบุคคลหลายคน มีทั้งบุคคลซึ่งไม่อาจเป็นคู่สัญญาแห่งตัวเงินนั้น ได้เลยหรือเป็นได้
แต่ไม่เต็มผล ข่อมไม่กระทบกระทั่งถึงความรับผิดชอบของบุคคลอื่น ๆ นอกนั้นซึ่งคงต้องรับผิดชอบ
ตัวเงินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 902 ดังนั้นจำเลยที่ 2 จึงยังคงต้องรับผิดชอบ
เช็ก

จำเลยทั้งสองรับว่าจำเลยที่ 2 เป็นผู้ลงลายมือชื่อส่งจ่ายเช็กพิพาทเพียงแต่อ้างว่าไม่ต้องรับผิด
ตามเช็ก ดังนี้แม้เช็กพิพาทจะปิดอากรแสตมป์ไม่ถูกต้อง ข้อเท็จจริงก็รับฟังได้ว่าจำเลยที่ 2
ได้ส่งจ่ายเช็กพิพาท

กฎหมายกำหนดวันใช้เงินตามตัวเงินไว้ในตัวเงินทั้ง 3 ประเภท คือ ตัวแลกเงิน

กฎหมายได้กำหนดวันใช้เงินตามตัวเงินไว้ในตัวเงินทั้ง 3 ประเภท คือ ตัวแลกเงิน
มาตรา 909(4) และ 913, ตัวสัญญาใช้เงิน มาตรา 983 (3), 913 และ 985 วรรคแรก, เช็ก มาตรา
987, 988(6) และ 990 นอกจากนี้กฎหมายยังได้กำหนดให้ผู้ทรงตัวเงินต้องนำตัวเงิน ไปยื่นเพื่อให้
เขาใช้เงินในวันที่ถึงกำหนดนั้น (มาตรา 941) กรณีที่เป็นตัวแลกเงิน ผู้ทรงต้องนำตัวไปยื่นต่อผู้
จ่ายหรือผู้รับรองตามที่ระบุไว้ในตัวนั้น กรณีที่เป็นตัวสัญญาใช้เงินผู้ทรงต้องนำตัวไปยื่นกับผู้
ออกตัวสัญญาใช้เงินซึ่งเป็นผู้ให้คำมั่นสัญญาว่าจะมีการใช้เงินภายในระยะเวลาที่กำหนด และ
กรณีที่เป็นเช็ก สภาพของเช็คนั้นเป็นการสั่งให้ใช้เงินเมื่อทวงถาม และวันออกเช็ก (วันที่ระบุลง
ในเช็ก) ก็คือวันที่ถึงกำหนดใช้เงินตามเช็คนั้นเอง ผู้ทรงต้องนำเช็ก ไปยื่นกับธนาคารตามที่ระบุ
ในเช็คนั้นหรือธนาคารที่ตนมีบัญชีเงินฝาก (กรณีเป็นเช็กขีดคร่อม) เพื่อให้ธนาคารนั้นเรียกเก็บ
เงินให้

การที่ผู้ทรงต้องนำตัวแลกเงิน ไปยื่นต่อผู้จ่ายหรือผู้รับรองให้จ่ายเงินนั้น กฎหมาย
(มาตรา 903) ห้ามมิให้ผ่อนเวลาการใช้เงินออกไปอีก เป็นเพราะการใช้หนี้เงินตามตัวเงินนั้น
ปกติแล้วก็เป็นการผ่อนเวลากันอยู่ในตัวแล้ว อนึ่งก่อนที่จะมีการออกหรือโอนตัวเงินส่วนมาก
มักจะมีความผูกพันกันในมูลหนี้เดิมก่อนนานแล้ว (ดูมาตรา 1005) จึงไม่สมควรที่จะให้มีการ
ผ่อนวันเวลาใช้เงินกันอีก นอกจากนั้นโดยประเพณีการใช้ตัวเงินนั้น มักไม่มีการผ่อนผันวันใช้
เงินแก่กันเพราะคู่สัญญาในตัวเงินที่จะต้องผูกพันรับผิดชอบมีหลายคน ไม่มีผู้ใดต้องการผูกพันรับผิด

เป็นเวลายาวนานกว่าระยะเวลาที่กำหนดในตัวเงินนั้น เพราะต้องคอยกังวลกันเงินในกระเป๋า
สำรองไว้เป็นเวลานาน ๆ ทำให้เกิดความเสียหายและไม่เกิดประโยชน์ในด้านเศรษฐกิจเท่าที่ควร
อย่างไรก็ดี ถ้าผู้ทรงจำผิด โดยยอมผ่อนเวลาการใช้เงินให้แก่ผู้จ่ายหรือผู้รับรองยอมเป็น
ผลให้ผู้ทรงสิทธิไต่เบี่ยเอาแก่ผู้เป็นคู่สัญญาคนก่อน ๆ ซึ่งมีได้ตกลงในการผ่อนเวลานั้น
(มาตรา 948)

“คู่สัญญาคนก่อน ๆ” คือ ผู้ตั้งจ่าย และผู้สละหลังคนก่อน ๆ ขึ้นไป (มาตรา 906) ดังนั้น
จึงไม่รวมไปถึงผู้รับรอง ผู้รับอาวัล และผู้สอดเข้ารับรองเพื่อแก้หน้าด้วย (คำพิพากษาฎีกาที่
1853/2511 และ 422/2521)

ตัวอย่าง

(1) ก.ออกตั๋วแลกเงินล่วงหน้าสั่งให้ ข. จ่ายเงินให้แก่ ค. 10,000 บาท ในวันที่ 1 ก.ย. 25
ค. สละหลังโอนตัวชำระหนี้ ง. ง.นำตัวนั้นไปขายลดให้ จ. และได้สละหลังโอนให้ จ. ไป ถึง
วันที่ 1 ก.ย. 25 อันเป็นวันถึงกำหนดใช้เงิน จ. ผู้ทรงยอมผ่อนเวลาใช้เงินให้ ข. ผู้จ่ายไปใช้เงินใน
วันที่ 1 ต.ค. 25 โดยที่ ก. ผู้ตั้งจ่าย ค. และ ง. ผู้สละหลังมิได้ตกลงหรือยินยอมด้วยในการผ่อน
เวลาใช้เงินดังกล่าว ดังนี้ จ. ย่อมสิทธิไต่เบี่ย ก. ผู้ตั้งจ่าย, ค. และ ง. ผู้สละหลัง ตามมาตรา
903, 906 และ 948

(2) คำพิพากษาฎีกาที่ 921/2501 ผู้ทรงตั๋วแลกเงินยอมผ่อนเวลาใช้เงินให้แก่ผู้รับรอง
โดยมิได้ตกลงกับผู้ตั้งจ่าย ผู้ทรงยอมสิทธิไต่เบี่ยผู้ตั้งจ่าย ผู้ตั้งจ่ายย่อมหลุดพ้นจากความรับ
ผิดตามตั๋วแลกเงินนั้น

ข้อสังเกต

(1) ถ้าคู่สัญญาคนก่อน ๆ คือผู้ตั้งจ่ายและบรรดาผู้สละหลังคนหนึ่งคนใดตกลงยินยอม
ด้วยในการผ่อนเวลาใช้เงิน ผู้นั้นย่อมไม่หลุดพ้นจากความรับผิดเพราะการใช้เงิน

(2) การผ่อนเวลา เป็นความตกลงระหว่างผู้ทรงกับผู้จ่ายหรือผู้รับรองแม้ข้อตกลงนั้นจะ
มิได้ทำเป็นหนังสือ จึงอาจมีการตกลงล่วงหน้าได้ แต่จะเป็นผลเสียต่อผู้ทรงต่อเมื่อได้ถึงวัน
กำหนดใช้เงินแล้ว และมีการปฏิบัติต่อกันตามข้อตกลงนั้น

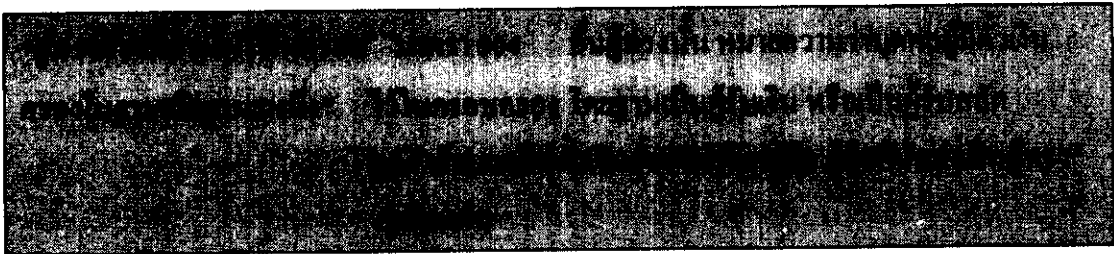
(3) การที่ผู้ทรงตัวเงินมิได้นำตัว ไปยื่นต่อผู้จ่ายหรือผู้รับรองในวันถึงกำหนดใช้เงิน
ในทันที ยังถือ ไม่ได้ว่าผู้ทรงได้ยินยอมผ่อนเวลาแล้ว เพราะว่ายังมิได้มีการตกลงในการผ่อนเวลา
แก่กัน

(4) หลักทั่วไปในบทนี้ มีผลบังคับกับตั๋วแลกเงินเท่านั้น เพราะผลร้ายที่จะบังเกิดแก่ผู้ทรงตามमतรานี้อยู่ในมาตรา 948 เรื่องตั๋วแลกเงิน ทั้งมาตรา 985 วรรคแรกเรื่องตั๋วสัญญาใช้เงิน และมาตรา 989 วรรคแรกเรื่องเช็ค ต่างก็มิได้บัญญัติให้นำมาตรา 948 นี้ไปใช้บังคับด้วย ดังนั้น แม้ว่ามาตรา 903 จะใช้คำว่า “ตั๋วเงิน” ก็ตาม ย่อมหมายถึงตั๋วแลกเงินเท่านั้น เพราะไม่มีผลบังคับไปถึงตั๋วสัญญาใช้เงินและเช็คด้วย แต่ผู้ทรงก็ไม่ควรผ่อนผันใช้เงินตามตั๋วเงินอื่นเพราะอาจเสียสิทธิไล่เบี้ยคู่สัญญาบางคนหรืออาจเสียสิทธิเพราะขาดอายุความฟ้องบังคับตามกฎหมายตั๋วเงินก็ได้

ตัวอย่าง

(1) คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 183/2511 การที่ผู้ทรงเคยฟ้องผู้ส่งจ่ายเป็นคดีอาญาแล้วถอนฟ้องเสีย โดยยอมผ่อนเวลาให้ผู้ส่งจ่ายใช้เงินตามเช็คนั้น ไม่เป็นเหตุให้ผู้สละหรือผู้รับอาวัลหลุดพ้นจากความรับผิด เพราะต้องร่วมกันรับผิดต่อผู้ทรงตามมาตรา 967 อยู่แล้ว

(2) คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 422/2521 การที่ผู้ทรงตั๋วสัญญาใช้เงินยอมผ่อนเวลาให้กับผู้ออกตัวนั้น ไม่เป็นเหตุให้ผู้รับอาวัลหลุดพ้นจากความรับผิด เพราะผู้รับอาวัลย่อมต้องผูกพันเป็นอย่างเดียวกันกับบุคคลซึ่งตนประกัน จึงอยู่ในฐานะเป็นลูกหนี้ชั้นต้นเช่นเดียวกับผู้ออกตัวและไม่อยู่ในฐานะเป็นผู้ค้ำประกันตามหลักทั่วไปในเรื่องค้ำประกัน

“ผู้ทรง” (Holder) ตามความหมายในกฎหมายตั๋วเงิน หมายถึง ผู้มีสิทธิเรียกร้องให้คู่สัญญาที่ต้องรับผิดชอบในความในตั๋วเงิน ผู้ทรงจึงอยู่ในฐานะเป็นเจ้าของหนี้ตามมูลหนี้ในตั๋วเงินนั่นเอง ความจริงเจ้าหนี้ตามตั๋วเงินหรือผู้มีสิทธิเรียกร้องตามตั๋วเงิน ไม่ได้หมายถึงผู้ทรงคนเดียว แต่รวมถึงทายาทโดยธรรมหรือโดยพินัยกรรมของผู้ทรง (มาตรา 1599 ประกอบมาตรา 1600) และรวมถึงบุคคลผู้เข้ารับช่วงสิทธิของผู้ทรงด้วย เช่นผู้สละหลังที่ถูกผู้ทรงบังคับให้ใช้เงินผู้รับอาวัลและผู้สละเข้ารับรองเพื่อแก้หน้าที่ถูกผู้ทรงฟ้องบังคับให้ใช้เงิน หากบุคคลดังกล่าวได้

ใช้เงินให้ผู้ทรงไปแล้วข้อมได้รับช่วงสิทธิของผู้ทรงไปบังคับเอากับคู่สัญญาคนก่อน ๆ นั้นได้ (ดู มาตรา 914, 940 วรรคท้าย, 958 วรรคแรก, 967 วรรค 3, 969 และ 970)

ผู้ทรงตัวเงิน มีลักษณะสำคัญ 2 ประการประกอบกันคือ

1. มีตัวเงินไว้ในครอบครอง และ
2. ได้ครอบครองตัวเงินไว้ในฐานะหนึ่งฐานะใดใน 3 ฐานะคือ ฐานะผู้รับเงิน

ฐานะผู้รับสัถกหลัง หรือฐานะผู้ถือ

ถ้าหากอย่างหนึ่งอย่างใด ไม่เรียกว่าเป็นผู้ทรง ดังนั้นเพียงถูกระบุชื่อว่าเป็นผู้รับเงินหรือผู้รับสัถกหลังตัวเงิน แต่ผู้ส่งจ่ายหรือผู้ออกตัวฯ ยังมีได้ส่งมอบตัวเงินให้ หรือเป็นผู้เก็บตัวตกหายได้ กรณีเหล่านี้ไม่ถือว่าเป็นผู้ทรงเพราะมิได้มีตัวเงินไว้ในครอบครองในขณะนั้น หรือเป็นผู้ทรงที่มีได้มีสิทธิในตัวเงินนั้น

ตัวอย่าง

(1) คำพิพากษาฎีกาที่ 1859/2511 จำเลยส่งจ่ายเช็คผู้ถือมอบให้โจทก์เพื่อชำระหนี้ โจทก์โอนเช็คนั้นต่อไป ผู้ได้รับโอนนำเช็คไปขอรับเงินจากธนาคาร ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงิน ผู้รับโอนจึงโอนเช็คคืนให้โจทก์ โจทก์ข้อมเป็นผู้ทรง จึงมีอำนาจฟ้องจำเลยให้รับผิดชอบตามเช็คนั้นได้

(2) คำพิพากษาฎีกาที่ 939/2519 โจทก์รับเช็คพิพาทจากจำเลยที่ 2 เช็คดังกล่าวมีจำเลยที่ 1 เป็นผู้ส่งจ่าย และจำเลยที่ 2 เป็นผู้สัถกหลัง เมื่อเช็คถึงกำหนด โจทก์นำเช็คไปเข้าบัญชีธนาคาร เพื่อเรียกเก็บเงิน แต่ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงิน โจทก์จึงได้คืนเช็คพร้อมใบคืนเช็คให้จำเลยที่ 2 และรับเช็คที่จำเลยที่ 2 ออกให้ใหม่แทนเช็คพิพาท ดังนี้ ถือว่าโจทก์สละการครอบครองเช็คพิพาทรวมทั้งสิทธิเรียกร้องตามเช็คนั้นแล้ว โจทก์จึงไม่เป็นผู้ทรงตามมาตรา 904 ไม่มีอำนาจฟ้องเรียกเงินตามเช็ค

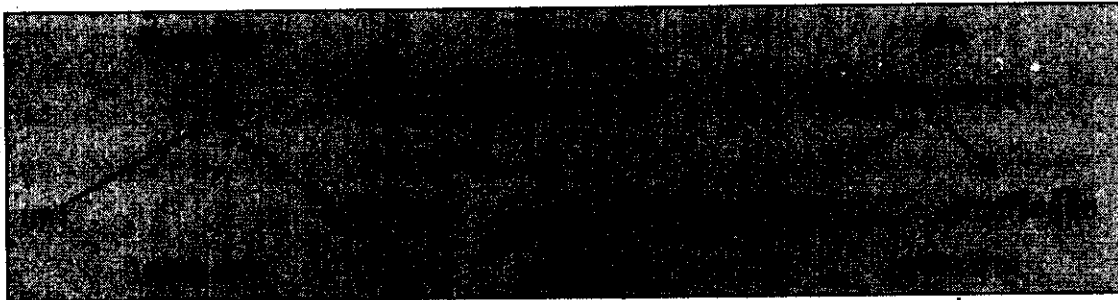
(3) คำพิพากษาฎีกาที่ 2507/2520 เช็คส่งจ่ายเงินแก่ผู้ถือ ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงิน เพราะบัญชีปิดแล้ว ผู้รับเช็คนั้น ไปจากโจทก์ได้นำเช็คมาคืนโจทก์ โจทก์ยังเป็นผู้ทรงเช็คโดยชอบ โจทก์ฟ้องเรียกเงินจากผู้สัถกหลังได้ในอายุความ 1 ปี (มาตรา 1002)

(4) คำพิพากษาฎีกาที่ 2818/2523 จำเลยออกตัวสัญญาใช้เงินชนิดเปลี่ยนมือไม่ได้ให้โจทก์ โจทก์มอบตัวให้ ก.เพื่อประกันหนี้เงินกู้แล้ว ก.มอบตัวให้จำเลยเพื่อค้ำประกันหนี้ จำเลยมีสิทธิยึดตัวเงินนั้นไว้ได้ เมื่อโจทก์ไม่มีตัวเงินไว้ในครอบครอง จึงมิได้อยู่ในฐานะผู้ทรงตัวนั้นแล้ว ไม่มีสิทธิฟ้องเรียกเงินตามตัวนั้นจากจำเลย

ผู้ทรงเงินแต่ละฐานะย่อมเกิดขึ้นได้ดังนี้คือ

(1) ผู้ทรงตัวเงินในฐานะเป็นผู้รับเงิน เกิดขึ้นได้ในกรณีที่ผู้ส่งจ่ายระบุชื่อหรือยี่ห้อผู้รับเงินลงไว้ในตัวเงิน เรียกว่า “ตัวระบุชื่อ”

เช่น แคนออกตั๋วแลกเงินสั่งให้นำเงินจ่ายเงินแก่ขาวจำนวน 10,000 บาท โดยระบุขาวเป็นผู้รับเงิน แล้วมอบตัวนั้นให้ขาวไป ดังนั้นขาวเป็นผู้ทรงตัวแลกเงินนั้นในฐานะเป็นผู้รับเงิน (ดูรูปที่ 1)

รูปที่ 1

รูปที่ 2

รูปที่ 3

(2) ผู้ทรงตัวเงินในฐานะเป็นผู้รับสลักหลัง เกิดขึ้นได้ในกรณีที่ตัวระบุชื่อนั้นถูกสลักหลังและส่งมอบต่อไปอีก

เช่น ตัวอย่าง (1) ขาวผู้รับเงินได้ลงลายมือชื่อของคนสลักหลังโอนตัวนั้นให้แก่เขียวโดยระบุชื่อเขียวเป็นผู้รับสลักหลังหรือเป็นผู้รับประโยชน์ ดังนี้ เขียวเป็นผู้ทรงตัวแลกเงินนั้นในฐานะเป็นผู้รับสลักหลัง (ดูรูปที่ 2)

(3) ผู้ทรงตัวเงินในฐานะผู้ถือ เกิดขึ้นได้ในกรณีที่ผู้ส่งจ่ายออกตัวเงินโดยมิได้ระบุชื่อผู้รับเงิน แต่ระบุให้จ่ายเงินแก่ “ผู้ถือ” หรือระบุชื่อผู้รับเงินแต่มิได้ขีดฆ่าคำว่า “หรือผู้ถือ” ออก กรณีเช่นนี้มีกฎปรากฏให้เห็นในรูปแบบของเช็คเป็นส่วนใหญ่ เรียกตัวชนิดนี้ว่า “ตัวผู้ถือ”

เช่น แคนออกเช็คสั่งธนาคารชวานทองจ่ายเงินให้ขาวจำนวนเงิน 10,000 บาท โดยมีได้ขีดฆ่าคำว่า “หรือผู้ถือ” ในแบบพิมพ์ของเช็คนั้นออก แล้วส่งมอบเช็คนั้นให้ขาว ดังนี้ ขาวเป็นผู้ทรงเช็คนั้นในฐานะเป็นผู้ถือ หรือเป็นผู้ทรงเช็คผู้ถือ (ดูคำพิพากษาฎีกาที่ 622/2512 เช็คที่ไม่ขีดฆ่าคำว่า “หรือผู้ถือ” ออกเป็นเช็คผู้ถือ) (ดูรูปที่ 3)

จากการศึกษามาตรา 904 สรุปได้ว่าตัวเงินมี 2 ประเภท คือ ตัวระบุชื่อ และตัวผู้ถือ ตัว
2 ประเภทนี้มีวิธีการโอนแตกต่างกัน คือ

(1) **ตัวระบุชื่อ** ผู้ทรงจะโอนได้ด้วยการสลักหลังและส่งมอบ (ดูมาตรา 917 วรรคแรก
และ 919) ตัวระบุชื่อนั้นมีได้กับตัวเงินทั้ง 3 ประเภท (ดูมาตรา 909 (6), 983 (5) และ 988 (4))

(2) **ตัวผู้ถือ** ผู้ทรงจะโอนได้ด้วยการส่งมอบ ไม่จำเป็นต้องสลักหลัง (ดูมาตรา 918) ตัวผู้ถือ
นั้นมีเฉพาะตั๋วแลกเงินและเช็ค แต่ไม่มีในตัวสัญญาใช้เงิน (ดูมาตรา 909 (6), 983 (5) และ 988
(4))

<p>“ตัวเงินระบุชื่อที่ถูกลักหลังโอน จะเป็นผู้ทรงจะโอนต่อเมื่อมีการ สลักหลังในระบอบ”</p>	<p>มาตรา 905 ภายใต้บังคับแห่งบทบัญญัติมาตรา 1008 บุคคลผู้ได้ตัวเงินไว้ในครอบครอง ถ้าแสดงให้ปรากฏ ถึงผู้ด้วยการสลักหลังไม่ขาดสาย เมื่อถึงว่าการสลักหลัง รายชื่อผู้ทรงจะเป็นสลักหลังโดยที่ตน ท่านให้ถือว่าเป็นผู้ ทรงโอนโดยชอบด้วยกฎหมาย เมื่อใดรายชื่อการสลักหลังโดยมี สลักหลังรายชื่อตามหลังไปอีก ท่านให้ถือว่าบุคคลที่ลง ลายมือชื่อในการสลักหลังรายชื่อที่ตนนั้น เป็นผู้ได้ไปซึ่งตัว เงินด้วยการสลักหลังโดย อื่นๆ คำสลักหลังเมื่อจึง จำต้องแล้วท่านให้ถือว่าเสมือนว่ามีได้มีเลข</p>
<p>“ผู้ทรงจะโอนได้ตัวเงินนั้นโดย สุจริตและไม่ประมาทเงินต่อ อย่างร้ายแรง”</p>	<p>ถ้าบุคคลผู้ซึ่งผู้ใดต้องปราศจากตัวเงินไปจากครอบ ครอง ท่านว่าผู้ทรงซึ่งแสดงให้ปรากฏถึงสิทธิของตนในคำตาม วิธีการดังกล่าวในวรรคก่อนนั้น ท่านต้องชำระตัวเงินไม่ เกินและจะได้กำไรโดยสุจริตหรือ ได้มาด้วยความประมาทเงินต่อ อย่างร้ายแรง</p>
<p>“ผู้ทรงตัวเงินผู้ถือ ต้องได้รับ โอหัตถ์จากโอนสุจริตและไม่ประ ปรมาทเงินต่ออย่างร้ายแรง”</p>	<p>อนึ่ง ข้อความในวรรคก่อนนี้ ให้ใช้บังคับตลอดถึงผู้ทรงตัว เงินซึ่งจ่ายให้แก่ผู้ถือด้วย</p>

มาตรา 905 วรรคแรก กล่าวถึงการสลักหลังซึ่งมีวิธีการและรายละเอียดอยู่ในมาตรา 917 วรรคแรก และมาตรา 919 ประกอบมาตรา 920 ควรที่จะทำความเข้าใจกับความหมายของการสลักหลังในเบื้องต้น

การสลักหลัง (An indorsement) คือการแสดงเจตนาของผู้ทรงซึ่งเป็นผู้รับเงินหรือเป็นผู้รับสลักหลังประสงค์จะโอนสิทธิเรียกร้องตามตั๋วเงินระบุชื่อนั้นไปยังผู้รับสลักหลัง ตามที่ มาตรา 917 วรรคแรก ประกอบมาตรา 985 วรรคแรก และมาตรา 989 วรรคแรกบัญญัติบังคับไว้ อันเป็นวิธีการโอนตั๋วเงินระบุชื่อนั้นเอง

อนึ่ง การสลักหลังโอนตั๋วเงินระบุชื่อ (Order Bills) มี 2 วิธี คือ สลักหลังเฉพาะและ สลักหลังลอย

(1) **สลักหลังเฉพาะ (Indorsement in specific)** คือการที่ผู้สลักหลัง (ผู้ทรงเดิม) (Indorser) ลงลายมือชื่อของตนลงในตั๋วเงิน (จะเป็นด้านหน้าหรือด้านหลังก็ได้) พร้อมทั้งระบุชื่อผู้รับประโยชน์หรือผู้รับสลักหลังลงไปด้วย (ดูมาตรา 919 วรรคแรก) ผู้ทรงในฐานะผู้รับสลักหลังอาจสลักหลังเฉพาะเพื่อโอนตั๋วเงินนั้นต่อไปตามวิธีการดังกล่าวได้เช่นเดียวกัน

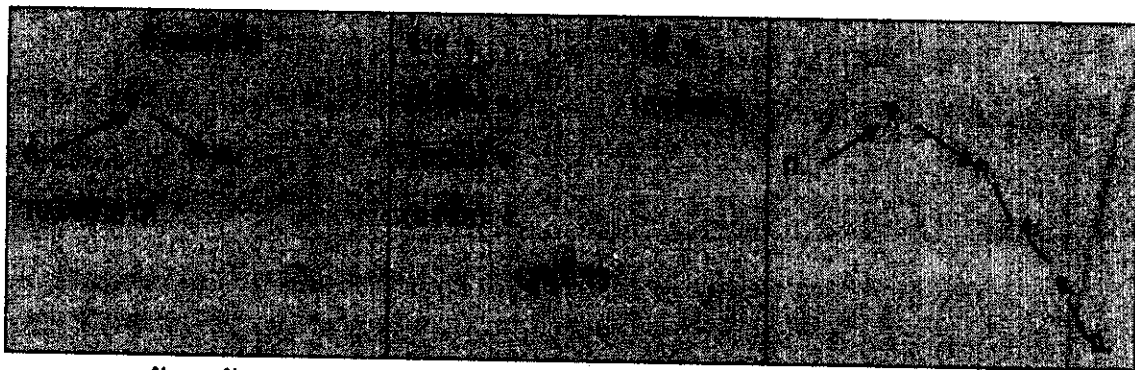
ข้อสังเกต ในทางปฏิบัติจะทำการสลักหลังด้านหลังตั๋วเงินภายในกรอบที่ ธนาคารกำหนดไว้

(2) **สลักหลังลอย (Indorsement in blank)** คือการที่ผู้สลักหลัง (ผู้ทรงเดิม) ลงลายมือชื่อของตนโดยลำพังด้านหลังตั๋วเงิน โดยมีได้ระบุชื่อผู้รับประโยชน์หรือผู้รับสลักหลังลงไปด้วย (ดูมาตรา 919 วรรคท้าย) ผู้ทรงในฐานะเป็นผู้ได้รับตั๋วเงินจากการสลักหลังลอย สามารถโอนตั๋วเงินนั้นต่อไปได้ 3 วิธี ตามมาตรา 920 วรรค 2 ดังนี้ ผู้ทรงตั๋วเงินระบุชื่อ ซึ่งเป็นผู้รับตั๋วเงินนั้นมา ด้วยการสลักหลังลอย ย่อมได้สิทธิโอนตั๋วเงินระบุชื่อนั้นต่อไปได้ โดยไม่ต้องสลักหลัง กล่าวคือ สามารถโอนตั๋วเงินระบุชื่อต่อไปด้วยการส่งมอบธรรมดาเสมือนเป็นตั๋วเงินผู้ถือ (ดูมาตรา 920 วรรค 2 (3))

การสลักหลังไม่ขาดสาย (An Uninterrupted series of indorsement) หมายถึงการสลักหลังตั๋วเงินโดยโอนรับช่วงติดต่อกันมาตามลำดับเหมือนกับลงบันไดทีละขั้นจนถึงมือ (อยู่ในความครอบครอง) ของผู้ทรงคนปัจจุบันโดยไม่ขาดตอน

ตัวอย่างการสลักหลังไม่ขาดสาย เช่น ก. ออกตั๋วแลกเงินล่วงหน้าสั่งให้ ข. จ่ายเงินแก่ ก. 10,000 บาท ค. สลักหลังส่งมอบให้ ง. ง. สลักหลังเฉพาะระบุชื่อ จ. แล้วส่งมอบให้ จ. ต่อมา

จ. สลากหลังเฉพาะระบุชื่อ ฉ. แล้วส่งมอบให้ ฉ. แสดงให้เห็นว่าการสลักหลังโอนตัวแลกเงิน
ดังกล่าวต่อเนื่องกันมาเป็นลำดับจนถึง ฉ. (ดูรูปที่ 1)

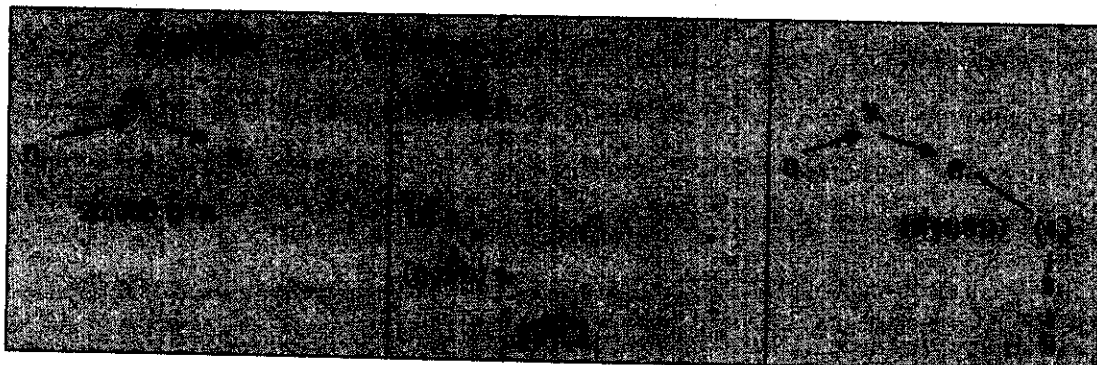
ด้านหน้า

ด้านหลัง

รูปประกอบ (โครงสร้าง)

ตัวอย่างการสลักหลังขาดสาย

เช่น ก. ออกตัวแลกเงินล่วงหน้าสั่งให้ ข. จ่ายเงินแก่ ค. 20,000 บาท ค. สลากหลังโอน
โดยระบุ ง. เป็นผู้รับประโยชน์ แล้ว ง. ได้ส่งมอบตัวเงินนั้นชำระหนี้ จ. ต่อมาปรากฏว่า จ. ได้
สลักหลังโอนตัวนั้นให้ ฉ. โดยไม่ปรากฏว่า จ. ได้รับสลักหลังโอนจาก ง. แต่อย่างไร แสดงให้
เห็นว่าการสลักหลังโอนตัวแลกเงินดังกล่าวไม่ต่อเนื่องกันตามลำดับ แต่ขาดช่วงหรือขาดสาย
ช่วงลายมือชื่อ ง. (ดูรูปที่ 2)

ด้านหน้า

ด้านหลัง

รูปประกอบ (โครงสร้าง)

อนึ่ง การเป็นผู้ทรงตัวเงินตามความหมายในมาตรา 904 นั้นอาจไม่ชัดเจนพอ มาตรา 905 จึงได้บัญญัติขยายความหมายของผู้ทรงให้เห็นเด่นชัดขึ้นไปอีก โดยเน้นถึงการเป็นผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมาย(The Lawful holder) นั้นเป็นอย่างไร

ความในมาตรา 905 วรรคแรก กล่าวถึงผู้ทรงตัวเงินระบุชื่อในฐานะผู้รับสลักหลังจะเป็นผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมายต่อเมื่อได้แสดงให้เห็นปรากฏชัดว่าตัวเงิน (ระบุชื่อ) นั้นได้มีการสลักหลังโอนติดต่อกัน (ต่อเนื่องกัน) โดยไม่ขาดสาย (ในกรณีที่มีการสลักหลังโอนกันต่อ ๆ กันมาหลายราย) แม้ว่าจะมีการสลักหลังลอยไว้เป็นรายที่สุดหรือรายสุดท้ายก็ตาม ก็ให้ถือว่าผู้ที่พิสูจน์สิทธิการได้ตัวเงินมาดังกล่าวเป็นผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมาย

ตัวอย่าง การโอนตัวเงินระบุชื่อที่มีการสลักหลังลอย

ก. ออกตั๋วแลกเงินสั่งให้ ข. จ่ายเงินแก่ ค. (เป็นตัวระบุชื่อ ค.) ค. สลักหลังเฉพาะระบุชื่อ ง. แล้วส่งมอบตัวเงินนั้นให้ ง. ง. นำตัวนั้นไปขายลดให้แก่ จ. พร้อมทั้งสลักหลังลอยให้ จ. ดังนี้ ถ้า จ. พิสูจน์ได้ว่าตัวเงินนี้มีการสลักหลังไม่ขาดสาย แม้ว่าการสลักหลังรายที่สุดของ ง. อันเป็นการสลักหลังรายสุดท้ายจะเป็นสลักหลังลอยก็ตาม ก็ให้ถือว่า จ. เป็นผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว (ดูรูปที่ 3)

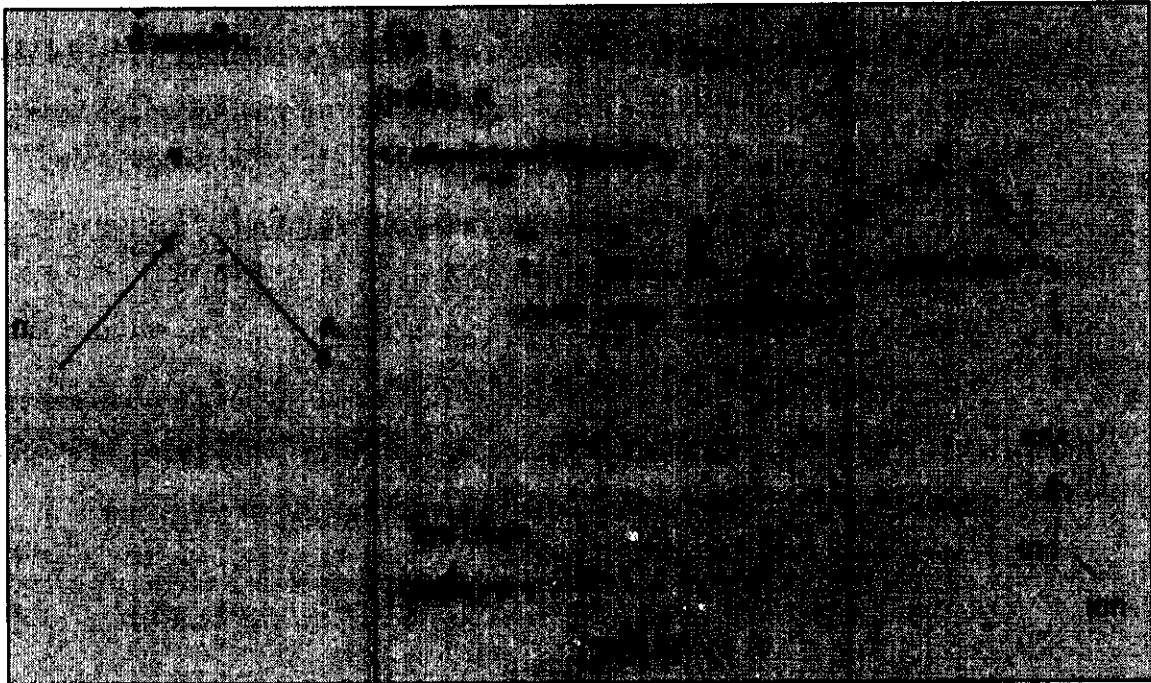
ข.

กรณีตัวอย่างตามรูปที่ 3 จะเห็นว่า จ.เป็นผู้ทรงที่ได้ตัวเงินมาจากการสลักหลังลอยของ ง. แม้ว่า ง. จะมีได้สลักหลังเฉพาะระบุ จ. เป็นผู้รับสลักหลังก็ตาม กฎหมายก็ได้บัญญัติให้ จ. เป็นผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว (มาตรา 905 วรรคแรก)

อนึ่ง ผู้ทรงซึ่งได้ตัวเงินมาจากการสลักหลังลอบข้อมมีสิทธิที่จะโอนตัวเงินนั้นต่อไปได้ เพียงด้วยการส่งมอบต่อ ๆ กันไป โดยไม่จำเป็นต้องสลักหลังแต่อย่างใด (ดูมาตรา 920 วรรค 2 (3))
ดังนี้ ผู้รับโอนตัวเงินระบุชื่อคนสุดท้ายก็เป็นผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมายเช่นกัน แต่ถ้ามีการสลักหลังโอนตัวเงินนั้นต่อไปอีก จึงเป็นการสลักหลังถัดจากสลักหลังลอบ ขอบหมายให้ถือว่าบุคคลผู้ลงลายมือชื่อในการสลักหลังรายชื่อสุดท้าย (คือผู้ที่ลงลายมือชื่อสลักหลังถัดจากสลักหลังลอบ) เป็นผู้ทรงที่ได้ตัวเงินนั้นมาจากผู้สลักหลังลอบโดยตรง นับว่าเป็นข้อสันนิษฐานเด็ดขาดของกฎหมาย ทั้งนี้ เพื่อตัดความยุ่งยากในการนำสืบถึงการที่ตัวเงินระบุชื่อที่มีการสลักหลังลอบนั้น ได้ถูกโอนโดยส่งมอบต่อจากการสลักหลังลอบผ่านมือผู้ทรงหลายราย

เช่นจากตัวอย่างเดิม(รูปที่ 3) จ. ผู้ทรงตัวเงินระบุชื่อที่ได้มาจากการสลักหลังลอบของ ก. ได้ใช้สิทธิของตนตามมาตรา 920 วรรค 2 (3) โดยส่งมอบตัวเงินนั้นให้แดง ต่อมาแดงส่งมอบตัวเงินนั้นชำระหนี้ให้ดำ และดำได้นำตัวเงินนั้นไปขายลดโดยการส่งมอบให้ขาว ขาวสลักหลังตัวเงินนั้นชำระหนี้เอก โดยระบุชื่อเอกแล้วมอบตัวเงินให้เอกไป ดังนี้ กฎหมายให้ถือว่าขาวเป็นผู้ลงลายมือชื่อในการสลักหลังรายชื่อสุดท้าย เพราะได้ลงลายมือชื่อของตนสลักหลังถัดจากลายมือชื่อ ก. ที่สลักหลังลอบไว้ จึงถือว่าขาวเป็นผู้ทรงที่ได้ตัวเงินนั้นมาจาก ก. โดยตรง โดยไม่ผ่านมือ จ. แดงและดำเลย ทั้งนี้เพราะ จ. แดงและดำได้โอนตัวเงินระบุชื่อนั้นโดยส่งมอบตามมาตรา 920 วรรค 2(3) กรณีข้อมไม่มีลายมือชื่อของบุคคลทั้งสามปรากฏอยู่ในตัวนั้นซึ่งถ้าไม่ถือเช่นนี้แล้ว ตัวระบุชื่อที่ออกและโอนมานั้นจะขาดสาย แต่กรณีนี้มาตรา 905 วรรค แรกบัญญัติว่าไม่ขาดสาย โดยให้ถือว่าขาวเป็นบุคคลผู้ซึ่งได้ตัวเงินระบุชื่อนั้นมาจาก ก. โดยตรง เมื่อขาวเป็นผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว ต่อมาขาวได้สลักหลังเฉพาะโดยระบุชื่อเอกแล้วโอนตัวเงินนั้นให้เอก ดังนี้ เอกข้อมเป็นผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมายเช่นเดียวกัน กล่าวคือเป็นผู้ทรงแทนที่ขาวและขาวกลายเป็นผู้สลักหลังไป (โปรดดูรูปที่ 4)

ด้านหน้า

ด้านหลัง

รูปประกอบ (โครงสร้าง)

จะสังเกตได้ว่าการสลักหลังโอนตั๋วเงินระบุชื่อตามตัวอย่างในรูปที่ 3 และ 4 นั้น กฎหมายบัญญัติเป็นข้อสันนิษฐานว่าเป็นการสลักหลังไม่ขาดสาย ดังนั้น เอกจึงเป็นผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมาย หากตั๋วเงินนั้น ไม่มีการจ่ายเงิน (อาจเนื่องมาจากขาดความเชื่อถือเพราะไม่มีการรับรองหรือไม่จ่ายเงิน มาตรการ 914 และ 959) เอกผู้ทรงย่อมมีสิทธิทำคำคัดค้านและมีสิทธิฟ้องบังคับไล่เบี้ยเอาจากผู้มีลายมือชื่อในตั๋วเงินระบุชื่อดังกล่าวได้แก่ ก. ค. ง. และขาว (มาตรา 900 วรรคแรก, 914 และ 967 วรรคแรก) สำหรับ ข. ผู้จ่ายเมื่อยังมีได้รับรองตั๋วแลกเงินนั้นก็ยังไม่ต้องผูกพันรับผิดชอบ (มาตรา 900 วรรคแรก, 931 และ 937) สำหรับ จ. แดงและดำต่างก็มีได้ลงลายมือชื่อในตั๋วเงินนั้น จึงไม่ต้องผูกพันรับผิดชอบ (มาตรา 900 วรรคแรก)

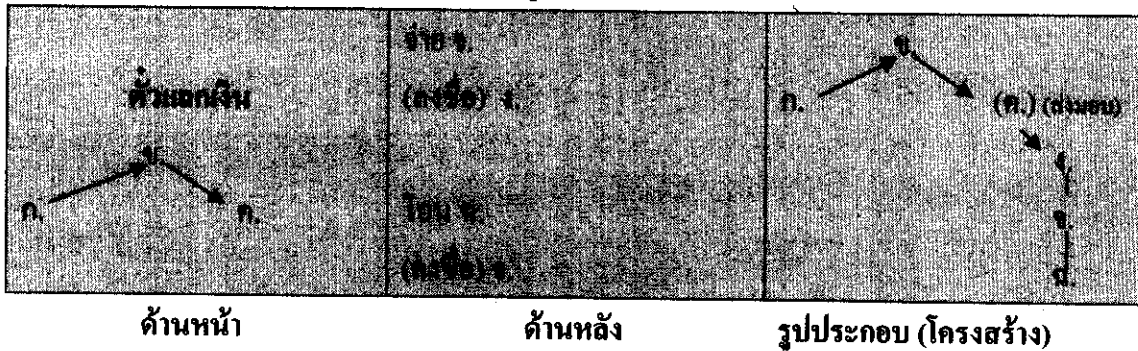
อย่างไรก็ตามการโอนตั๋วเงินระบุชื่อนั้นต้องทำตามวิธีการที่กฎหมายกำหนดไว้ด้วย จึงจะถือเป็นการโอนถูกต้องตามกฎหมาย กล่าวคือ การโอนตั๋วระบุชื่อนั้น ผู้โอนต้องสลักหลังและส่งมอบต่อ ๆ กันมา จะส่งมอบเพียงลำพังไม่ได้ (มาตรา 917 วรรคแรก) จึงจะนับได้ว่าเป็นการโอนติดต่อกันไม่ขาดสาย เว้นแต่ผู้โอนนั้นจะได้ตั๋วเงินระบุชื่อจากการที่ผู้โอนคนก่อนสลักหลังลอยให้ (มาตรา 920 วรรค 2 (3)) ย่อมเลือกที่จะโอนโดยส่งมอบก็ได้ดังตัวอย่างในรูปที่ 3 และ 4

ดังกล่าว ดังนั้น ถ้าตัวเงินระบุชื่อฉบับใดมีการโอนไม่ถูกต้องตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 917
 วรรคแรก เช่น ส่งมอบตัวระบุชื่อโดยมิได้สลักหลังโอนให้แก่กัน กรณีย่อมเป็นการโอนตัวเงิน
 ระบุชื่อโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย แม้ต่อมาจะมีการโอนถูกต้องตามกฎหมายต่อเนื่องกันมาเป็น
 ลำดับจนถึงผู้ทรงก็ตาม ย่อมถือว่าตัวเงินนั้นได้ขาดสายตรงที่มีการ โอน ไม่ถูกต้องนั้นแล้ว ดังนั้น
 ผู้ทรงจึงไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าตนได้ตัวเงินระบุชื่อนั้นมาจากการโอนต่อเนื่องไม่ขาดสายได้ จึง
 ไม่เป็นผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมาย ย่อมไม่สามารถบังคับไล่เบี้ยคู่สัญญาคนใดได้

ตัวอย่าง

ก. ออกตั๋วแลกเงินสั่งให้ ข. จ่ายเงินแก่ ค. โดยระบุชื่อ ค. เป็นผู้รับเงิน ต่อมา ค. ส่งมอบ
 ตัวเงินระบุชื่อนั้นชำระหนี้ ง. ง. สลักหลังเฉพาะโดยระบุชื่อ จ. แล้วส่งมอบตัวเงินนั้นให้ จ. จ.
 สลักหลังเฉพาะตัวเงินนั้นนำไปขายลดให้ ฉ. ดังนี้ให้วินิจฉัยว่า ฉ. เป็นผู้ทรงโดยชอบด้วย
 กฎหมาย (มาตรา 905 วรรคแรก) หรือไม่ (ดูรูปที่ 5)

รูปที่ 5

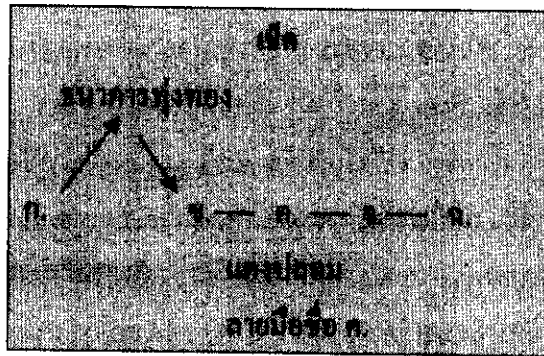
จะเห็นได้ว่า ค. โอนตัวระบุชื่อนี้ให้ ง. โดยไม่ถูกต้องตามมาตรา 917 วรรคแรก จึงไม่มี
 ลายมือชื่อ ค. ปรากฏในตัวเงิน อยู่ ๆ ก็มีลายมือชื่อ ง. สลักหลังโอนให้ จ. แม้การ โอนต่อมาจะ
 ถูกต้องจนถึง ฉ. ฉ. ก็ไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าตัวเงินนี้มีการ โอนต่อเนื่องกันโดยไม่ขาดสาย
 เพราะตัวเงินระบุชื่ดังกล่าวได้ขาดสายเสียแล้วตั้งแต่แรก เป็นเพราะ ค. มิได้สลักหลังโอนให้ ง.
 ดังนั้น ฉ. จึงไม่เป็นผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมายตามมาตรา 905 วรรคแรก กรณีย่อมไม่มีสิทธิ
 ฟ้องบังคับเอาจาก ก. ง. และ จ. ได้เลย ทั้งที่มีลายมือชื่อ ก. ง. และ จ. ในตัวเงินนั้น รวมทั้ง ข.
 และ ค. ซึ่งต่างก็มิได้ลงลายมือชื่อในตัวเงินระบุชื่อนั้นด้วย

ถ้ารับข้อความที่ว่า “ภายในบังคับแห่งบทบัญญัติมาตรา 1008” นั้นหมายความว่า มาตรา 905 ทั้งหมดอยู่ภายใต้บังคับของมาตรา 1008 (เป็นเรื่องตัวเงินที่มีลายมือชื่อคนหนึ่งคนใด เป็นลายมือชื่อปลอม หรือเป็นลายมือชื่อที่ลงโดยปราศจากอำนาจ ให้ถือว่าลายมือชื่อนั้น ๆ เสียไป ใช้ไม่ได้) ดังนั้น การลงลายมือชื่อสลักหลังโอนตัวเงินระบุชื่อโดยต่อเนื่องไม่ขาดสายนั้น ลายมือชื่อกดังกล่าวจะต้องไม่เป็นลายมือชื่อปลอมหรือไม่เป็นลายมือชื่อที่ลงโดยปราศจากอำนาจ ด้วย ถ้ามีลายมือชื่อปลอมหรือลายมือชื่อที่ลงโดยปราศจากอำนาจปรากฏอยู่ในการสลักหลังรายหนึ่งรายใด การสลักหลังนั้นย่อมขาดสายลงตรงที่ลายมือชื่อปลอมหรือลายมือชื่อที่ลงโดยปราศจากอำนาจนั้น(คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2274/2534) แต่ผู้ทรงยังไม่ถึงกับต้องเสียสิทธิไต่เบี่ยไปทั้งหมด เพราะตัวเงินที่มีลายมือชื่อปลอมหรือลงโดยปราศจากอำนาจนั้น ไม่กระทบกระทั่งไปถึงความสมบูรณ์ของลายมือชื่อคนอื่น (มาตรา 1006) และถ้าผู้ทรงมิได้อ้างอิงอาศัยลายมือชื่อปลอมหรือลายมือชื่อที่ลงโดยปราศจากอำนาจไปบังคับไต่เบี่ยเขาแล้ว ผู้ทรงย่อมมีสิทธิบังคับไต่เบี่ยคู่สัญญาในส่วนที่อยู่หลังลายมือชื่อปลอมหรือลายมือชื่อที่ลงโดยปราศจากอำนาจได้ (มาตรา 1008)

ตัวอย่าง

ก.ออกเช็คล่วงหน้าตั้งธนาคารทุ่งทองให้จ่ายเงินแก่ ข. และขีดหน้าคำว่า “หรือผู้ถือ” ออกแสดงว่าเป็นเช็คระบุชื่อ(Order cheque) ต่อมา ข. นำเช็คนั้นไปขายลดแล้วสลักหลังส่งมอบเช็คให้ ค. ค. ทำเช็คหายไป แดงเก็บเช็คนั้นได้แล้วปลอมลายมือชื่อ ค. สลักหลังโอนเช็คนั้นชำระหนี้ จ. จ. รับเช็คนั้นไว้โดยสุจริตและไม่ประมาทเดินเล่ออย่างร้ายแรง ต่อมา จ. สลักหลังโอนเช็คนั้นชำระหนี้ ฉ. ฉ. นี้ ถือว่าการ โอนเช็คดังกล่าวได้ขาดสายตรงลายมือชื่อ ค. เพราะแดงปลอมลายมือชื่อ ค. ฉ. นี้ ฉ. ไต่เบี่ย ก. ข. และ ค. ไม่ได้ แต่ ฉ. ยังคงเป็นผู้ทรงโดยชอบในการที่จะไต่เบี่ยเอาทั้งแดง ผู้ปลอมฯ และ จ. ผู้สลักหลังภายหลังลายมือชื่อที่ปลอมได้ (มาตรา 905 วรรคแรก , 1008 วรรคแรก) (สรุปที่ 6)

รูปที่ 6

จากหลักกฎหมายและตัวอย่างดังกล่าว อาจสรุปได้ว่าตัวเงินระบุชื่อที่มีการสลักหลังโอนต่อ ๆ กันมาหลายทอดนั้น อาจขาดสายได้ใน 2 กรณี คือ ขาดสายเพราะทำการโอนตัวเงินระบุชื่อไม่ถูกต้อง (มาตรา 905 วรรคแรก, 917 วรรคแรก และมาตรา 919 ประกอบมาตรา 920) และขาดสายเพราะลายมือชื่อผู้สลักหลังรายหนึ่งรายใดเป็นลายมือชื่อปลอมหรือเป็นลายมือชื่อที่ลงโดยปราศจากอำนาจ (มาตรา 905 วรรคแรกประกอบมาตรา 1008 วรรคแรก)

กรณีที่การสลักหลัง โอนตัวเงินขาดสายเพราะทำการโอนไม่ถูกต้อง ผู้ทรงฟ้องไล่เบี้ยใครตามกฎหมายตัวเงินไม่ได้ (คงฟ้องได้ตามมูลหนี้เดิม มาตรา 1005)

กรณีที่การสลักหลัง โอนตัวเงินขาดสายเพราะมีลายมือชื่อผู้สลักหลังรายหนึ่งรายใดเป็นลายมือชื่อปลอมหรือเป็นลายมือชื่อที่ลงโดยปราศจากอำนาจ ผู้ทรงยังคงได้สิทธิฟ้องไล่เบี้ยคู่สัญญาที่อยู่หลังลายมือชื่อปลอมหรือลายมือชื่อที่ลงโดยปราศจากอำนาจนั้น

ส่วนข้อความตอนท้ายของมาตรา 905 วรรคแรก ที่ว่า **“อนึ่งคำสลักหลัง เมื่อขีดฆ่าเสียแล้ว ท่านให้ถือเสมือนว่ามิได้มีเลย”** นั้น ข้อมเป็นที่น่าสนใจได้ว่า ผู้ขีดฆ่าคำสลักหลังได้ก็คือผู้ทรงตัวเงินระบุชื่อนั้นเอง และจะต้องขีดฆ่าก่อนส่งมอบ (ดูบทใกล้เคียงมาตรา 970 วรรคท้ายและมาตรา 934) การขีดฆ่าคำสลักหลัง เท่ากับว่าเป็นการตัดชื่อผู้รับสลักหลังออก ถือเป็นการเลิกล้มเจตนาที่จะโอนตัวเงินระบุชื่อนั้นต่อไป อนึ่งผู้ทรงอาจขีดฆ่าคำสลักหลังคู่สัญญาคนก่อน ๆ คนใดคนหนึ่งก็ย่อมได้ ถ้าตนเองไม่ประสงค์จะบังคับไล่เบี้ยและไม่ถือว่าตัวเงินนั้นมีการสลักหลังขาดสายเพราะการโอนมาตั้งแต่แรกนั้น ไม่ขาดสายแต่อย่างใด

ความในมาตรา 905 วรรค 2 นั้นสืบเนื่องมาจากวรรคแรกกล่าวคือ เป็นกรณีที่ผู้ทรงเดิมซึ่งเป็นเจ้าของตัวเงินระบุชื่อดังกล่าวในวรรคแรกนั้นต้องปราศจากตัวเงินไปจากการครอบครอง

โดยไม่สมัครใจ (อาจทำตกหายหรือถูกลัก วิจารณ์ ชิง หรือปล้นไป หรือถูกเขาใช้กลฉ้อฉลหรือ ข่มขู่เอาตัวเงินนั้นไป) ได้เรียกร้องหรือฟ้องผู้ทรงตัวเงินเพื่อเรียกตัวเงินนั้นกลับคืน หากผู้ทรง ตัวเงินนั้นสามารถพิสูจน์สิทธิในการได้รับ โอนตัวนั้นมาโดยต่อเนื่องกันมาตามที่กล่าวในวรรค แรก (คือมีการสลักหลังติดต่อกันเรียบร้อยไม่ขาดสาย ทั้ง ไม่มีลายมือชื่อผู้สลักหลังรายใดเป็น ลายมือชื่อปลอมหรือเป็นลายมือชื่อที่ลงไว้โดยปราศจากอำนาจตามมาตรา 1008) ผู้ทรงนั้นไม่ จำต้องคืนตัวเงินนั้นให้เจ้าของเดิม เว้นแต่ผู้ทรงจะได้ตัวเงินนั้นมาโดยทุจริต หรือได้มาด้วยความ ประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือทั้งสองอย่าง เช่นนี้ผู้ทรงต้องคืนตัวเงิน นั้นให้เจ้าของเดิม

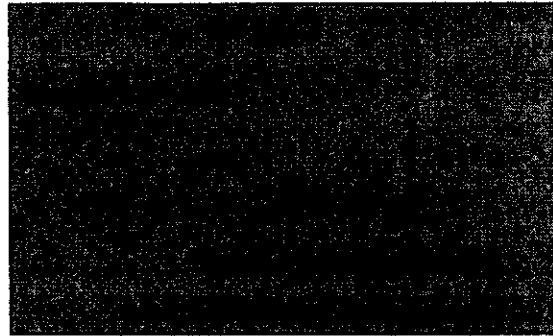
หลักเกณฑ์ในมาตรา 905 วรรค 2 มุ่งคุ้มครองผู้ทรงตัวเงินที่สุจริตและไม่ประมาท เลินเล่ออย่างร้ายแรงในการได้รับโอนตัวเงินนั้นมา เป็นการคุ้มครองผู้ทรงหรือผู้รับ โอนตัวเงิน ซึ่งเป็นบุคคลที่สาม โดยไม่คำนึงถึงสิทธิของผู้โอนแม้จะบกพร่องเพียงใด จึงจัดเป็นบทหนึ่งที กำหนดให้ **ผู้รับโอนมีสิทธิดีกว่าผู้โอน** และถือเป็นข้อยกเว้นของหลักกฎหมายทั่วไปที่ว่า **“ผู้รับ โอนไม่มีสิทธิดีกว่าผู้โอน”** นั่นคือผู้ทรงที่รับตัวเงินนั้นไว้โดยสุจริตและไม่ประมาทเลินเล่ออย่าง ร้ายแรง ทั้งสามารถพิสูจน์สิทธิการได้รับ โอนมาตามหลักการในมาตรา 905 วรรคแรก (กรณีที่มี การสลักหลังโอนติดต่อกันมา) ผู้ทรงตัวเงินนั้นย่อมมีสิทธิดีกว่าผู้ทรงตัวเงินเดิมหรือเจ้าของเดิม ทีทำตัวหายหรือถูกลักไป ฯลฯ

ตัวอย่าง

ก. ออกเช็คล่วงหน้าสั่งให้ธนาคารชวาทองจ่ายเงินแก่ ข. และขีดฆ่าคำว่า “หรือผู้ถือ” ออก ข. สลักหลังและส่งมอบให้ ค. ค. สลักหลังลอยไว้เพื่อเตรียมชำระหนี้เจ้าหนี้ แต่ได้ทำเช็คนั้นตกหายไป แฉงเก็บได้จึงส่งมอบเช็คนั้นชำระสินค้าขาว ขาวรับเช็คนั้นไว้โดยสุจริตและไม่ ประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง ต่อมา ค. เจ้าของเช็คเดิมทราบว่าเช็คของคนอยู่ในความครอบครอง ของขาว ค. จึงฟ้องเรียกเช็คนั้นคืน ดังนี้ หากขาวผู้ทรงสามารถพิสูจน์สิทธิการได้เช็คนั้นมา ดังกล่าว (ตามมาตรา 905 วรรค 1-2 แล้ว) ขาวก็ไม่ต้องคืนเช็คนั้นให้แก่ ค. เจ้าของเดิม โดยที กฎหมายไม่คำนึงถึงแดงผู้โอนเลย **เว้นแต่** จะต้องด้วยข้อยกเว้นอย่างหนึ่งอย่างใดตามความใน มาตรา 905 วรรค 2 ตอนท้าย เช่น ขาวได้รับเช็คจากแดงไว้โดยไม่สุจริตเนื่องจากทราบดีว่าแดง เก็บตกได้ หรือขาวรับเช็คนั้นไว้โดยประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงเนื่องจาก ค. ได้ลงประกาศแจ้ง

ความทางหนังสือพิมพ์ไว้แล้ว เมื่อ ค. สามารถพิสูจน์ดังนี้แล้ว ค. ย่อมมีสิทธิดีกว่า ดังนี้ ขาวต้อง
คืนเช็คให้แก่ ค.เจ้าของเดิม (ดูรูปที่ 7)

รูปที่ 7

ข้อสังเกต ในกรณีที่ผู้ทรงมีภาระหน้าที่ต้องนำสืบ ผู้ทรงต้องนำสืบพิสูจน์ให้ได้ความว่า
ตนได้รับโอนตัวเงินพิพาทมาโดยชอบ จึงเป็นผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมายตามมาตรา 905 วรรค
แรก ทั้งยังต้องพิสูจน์ให้ได้ความว่า ได้รับตัวเงินพิพาทมา โดยสุจริตและไม่ประมาทเลินเล่ออย่าง
ร้ายแรงทั้ง 2 ประการตามมาตรา 905 วรรค 2 จึงจะมีสิทธิในตัวเงินนั้นอย่างบริบูรณ์และไม่
จำต้องคืนตัวเงินนั้นให้เจ้าของเดิม

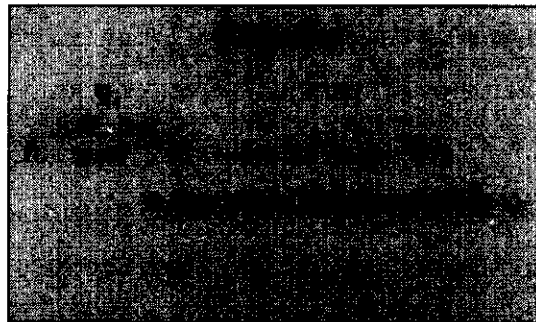
ในกรณีที่เจ้าของเดิมแห่งตัวเงินนั้นมีภาระหน้าที่นำสืบ เพียงแต่พิสูจน์เข้าข้อหนึ่งข้อใด
ในวรรค 1 หรือ 2 ก็เป็นการเพียงพอแล้วที่จะใช้สิทธิเรียกร้องเอาตัวเงินพิพาทกลับคืนได้ เช่น
พิสูจน์ได้ว่าการสลักหลัง โอนตามมาตรา 905 วรรคแรกขาดสาย ผู้รับโอนจึงไม่เป็นผู้ทรงโดย
ชอบด้วยกฎหมาย หรือพิสูจน์ได้ว่าผู้รับโอน (ผู้ทรง) รับโอนตัวเงินนั้นไว้โดยทุจริต หรือรับโอน
ไว้ด้วยความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงอย่างใดอย่างหนึ่งแล้ว เจ้าของเดิมย่อมมีสิทธิดีกว่าผู้
ทรงตัวเงิน

อนึ่งความในมาตรา 905 วรรค 2 นี้ก็อยู่ภายใต้บังคับมาตรา 1008 ด้วย กล่าวคือ ตัวเงินที่
มีลายมือชื่อผู้ส่งจ่ายหรือผู้สลักหลังลายมือหนึ่งลายมือใดเป็นลายมือชื่อปลอมหรือเป็นลายมือที่
ลงไว้โดยปราศจากอำนาจ ผู้ทรงตัวเงินแม้จะได้ตัวเงินนั้นมาโดยสุจริต และมีได้ประมาทเลินเล่อ
อย่างร้ายแรงก็ตาม จะยึดหน่วงตัวเงินนั้นไว้ไม่ได้ (ดูมาตรา 1008)

ตัวอย่าง

ก. เป็นผู้สั่งจ่ายตั๋วแลกเงินฉบับหนึ่ง ระบุสั่งให้ ข. จ่ายเงินจำนวน 20,000 บาทแก่ ค. ค. สลากหลังและส่งมอบตั๋วเงินนั้นชำระหนี้ ง. ข. ทำตั๋วเงินนั้นตกหายไป แคงเก็บได้จึงปลอมลายมือชื่อ ง. สลากหลังและส่งมอบตั๋วเงินนั้นชำระราคาสินค้าที่ตนซื้อจากขาว ขาวรับตัวนั้นไว้โดยสุจริตและไม่ประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงแต่อย่างใด ต่อมา ง. ทราบว่าตั๋วเงินของตนอยู่กับขาว จึงฟ้องเรียกตั๋วเงินนั้นคืน ดังนี้ ขาวต้องคืนตัวนั้นให้แก่ ง. เจ้าของเดิม ทั้งนี้เพราะตั๋วเงินนั้นมีลายมือชื่อ ง. เป็นลายมือชื่อที่แคงปลอมขึ้น กรณีจึงเป็นตั๋วเงินที่มีลายมือชื่อปลอมๆ ดังนี้ ผู้ใด (ผู้ทรง) ซึ่งก็คือขาวจะยึดหน่วงตั๋วเงินนั้นไว้ไม่ได้ และต้องคืนตั๋วเงินนั้นให้แก่ ง. (มาตรา 905 วรรค 1-2 และ 1008) (ดูรูปที่ 8)

รูปที่ 8

หลักกฎหมายในมาตรา 905 วรรค 1-2 นี้ มุ่งใช้บังคับกับตั๋วระบุชื่อ แต่ความในมาตรา 905 วรรคสุดท้ายนั้น มุ่งใช้บังคับกับตั๋วเงินผู้ถือ (Bearer Bill) โดยเฉพาะ โดยได้กำหนดให้นำข้อความในวรรคก่อนซึ่งน่าจะหมายถึงความในวรรค 2 นั้นเอง ไปใช้บังคับกับผู้ทรงตั๋วเงินผู้ถือด้วย กล่าวคือผู้ทรงตั๋วเงินผู้ถือ หากรับโอนตั๋วเงินผู้ถือของผู้ใดไว้โดยสุจริตและไม่ประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงแล้ว ผู้ทรงตั๋วเงินผู้ถือก็ย่อมมีสิทธิในตัวเงินผู้ถือนั้นก็ถือว่าเจ้าของเดิม กรณีจึงไม่ต้องคืนตั๋วเงินผู้ถือนั้นแก่เจ้าของเดิม เว้นแต่จะด้องด้วยข้อยกเว้นในมาตรา 905 วรรค 2 เช่นรับโอนตั๋วเงินผู้ถือนั้นไว้โดยทุจริต หรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงแล้ว เจ้าของเดิม (ผู้ทรงเดิม) ย่อมมีสิทธิในตัวเงินนั้นดีกว่าผู้ทรงตั๋วเงิน

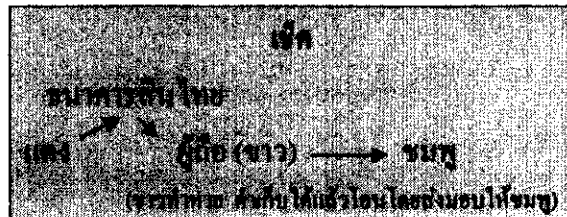
ข้อสังเกต ความในมาตรา 905 วรรคสาม ย่อมอยู่ในบังคับของมาตรา 1008 ด้วย ในกรณีที่มีการปลอมลายมือชื่อคู่สัญญาในตัวเงินผู้ถือ

ตัวอย่าง

แดงเซ็นสั่งจ่ายเช็คธนาคารสินไทย ระบุจ่ายเงินสดและมีได้ขีดฆ่าคำว่า "หรือผู้ถือ" ออก แล้วมอบเช็คนั้นให้ขาวเป็นการชำระหนี้ ขาวทำเช็คผู้ถือนี้ตกหายไป ดำเก็บได้และนำเช็คผู้ถือ นั้นไปซื้อสินค้าจากชมพู่ และได้ส่งมอบเช็คนั้นให้ชมพู่ไป ต่อมาขาวทราบว่าเช็คของตนที่ตก หายไปนั้นอยู่ที่ชมพู่ ขาวจึงฟ้องเรียกเช็คนั้นคืนจากชมพู่ ดังนี้ ถ้าชมพู่รับเช็คนั้นไว้โดยสุจริต และไม่ประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงแล้ว ชมพู่ย่อมมีสิทธิในเช็คนั้นดีกว่า จึงไม่ต้องคืนเช็คนั้น ให้ขาวเจ้าของเดิม แต่ถ้าปรากฏว่าชมพู่รับโอนเช็คนั้นไว้โดยทุจริตหรือประมาทเลินเล่ออย่าง ร้ายแรงอย่างใดอย่างหนึ่งแล้ว ดังนี้ ขาวย่อมมีสิทธิดีกว่า และฟ้องเรียกเช็คนั้นคืนจากชมพู่ได้ (ดู รูปที่ 9)

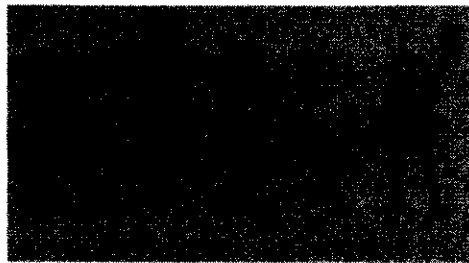
สรุป มาตรา 905 วรรค 2-3 เป็นบทคุ้มครองผู้ทรงที่สุจริตและไม่ประมาทเลินเล่ออย่าง ร้ายแรง และเป็นเรื่องผู้ทรงตัวเงินถูกเจ้าของเดิมฟ้องเรียกตัวเงินคืน

รูปที่ 9

สรุป มาตรา 905 วรรค 1-2 ประกอบ 1008 วรรคแรก ประกอบแผนภาพ 1-3

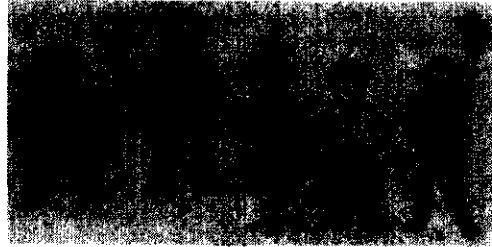
ภาพ 1

ภาพที่ 1 ก.ออกตั๋วแลกเงินล่วงหน้าระบุสั่งให้ ข. จ่ายเงินแก่ ค. จำนวน 20,000 บาท ค. สลากหลัง โอนตัวนั้นชำระหนี้ ง. ง. รื้อเงินจึงสลักหลังโอนตัวนั้นขายลดให้ จ. ในราคา 18,000 บาท

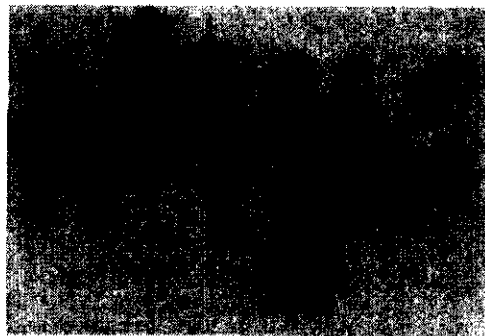
บาท สังกัดจากรูปภาพที่ 1 ค. ง. และ จ. จับมือกัน แสดงให้เห็นว่า ตัวนั้นมีการสลักหลัง
ติดต่อกันเรียบร้อยไม่ขาดสาย จ. จึงเป็นผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมาย เพราะมีตัวแลกเงินนั้นไว้ใน
ครอบครองในฐานะผู้รับสลักหลังและพิสูจน์ได้ว่าตัวแลกเงินนั้น มีการสลักหลังติดต่อกัน
เรียบร้อยไม่ขาดสาย (มาตรา 904, 905 วรรคแรก)

ภาพ 2

ภาพที่ 2 จากตัวอย่างเดิมในภาพ 1 หากข้อเท็จจริงได้ความว่า ค. มิได้สลักหลังตัวแลก
เงินนั้นโอนไปให้ ง. เพียงแต่ส่งมอบตัวแลกเงินนั้นชำระหนี้ ง. (สังกัดจากรูปภาพที่ 2 ค. และ
ง. มิได้จับมือกัน) แม้อันมา ง. จะสลักหลังโอนตัวแลกเงินนั้นขายลตให้ จ. ก็ตาม จ. ก็ไม่เป็นผู้
ทรงตามมาตรา 905 วรรคแรก เพราะตัวแลกเงินขาดสายตรง ค. เนื่องจาก ค. มิได้สลักหลังโอน
ตัวๆ นั้นให้ ง. จ. จึงไม่อาจบังคับให้คู่สัญญาคนหนึ่งคนใดรับผิดชอบตัวแลกเงินนั้นได้

ภาพ 3

ภาพที่ 3 ก.ออกตัวแลกเงินล่วงหน้ามีค่าตั้งระบุให้ ข. จ่ายเงินแก่ ก. 30,000 บาท ก.
สลักหลังตัวแลกเงิน นั้นชำระหนี้ ง. (สังกัด ค. และ ง. จับมือกัน) ต่อมา ง. ทำตัวแลกเงินนั้นตก

หายไป จ. เก็บได้ แล้วนำตัวแลกเงินนั้นไปสลักหลังโอนชำระราคาของที่ซื้อจาก ฉ. โดยลงลายมือชื่อ ง. เป็นผู้สลักหลัง ต่อมา ฉ. นำตัวแลกเงินนั้นไปสลักหลังโอนขายลดให้แก่ ข. ในราคา 28,000 บาท (สังเกต ฉ. และ ข. จับมือกัน) ข. รับตัวนั้นไว้โดยสุจริตและมีได้ประมาณเดินเล่ออย่างร้ายแรง แต่ ข. ก็มีได้เป็นผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมายเพราะตัวแลกเงินนั้นมีลายมือชื่อ ง. เป็นลายมือชื่อปลอม ความจริง ง. มิได้สลักหลังโอนตัวฯ ให้ ฉ. (สังเกต ง. มิได้จับมือกับ ฉ.) แต่ จ. เป็นผู้ปลอมลายมือชื่อ ง. สลักหลังโอนให้ ฉ. ตัวแลกเงินที่มีลายมือชื่อ ง. ปลอมลายมือชื่อ ง. จึงใช้ไม่ได้ (มาตรา 1008) ตัวแลกเงินนี้จึงขาดสายตรงลายมือชื่อ ง. ข. จึงไม่เป็นผู้ทรงโดยชอบตามมาตรา 905 วรรคแรก แม้ว่า ข. จะได้ตัวแลกเงินมาโดยสุจริตและไม่ประมาณเดินเล่ออย่างร้ายแรง (ตามมาตรา 905 วรรค 2) ข. ก็ไม่มีสิทธิในตัวแลกเงินนั้นดีกว่า ง. เจ้าของเดิม หาก ง. ฟ้องเรียกตัวแลกเงินนั้นคืน ข. ต้องคืนให้ (มาตรา 905 วรรค 1-2 และมาตรา 1008 วรรคแรก)

ตัวอย่าง ความเป็นผู้ทรงตัวเงิน (มาตรา 904, 905)

1. คำพิพากษาฎีกาที่ 1952/2537

ข้อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 904, 919.

เช็ครุ่นชื่อ ข. เป็นผู้รับเงิน แม้ ข. จะได้งลายมือชื่อไว้ด้านหลังเช็คแต่ปรากฏว่า โจทก์ได้รับเช็คจากลูกจ้างของโจทก์ทั้งโจทก์ก็ถือว่าโจทก์รับเช็คดังกล่าวในฐานะผู้รับเงินมิใช่ในฐานะผู้รับสลักหลัง เพราะยาที่ขายเป็นของโจทก์ไม่ใช่ของ ข. ดังนั้นโจทก์ไม่สามารถแสดงให้ปรากฏสิทธิด้วยการสลักหลังไม่ขาดสายจึงถือไม่ได้ว่าโจทก์เป็นผู้ทรงเช็ค

2. คำพิพากษาฎีกาที่ 2062/2537

ข้อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 900, 904, 918

แม้ขณะธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงิน ส. เป็นผู้ทรงเช็คพิพาทซึ่งเป็นเช็คสั่งจ่ายเงินสดหรือเช็คผู้ถือ แต่เช็คพิพาทก็เป็นเช็คที่จำเลยในฐานะผู้สั่งจ่ายต้องรับผิดชอบตามเนื้อความในเช็คนั้น ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 900 และยอมโอนให้แก่กันได้โดยส่งมอบตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 918 ประกอบด้วยมาตรา 989 เมื่อโจทก์ได้รับโอนเช็คพิพาทมาจาก ส. โจทก์จึงเป็นผู้ทรงเช็คพิพาทตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 904 และได้รับโอนสิทธิในเช็คพิพาทจาก ส. โดยโจทก์ไม่จำเป็นต้องนำเช็คไปขึ้นเงินอีกครั้งหนึ่ง ก็มีอำนาจฟ้องให้จำเลยรับผิดชอบใช้เงินตามเช็คได้

3. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2610/2537

ข้อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 905. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 86.

การที่จำเลยที่ 2 และที่ 3 ให้การสู้คดีว่า มิได้ลงลายมือชื่อสลักหลังเช็คพิพาท ย่อมมีความหมายชัดเจนแจ้งว่า จำเลยที่ 2 และที่ 3 มิได้ลงลายมือชื่อหรือไม่มีลายมือชื่อของจำเลยที่ 2 และที่ 3 อยู่ด้านหลังเช็คพิพาทและเมื่อลายมือชื่อของจำเลยที่ 2 และที่ 3 ไม่มีแล้ว การขีดฆ่าลายมือชื่อของจำเลยที่ 2 และที่ 3 ก็ย่อมเกิดขึ้นไม่ได้ ดังนั้นที่จำเลยที่ 2 และที่ 3 นำสืบว่าในขณะที่โจทก์ฟ้องคดีนี้ได้มีการขีดฆ่าลายมือชื่อของจำเลยที่ 2 และที่ 3 แล้ว จำเลยที่ 2 และที่ 3 ไม่ต้องรับผิดชอบในฐานะผู้สลักหลังจึงเป็นการนำสืบนอกประเด็นที่ให้การสู้คดีไว้ และการที่ลายมือชื่อของจำเลยที่ 2 และที่ 3 ถูกขีดฆ่านี้ก็ไม่ได้หมายความว่าไม่มีลายมือชื่อของจำเลยที่ 2 และที่ 3 อยู่ด้านหลังเช็คพิพาทลายมือชื่อของจำเลยที่ 2 และที่ 3 ยังคงมีอยู่ แต่จำเลยที่ 2 และที่ 3 จะต้องรับผิดชอบในฐานะผู้สลักหลังเช็คพิพาทหรือไม่เป็นอีกประเด็นหนึ่ง

4. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2713/2538

ข้อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 904. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2(4), 28.

สัญญาระบุว่าจำเลยยืมเงินจาก ค.ภริยาโจทก์และออกเช็คพิพาทชำระหนี้โดยจำเลย ค. และโจทก์ลงลายมือชื่อในช่องผู้กู้ผู้ให้กู้ และพยานตามลำดับ แม้หนี้้นั้นจะเนื่องมาจาก ค. นำบ้านและที่ดินซึ่งเป็นสินสมรส ไปจำนองเป็นประกันหนี้ที่จำเลยกู้ยืมจากธนาคารและ โจทก์กับ ค. ต้องชำระหนี้แทน จึงเป็นเจ้าหนี้จำเลยร่วมกันก็ตาม ก็ต้องฟังว่าจำเลยยืมเงินและออกเช็คพิพาทชำระหนี้แก่ ค. ไม่ได้ชำระให้แก่โจทก์ และมีโจทก์ให้ ค.กระทำการแทนเป็นผู้ให้กู้เพียงคนเดียวและ โจทก์เป็นผู้ทรงเช็คพิพาทร่วมกับ ค. ดังนี้ โจทก์จึงไม่ใช่ผู้ทรง ไม่ใช่ผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2(4)

6. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 522/2538

ข้อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 904, 916. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 172, 177.

จำเลยสั่งจ่ายเช็คขีดคร่อมระบุชื่อโจทก์และขีดฆ่าคำว่า"หรือผู้ถือ" ออกถือได้ว่าจำเลยออกเช็คพิพาทโดยมีเจตนาชำระหนี้ให้แก่โจทก์เท่านั้น โจทก์จึงเป็นผู้ทรงโดยชอบตาม ป.พ.พ. มาตรา

904 จำเลยให้การว่าโจทก์และบุคคลอื่นได้ออนเช็กโดยการสมคบกันฉ้อฉลจำเลยก็ไม่ปรากฏว่าสมคบกันฉ้อฉลอย่างไรหรือหนีไม่ชอบด้วยกฎหมายอย่างไร ไม่ชอบด้วยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 177 วรรคสอง ไม่ก่อให้เกิดประเด็นข้อพิพาทแห่งคดี การที่ศาลให้งดสืบพยานโจทก์จำเลยแล้วพิพากษาให้โจทก์ชนะคดีจึงชอบแล้ว

7. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3378/2538

ข้อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 341, 904, 918

โจทก์ได้เช็กพิพาทซึ่งจำเลยเป็นผู้ส่งจ่ายและเป็นเช็กผู้ถือไว้ในครอบครองโดยจำเลยร่วมนายวงแชร์ส่งมอบให้เพื่อชำระค่าแชร์จึงเป็นผู้ทรง การที่โจทก์มอบเช็กพิพาทให้จำเลยร่วมนำไปทวงถามให้จำเลยชำระหนี้หลังจากเช็กพิพาทเรียกเก็บเงินไม่ได้เป็นเพียงการมอบให้จำเลยร่วมถือไว้แทนโจทก์ ไม่ใช่เป็นการโอนเช็กพิพาทตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 918, 989 โจทก์จึงเป็นผู้ทรงอยู่และเมื่อโจทก์มิได้เป็นหนี้จำเลย จำเลยจะนำหนี้ที่จำเลยร่วมเป็นหนี้จำเลยมาหักกลบลบหนี้กับโจทก์หาได้ไม่

8. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 803/2545

ข้อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 904, 914, 932, 989 ประมวล

มาตรา 5 พระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน

คดีที่โจทก์ฟ้องขอให้บังคับจำเลยใช้เงินตามเช็กพิพาทพร้อมดอกเบี้ยนั้น แม้โจทก์จะมีได้บรรยายว่าโจทก์ได้รับเช็กพิพาทมาด้วยมูลหนี้ใด ก็เป็นเพียงรายละเอียดที่จะพึงนำสืบในชั้นพิจารณาต่อไป ไม่เป็นเหตุให้คำฟ้องของโจทก์เคลือบคลุม ฟ้องโจทก์จึงชอบด้วยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 172 วรรคสอง

จำเลยซึ่งเป็นผู้ประมูลแชร์ไปได้แล้วมีหน้าที่ผูกพันตามข้อตกลงต้องส่งเงินคืนโดยส่งจ่ายเช็กพิพาทให้แก่ผู้ที่ยังประมูลไม่ได้ หรือส่งจ่ายเช็กพิพาทมอบแก่ ป. หัวหน้าวงแชร์เพื่อมอบแก่ผู้ที่ยังประมูลไม่ได้ ซึ่งถือว่าเช็กพิพาทนั้นมีมูลหนี้ต่อกันแล้วเมื่อโจทก์ได้เช็กพิพาทซึ่งเป็นเช็กผู้ถือไว้ในครอบครองไม่ว่าจะเป็นโดย ป. ส่งมอบให้เพื่อชำระค่าแชร์ หรือ โจทก์รับมาจากจำเลยโดยตรงก็ตาม โจทก์ก็เป็นผู้ทรงเช็กพิพาทตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 904 การที่ต่อมานายวงแชร์หนีและแชร์วงนี้ล้ม โจทก์ย่อมหมดโอกาสที่จะประมูลแชร์ได้ต่อไป โจทก์จึงชอบที่จะเรียกให้จำเลยชำระหนี้ค่าแชร์ที่ต้องส่งคืนให้แก่โจทก์ได้ทันทีเมื่อวงแชร์ล้ม ดังนั้น ตั้งแต่วันที่แชร์วงนี้ล้ม โจทก์ชอบที่จะลงวันที่ส่งจ่ายในเช็กพิพาทและนำไปเรียก

เก็บเงินจากธนาคารได้ เพราะโจทก์เป็นผู้ทรง โดยชอบด้วยกฎหมายและวันสั่งจ่ายที่ลงในเช็ค
พิพาทถือว่าเป็นวันที่ถูกต้องแท้จริง เมื่อเช็คพิพาทเรียกเก็บเงิน ไม่ได้จ่ายผู้สั่งจ่ายจึงต้องรับผิดชอบ
ชำระเงินตามเช็คพิพาทแก่โจทก์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 914 ประกอบ
มาตรา 989

การเล่นแชร์เป็นสัญญาประเภทหนึ่งอันเกิดจากการตกลงกันระหว่างสมาชิกผู้เล่นซึ่งมีผล
ผูกพันและบังคับได้ตามกฎหมาย การชำระหนี้ค่าแชร์จึงหาใช่มีมูลหนี้ที่ขัดต่อกฎหมายไม่ ส่วน
การกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนนั้นมีการรับเงินและผู้กู้ยืมเงินตกลงว่าจะจ่ายผลตอบแทน
แก่ผู้ให้กู้ยืมเงิน โดยไม่มีการประมูลจ่ายผลตอบแทนดังเช่นการเล่นแชร์ ทั้งการกู้ยืมเงินที่เป็นการ
ฉ้อโกงประชาชนก็เป็นกรณีที่กำหนดดอกเบี้ยหรือผลประโยชน์ตอบแทนไว้แน่นอน ซึ่งอาจมี
อัตราสูงกว่าอัตราดอกเบี้ยสูงสุดของสถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยดอกเบี้ยในการกู้ยืมเงิน
ของสถาบันการเงินจะพึงจ่ายได้ เมื่อการเล่นแชร์วงนี้เป็นประมูลผลประโยชน์ที่จะให้
แก่สมาชิกผู้วงแชร์ด้วยกันที่มีจำนวนมากหรือน้อยตามความต้องการของผู้ประมูลจึงไม่อยู่ใน
ข่ายเป็นความผิดตามพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนฯ ทั้งในทางนำสืบ
ของจำเลยก็รับว่าเมื่อจำเลยประมูลแชร์ได้ก็จะสั่งจ่ายเช็คมอบให้แก่ ป. นายวงแชร์ซึ่งมิใช่นิติ
บุคคลการเล่นแชร์วงนี้จึงหาขัดต่อพระราชบัญญัติการเล่นแชร์ฯ ไม่

9. คำพิพากษาฎีกาที่ 4383/2545

ข้อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 904, 921, ประกอบ 989, 1002,
1003 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 55

เช็คพิพาทระบุชื่อโจทก์เป็นผู้รับเงินแต่ไม่ได้ขีดฆ่าคำว่าผู้ถือ จึงเป็นเช็คที่สั่งให้ใช้เงินแก่ผู้
ถือด้วย ย่อมโอนได้ด้วยการส่งมอบ ไม่จำเป็นต้องสลักหลัง หากมีการสลักหลังเช็คที่สั่งให้ใช้เงินแก่
ผู้ถือ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 921 ประกอบด้วยมาตรา 989 บัญญัติว่าเป็นเพียง
ประกัน (อาวัล) สำหรับผู้สั่งจ่าย หากได้ถือว่าเป็นผู้สลักหลังตามกฎหมายไม่ การที่โจทก์สลักหลัง
เช็คพิพาทไม่ว่าจะเป็นการกระทำเพื่อเรียกเก็บเงินผ่านบัญชีของผู้อื่นซึ่งเป็นตัวแทนของโจทก์
หรือโอนเช็คพิพาทไป เมื่อเช็คพิพาทถูกรธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงิน โจทก์ได้เช็คพิพาทกลับมาอยู่
ในความยึดถือครอบครอง โจทก์ย่อมมีฐานะเป็นผู้ทรงเช็คพิพาทตามประมวลกฎหมายแพ่งและ
พาณิชย์ มาตรา 904 ไม่อยู่ในฐานะผู้สลักหลัง โจทก์จึงมีอำนาจฟ้องจำเลยผู้สั่งจ่ายภายในอายุ
ความ 1 ปี นับแต่วันที่เช็คพิพาทถึงกำหนดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา

1002 ไม่ใช่กรณีที่จะบังคับตามมาตรา 1003 ซึ่งมีอายุความ 6 เดือนนับแต่วันที่ผู้สตั๊กหลังถือเอา
ตัวเงินและใช้เงิน คดีโจทก์ไม่ขาดอายุความ

ผู้ทรงเช็คที่จะมีอำนาจฟ้องผู้สั่งจ่ายให้ใช้เงินตามเช็ค ไม่ได้จำกัดเฉพาะผู้ทรงเช็คขณะที
ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินเท่านั้น ผู้ที่รับโอนเช็คมาโดยสุจริต หลังจากธนาคารปฏิเสธการ
จ่ายเงินก็เป็นผู้ทรงเช็คที่มีอำนาจฟ้องผู้สั่งจ่ายให้ใช้เงินตามเช็คได้ โจทก์จะเป็นผู้ทรงเช็คพิพาท
ขณะที่ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินหรือไม่ก็ตาม แต่เมื่อโจทก์เป็นผู้ทรงเช็คพิพาทขณะยื่น
ฟ้อง โจทก์ย่อมมีอำนาจฟ้องจำเลยได้

ตัวอย่าง ความไม่เป็นผู้ทรงตามกฎหมายตัวเงิน(มาตรา 904, มาตรา 905)

1. คำพิพากษาฎีกาที่ 772/2531

ชื่อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 904, 982, 985, 916, 1001.

โจทก์มอบเงินแก่จำเลยจำนวนหนึ่งแล้วจำเลยได้ออกตัวสัญญาใช้เงินให้โจทก์ และโจทก์ได้
สตั๊กหลังมอบให้จำเลยซึ่งเป็นตัวแทนของโจทก์ในการซื้อขายหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์ฯ
โดยตกลงกันให้จำเลยนำตัวสัญญาใช้เงินดังกล่าวมาหักหนี้ค่าซื้อหลักทรัพย์ที่โจทก์ค้าง
ชำระ ดังนี้ เมื่อข้อเท็จจริงฟังไม่ได้ว่า จำเลยได้ซื้อหลักทรัพย์ให้โจทก์ ตัวสัญญาใช้เงินที่จำเลย
รับไว้ จึงปราศจากมูลหนี้ที่โจทก์จะต้องชำระแก่จำเลย จำเลยจึงไม่เป็นผู้ทรง และมีตัวสัญญาใช้
เงินไว้ในครอบครอง โดยฐานเป็นผู้รับเงินคงเป็น เพียงผู้ยึดถือตัวสัญญาใช้เงินไว้แทนโจทก์
เท่านั้น โจทก์ยังคงเป็น ผู้ทรงและมีสิทธิฟ้องเรียกเงินตามตัวสัญญาใช้เงินจากจำเลยผู้สั่งจ่ายได้

ตัวสัญญาใช้เงินถึงกำหนดใช้เงินวันที่ 4 พฤษภาคม 2523 โจทก์ฟ้องคดีเมื่อ วันที่ 10
พฤศจิกายน 2525 ยังไม่พ้นเวลา 3 ปี นับแต่วันตัวเงินถึงกำหนดใช้เงิน ฟ้องโจทก์จึงยังไม่ขาด
อายุความตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1001

2. คำพิพากษาฎีกาที่ 1915/2531

ชื่อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 412, 904.

ผู้รับฝากเช็คไปเบิกเงินแทนแม้เป็นเช็คสั่งจ่ายแก่ผู้ถือก็มีใช้ผู้ทรง เป็นเพียงตัวแทนรับฝาก
เช็คไปเบิกเงินเท่านั้น

การคืนลาภมิควรได้ซึ่งเป็นเงินในกรณีที่รับไว้โดยสุจริตนั้น จะต้องคืนเพียงส่วนที่ยังมีอยู่
ในขณะที่เรียกคืนตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 412 การคิดดอกเบี้ยจึงเริ่ม
คิดคำนวณตั้งแต่วันฟ้องซึ่งเป็นเวลาในขณะที่โจทก์เรียกคืนเป็นต้นไป.

3. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5723/2533

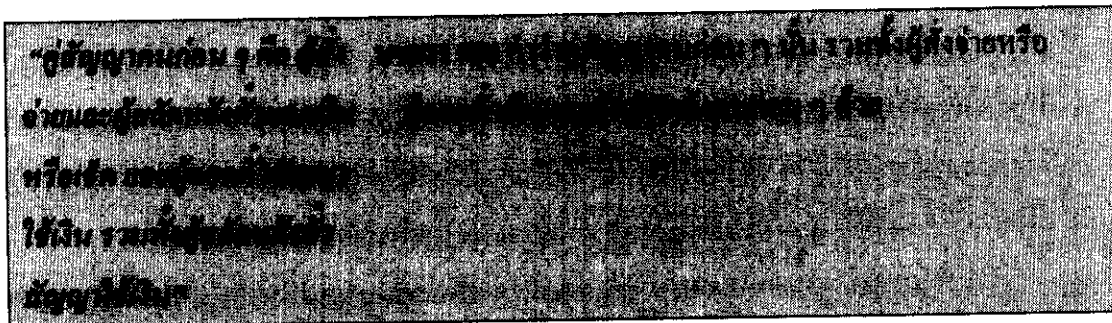
ชื่อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 904.

จำเลยสั่งจ่ายเช็คพิพาทซึ่งเป็นเช็คผู้ถือแล้วมอบให้ ว. เป็นการชั่วคราวตามคำขอร้องของ ก. มารดาจำเลย ต่อมา ก. ได้ออกเช็คของ ก. มอบให้ ว. แทนเช็คพิพาท และ ว. นำเช็คฉบับหลังขึ้นเงินได้แล้วแต่ไม่คืนเช็คพิพาทให้จำเลย จำเลยไม่ได้ออกเช็คพิพาทให้โจทก์ และโจทก์ไม่เคยได้เช็คพิพาทไว้ในครอบครอง โจทก์เพียงแต่มีภาพถ่ายเช็คพิพาทไว้เท่านั้น ดังนี้ โจทก์ไม่ใช่ผู้ทรงเช็คพิพาทโดยชอบด้วยกฎหมาย.

4. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2274/2534

ชื่อกฎหมาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 904, 905, 1008.

มีผู้ปลอมการสลักหลังตั๋วแลกเงินซึ่งสั่งจ่ายให้แก่บริษัท อ. ถือว่าการสลักหลังเป็นอันใช้ไม่ได้เลย เสมือนหนึ่งว่าบริษัท อ. ไม่เคยสลักหลังตั๋วแลกเงิน ตั๋วแลกเงินยังคงเป็นตั๋วแลกเงินที่สั่งจ่ายระบุชื่อแก่บริษัท อ. อยู่ โจทก์ได้รับตั๋วแลกเงินมาโดยอาศัยการสลักหลังของจำเลยที่ 1 ซึ่งสลักหลังต่อจากการ สลักหลังปลอม จึงเป็นการได้มาโดยการสลักหลังที่ขาดสาย ถือไม่ได้ว่า โจทก์เป็นผู้ทรงตั๋วแลกเงิน จำเลยที่ 6 ซึ่งรับรองตั๋วแลกเงิน ก่อนมีการสลักหลังปลอมจึงไม่ต้องรับผิดชอบชำระเงินตามตั๋วแลกเงิน.

คู่สัญญาคนก่อน ๆ น่าจะหมายถึงบุคคลดังต่อไปนี้ คือ

- (1) ผู้สั่งจ่ายตั๋วแลกเงิน ตามมาตรา 908 ซึ่งต้องรับผิดชอบต่อผู้ทรงตามมาตรา 914
- (2) ผู้ออกตั๋วสัญญาใช้เงิน ตามมาตรา 982 ซึ่งต้องรับผิดชอบต่อผู้ทรง ตามมาตรา 986
- (3) ผู้สั่งจ่ายเช็ค ตามมาตรา 987 ซึ่งต้องรับผิดชอบต่อผู้ทรงตามมาตรา 914 และ 989 วรรคแรก

(4) ผู้สตั๊กหลังตัวเงินทั้ง 3 ประเภท ซึ่งต้องรับผิดชอบผู้ทรงตามมาตรา 967 วรรคแรกและ 985 วรรคแรก และหรือ 989 วรรคแรก

แต่ความเป็นจริงแล้ว คำว่าคู่สัญญาคนก่อน ๆ ตามความในมาตรา 906 นี้ มีปรากฏอยู่ใน มาตรา 948 เกี่ยวกับเรื่องผลของการที่ผู้ทรงผ่อนเวลาใช้เงินให้แก่ผู้จ่าย ผู้ทรงยอมสิ้นสิทธิไต่เบี่ย คู่สัญญาคนก่อน ๆ ซึ่งมีได้ตกลงในการผ่อนเวลานั้น แต่มาตรา 948 นี้ เป็นบทบัญญัติในหมวด 2 เรื่อง ตัวแลกเปลี่ยน มาตรา 985 เรื่องตัวสัญญาใช้เงิน และ 989 เรื่องเช็คต่างก็มิได้บัญญัติให้นำไปใช้ บังคับด้วย ดังนี้ คำว่าคู่สัญญาคนก่อน ๆ ตามความในมาตรา 906 นี้ จึงน่าจะหมายถึง ผู้ส่งจ่าย และบรรดาผู้สตั๊กหลังตัวแลกเปลี่ยนเท่านั้น และไม่รวมไปถึงคู่สัญญาในตัวเงินคนอื่น ๆ ซึ่งได้แก่ ผู้รับรอง , ผู้รับอาวัล, ผู้สอดเข้ารับรองเพื่อแก้หน้า และธนาคารที่ผู้รับรองเช็ค

ใบประจำต่อหนี้ผูกพันกับ มาตรา 907 เมื่อใดไม่มีในตัวเงินซึ่งจะสตั๊กหลังได้ต่อไป
ตัวเงิน อันเป็นส่วนหนึ่งของ ไซริ ท่านอนุญาตให้เอากระดาษแผ่นหนึ่งผูกพันกับตัวเงิน
ตัวเงิน เรียกว่าใบประจำต่อ นับเป็นส่วนหนึ่งแห่งตัวเงินนั้น
การสตั๊กหลังในตัวเงินกรณีใบ การสตั๊กหลังในใบประจำต่อครั้งแรกต้องเขียนคาบบนตัว
ใบประจำต่อ เงินเดิมอย่าง บนใบประจำต่อข้าง

ตัวเงินนั้นเป็นเอกสารที่เปลี่ยนมือได้ ตัวเงินฉบับหนึ่ง ๆ อาจมีการสตั๊กหลังโอนต่อกันไปหลายทอดจนกว่าจะถึงกำหนดใช้เงิน อาจทำให้เนื้อที่กระดาษตัวเงินนั้นไม่เพียงพอที่จะเขียนข้อความสตั๊กหลังได้อีก ดังนี้ มาตรา 907 จึงมีบัญญัติให้มีใบประจำต่อผูกพันกับตัวเงินนั้น เพื่อเพิ่มเนื้อกระดาษตัวเงินนั้น ทั้งนี้ เพื่อจะได้มีการสตั๊กหลังโอนต่อไปได้อีก

สำหรับการสตั๊กหลังครั้งแรกลงในใบประจำต่อนั้น กฎหมายบังคับให้ต้องปฏิบัติคือ ต้องเขียนคาบบนตัวเงินเดิมและบนใบประจำต่อเหมือนกับการเซ็นชื่อปิดผนึกของจดหมายลับหรือเอกสารสำคัญบางอย่างด้วยการเขียนคร่อมตรงรอยผนึกนั้น ทั้งนี้เพื่อเป็นการป้องกันการโกง และถือเป็นการรับรองการผนึกใบประจำต่อนั้น ถ้าผู้สตั๊กหลังคนแรกลงในใบประจำต่อไม่ปฏิบัติตามอาจถือได้ว่าการสตั๊กหลังลงในใบประจำต่อครั้งแรกรวมทั้งครั้งต่อ ๆ มาย่อมเสียเปล่า เพราะถือว่าเป็นการกระทำที่ขัดต่อกฎหมายอย่างชัดแจ้ง (มาตรา 150)